

**GÖRSEL VE İŞİTSEL SANATLAR EĞİTİMİ ETKİLEŞİMİNİN
ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DÜŞÜNME,
GÖRSEL VE MÜZİKSEL ALGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

Elnara Ahmetzade

DOKTORA TEZİ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM, 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 10 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Elnara

Soyadı: AHMETZADE

Bölümü: Resim-İş Eğitimi

İmza:

Teslim tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının
Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

İngilizce Adı: The Effect of Visual And Auditory Arts Education Interaction on Student
Teachers' Creative Thinking, Visual and Musical Perception Levels

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Elnara AHMETZADE

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Elnara Ahmetzade tarafından hazırlanan “Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel Ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

(Eğitim Programları ve Öğretim, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Adnan TEPECİK

(Görsel İletişim Tasarımı, Başkent Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Meliha YILMAZ

(Resim-İş Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Mehtap BİNGÖL

(Temel Sanat Bilimleri, Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Ali Ertuğrul KÜPELİ

(Resim-İş Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 27.09.2022

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecimin başından sonunda kadar her aşamada görüş ve önerileriyle bana her zaman yol gösteren, destek olan, en zor zamanlarımda anlayış ve sabırla beni teşvik ederek çalışmayı tamamlamamı sağlayan değerli danışmanım Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'a teşekkür ve minnetlerimi sunuyorum.

Çalışmanın tüm dönemlerinde değerli görüşleri, paylaşımları ve yüreklendirici yaklaşımlarıyla bana yardımcı olan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Adnan TEPECİK ve Prof. Dr. Meliha YILMAZ'a teşekkür ediyorum.

Tez jürisinde görev almayı kabul ederek araştırmaya görüş ve önerileriyle katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Mehtap Bingöl ve Doç. Dr. Ali Ertuğrul Küpeli'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Ömrüm boyunca varlığıyla bana güç veren, her zaman, her koşulda beni destekleyen annem İrade AHMETZADE'ye sevgisi, anlayışı ve emekleri için şükranlarımı bildirmek istiyorum.

Hayatımın her döneminde üzerimde emeği olan, bugünkü başarılarımın ulaşmamı sağlayan değerli hocalarıma ve içtenlikle yanımda olduklarını hissettiren tüm büyüklerim ve arkadaşlarıma müteşekkirim.

**GÖRSEL VE İŞİTSEL SANATLAR EĞİTİMİ ETKİLEŞİMİNİN
ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DÜŞÜNME,
GÖRSEL VE MÜZİKSEL ALGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ
(Doktora Tezi)**

Elnara Ahmetzade

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ekim, 2022**

ÖZ

Araştırmanın temel amacı, görsel ve işitsel sanatlar eğitimi arasındaki etkileşimin alan öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme, görsel algı ve müziksel algı düzeylerine etkisini incelemektir. Araştırma, karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Nicel boyutta öntest-sontest kontrol gruplu seçkisiz deneysel desenden, nitel boyutta ise olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Çalışma grubu Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi öğretmen adaylarından oluşmuştur. İşlem öncesinde her iki alanın deney ve kontrol gruplarına Torrance Yaratıcı Düşünce Testi, Görsel Algı Testi ve Müziksel Algı testi öntest olarak uygulanmıştır.

Araştırmanın uygulama aşamasında Resim-İş Eğitimi deney grubuna müzik eğitimi, Müzik Eğitimi deney grubuna ise görsel sanat eğitimi 8 hafta, haftada 1 saat süreyle araştırmacı tarafından verilmiştir. Bu sürede kontrol gruplarına herhangi bir işlem uygulanmamıştır. Uygulama sonunda her iki alanın da deney ve kontrol gruplarına aynı veri toplama araçları sontest olarak uygulanmıştır. Uygulama sonrasında Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi

deney gruplarındaki öğrencilerin uygulama hakkındaki görüşlerini almak üzere görüşme yönteminden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda edinilen veriler dijital ortama aktarılmıştır. Nicel verilerin çözümlenmesinde çalışma grubu sayısı göz önüne alınarak non-parametrik testler kullanılmıştır. Her iki alanın deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest erişimi farkını karşılaştırmak için Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Edinilen bulgular incelendiğinde disiplinlerarası yaklaşımla kurgulanan Resim-İş Eğitimi öğrencilerine müzik eğitimi, Müzik Eğitimi öğrencilerine görsel sanatlar eğitimi uygulama çalışmalarının her iki alana da olumlu katkılar sağladığı görülmüştür. Hem Resim-İş Eğitimi hem de Müzik Eğitimi deney gruplarının yaratıcı düşünme, görsel algı ve müziksel algı düzeylerinde kontrol gruplarına göre belirgin gelişmeler tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin farklı bir sanat alanında eğitim almaktan memnuniyet duydukları gözlenmiş ve hayal gücünün gelişmesi, farklı bakış açısı kazanma, hızlı karar verme becerisi elde etme gibi kazanımlar edindiklerine dair olumlu görüşler sundukları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Yaratıcı Düşünme, Görsel Algı, Müziksel Algı, Resim-İş Eğitimi,

Müzik Eğitimi

Sayfa Adedi : 265

Danışman : Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

**THE EFFECT OF VISUAL AND AUDITORY ARTS EDUCATION
INTERACTION ON STUDENT TEACHERS' CREATIVE THINKING,
VISUAL AND MUSICAL PERCEPTION LEVELS**

(Ph.D. Thesis)

Elnara Ahmetzade

**GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

October, 2022

ABSTRACT

The main purpose of the study is to investigate the effects of interaction between of visual and auditory arts on the creative thinking, visual perception and musical perception of student teachers. As method of research mixed method was used. In the quantitative stage, pretest-posttest control group random experimental design and in the qualitative stage, the phenomenological design were used. Working groups consisted of students of Art Education and Music Education departments. At the beginning of the process, Torrance Tests of Creative Thinking, Visual Perception Test and Musical Perception Test applied to the experimental and control groups of both fields as a pretest.

During the application phase of the research by the researcher, music education given to the Art Education experiment group and visual art education given to the Music Education experiment group for 8 week and 1 hour per week. During this period any process was not applied to the control group. At the end of the application, the same data collection tools applied to both experimental and control groups as a posttest. After the application,

interviews conducted to take the views of the students in both experimental groups about the effects of the process.

All data transferred to the computer environment and the data analyzed using non-parametric tests considering the number of working groups. Mann-Whitney U test was used to compare the pretest-posttest access difference of the experimental and control groups of both areas. A content analysis made on the qualitative data of the study.

When the obtained findings are analyzed, it was seen that the basic music education for the students of Art Education and the basic visual arts education for Music Education students, which was constructed with an interdisciplinary approach, made positive contributions to both fields. In the research findings, significant developments were detected in the levels of Creative Thought, Visual Perception and Musical Perception in the experimental groups of Art Education and Music Education fields. At the same time, it was observed that the students were pleased to study in a different art field and it was understood that they provided positive opinions that they gained abilities such as development of imagination, getting a different perspective and making quick decisions.

Key Words : Creative Thinking, Visual Perception, Musical Perception, Art Education,
Music Education

Page Number : 265

Supervisor : Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sanat Kavramı ve Sanat Dalları	7
2.1.1. Sanat Dalları Arasındaki İlişki	9
2.1.2. Sineztezi ve Sanat	18

2.2. Sanat Eğitimi	21
2.2.1. Sanat Eğitiminde Yaklaşımlar	23
2.3. Görsel Algı	25
2.3.1. Görsel Algı Kuramları	27
2.3.2. Görsel Algılama Alanları	29
2.4. Müziksel Algı	31
2.4.1. Müziksel Algının Boyutları	33
2.5. Yaratıcılık	33
2.5.1. Yaratıcılık Kuramları	36
2.6. Sanat, Yaratıcılık, Görsel Algı ve Müziksel Algı İlişkisi	39
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Çalışma Grubu	42
3.3. Müzik ve Görsel Sanatlar Eğitimi Programlarının Geliştirilmesi	46
3.4. Veri Toplama Araçları	48
3.5. Verilerin Toplanması	52
3.6. Verilerin Analizi	54
4. BULGULAR VE YORUMLAR	58
4.1. Müzik Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme, Görsel Algı ve Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ...	58
4.2. Müzik Eğitimi Uygulanan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Uygulamanın Etkileri Konusundaki Görüşleri	64
4.3. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme, Görsel Algı ve Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular	66
4.4. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Uygulamanın Etkileri Konusundaki Görüşleri	71

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	74
5.1. Sonuçlar	74
5.1.1. Yaratıcı Düşünce Gelişimine İlişkin Sonuçlar.....	74
5.1.2. Görsel Algı Gelişimine İlişkin Sonuçlar.....	75
5.1.3. Müziksel Algı Gelişimine İlişkin Sonuçlar.....	76
5.1.4. Araştırma Sonuçlarına İlişkin Genel Değerlendirme.....	77
5.2. Öneriler	77
KAYNAKLAR.....	79
EKLER	92
EK 1. GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI	93
EK 2. MÜZİK EĞİTİMİ PROGRAMI	145
EK 3. GÖRSEL ALGI ÖLÇEĞİ	196
EK 4. MÜZİKSEL ALGI ÖLÇEĞİ	216
EK 5. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU.....	234
EK 6. TORRANCE YARATICI DÜŞÜNCE TESTİ EĞİTİMİ	
BELGELERİ	235
EK 7. GÖRSEL ALGI ÖLÇEĞİ (DTVP-A) SÖZLEŞMESİ	
(İZİN BELGESİ).....	238
EK 8. ETİK KOMİSYON İZİN BELGESİ	243
EK 9. GAZİ ÜNİVERSİTESİ UYGULAMA İZİN BELGESİ.....	245

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. <i>Müzik ve Görsel Sanatlarda Benzer Öğeler ve İlkeler</i>	13
Tablo 2.2. <i>Sanatın Eğitimsel Yönüne İlişkin Sınıflandırma</i>	23
Tablo 3.1. <i>Resim-İş Eğitimi Öğrencileri İçin Araştırma Deseninin Simgesel Gösterimi</i> ..	42
Tablo 3.2. <i>Müzik Eğitimi Öğrencileri İçin Araştırma Deseninin Simgesel Gösterimi</i>	42
Tablo 3.3. <i>Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler</i>	43
Tablo 3.4. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	43
Tablo 3.5. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	44
Tablo 3.6. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	44
Tablo 3.7. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	45
Tablo 3.8. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	45
Tablo 3.9. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	46
Tablo 3.10. <i>Resim-İş Eğitimi Deney Grubuna Uygulanan Müzik Eğitimi Programı</i>	48
Tablo 3.11. <i>Müzik Eğitimi Deney Grubuna Uygulanan Görsel Sanatlar Programı</i>	49
Tablo 4.1. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	59

Tablo 4.2. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	61
Tablo 4.3. <i>Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	63
Tablo 4.4. <i>Resim-İş Eğitimi Deney Grubu Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Konusundaki Görüşleri</i>	65
Tablo 4.5. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	67
Tablo 4.6. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	69
Tablo 4.7. <i>Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Sontest-Öntest Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	70
Tablo 4.8. <i>Müzik Eğitimi Deney Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Eğitimi Konusundaki Görüşleri</i>	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 2.1.</i> Castel tarafından oküler klavsen için önerilen klavye renkleri.....	11
<i>Şekil 2.2.</i> Ses-renk dönüşüm çizelgesi	12
<i>Şekil 2.3.</i> Talamustaki LGN ve MGN bölgeleri	20
<i>Şekil 2.4.</i> Görme işlemi.....	26
<i>Şekil 2.5.</i> Kulağın anatomisi	31
<i>Şekil 3.1.</i> Torrance Yaratıcı Düşünce Testi puanlama örneği.....	55
<i>Şekil 3.2.</i> DTVP-A katılımcı puanlama örneği	56
<i>Şekil 3.3.</i> Müziksel Algı Testi katılımcı puanlama örneği.....	56

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Resim ve müzik alanları arasındaki ilişki, yüzyıllarca çeşitli özellikler bakımından birçok araştırmaya konu olmuştur. Bilim insanları, filozoflar ve sanatçılar bu iki alanın benzer niteliklerini, aralarındaki etkileşimi incelemiş ve böylece çeşitli teoriler ortaya çıkarmışlardır. Geçmişe bakıldığında öncelikle Antik Yunanlıların yedi müzik notasını renk tayfindaki yedi rengi ile eşleştirdikleri görülmektedir. Sonraki dönemlerde Platon renkler, sesler ve gezegenler arasında ilişki kurmuş, Aristo ise tonal aralıkların renklerle uyumu hakkında çalışmalarda bulunmuştur (Jewanski, 2001, s.1). Isaac Newton, prizmada kırılınca oluşan yedi ışının yapısıyla bir oktavdaki yedi sesi denkleştirmek için gerekli tel uzunlukları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve buna yönelik matematiksel orantılar hesaplamıştır (Peacock, 1988, s.398). A. Wallace Rimington, Louis Bertrand Castel ve Sir Hubert von Herkomer gibi araştırmacılar da renk ve ses kavramları arasında ilişkileri ortaya çıkaran çeşitli araştırmalar yapmışlardır (Sultzbaugh, 2009, s.96). Renk ve sese dair yapılan farklı çalışmalarda kıvılcık ve morötesi ışınların frekans değerleriyle müzik notalarının hertz değerlerinin çeşitli hesaplamalar aracılığıyla ilişkilendirildiği de bilinmektedir (Esen, 2008, s.60-64; Pasquale, 1988, s.4-5).

Resim ve müzik kavramları arasındaki fizik bilimi yönünden yapılan ilişkilendirmelerin yanı sıra iki alanda ortak olan farklı unsurların benzerliği ve yakınlığından da bahsetmek mümkündür. Sözgelimi, kompozisyon, uyum, denge, ritim gibi öğeler hem resim hem de müzik alanındaki eserleri oluşturan temel yapı taşlarıdır. Bu iki alanın yakın ilişkisine sanat akımlarının görsel ve işitsel sanatlarda eşzamanlı gelişim göstermesi de örnek olarak gösterilebilir. Barok, Gotik, Rönesans, Romantizm, Realizm, Empresyonizm, Modernizm

gibi sanat akımları hem resim, heykel, mimarî gibi görsel sanatlar alanlarını hem de müzik ve edebiyat gibi işitsel sanat dallarını etkilemiştir.

Resim ve müzik kavramları arasındaki ilişkinin bir diğer boyutu da görsel ve işitsel algı arasındaki etkileşim olarak ifade edilebilir. Örneğin Bulkin ve Groh'un ifadesiyle:

“Görsel ve işitsel sistemlerin rolleri örtüşmektedir. Her iki duyu da onları belli bir mesafede uzak olan uyaranlara bağlıdır ve bu onları somatosensoriyel sistemden ayırır... İkinci olarak her iki duyu da ortaya çıkan algının doğruluğunu artırabilecek her öğeden gelen sinyalleri birleştirerek aynı nesne veya olay hakkında bilgi verebilir.” (Bulkin ve Groh, 2006, s.415).

Somatosensöriyel sistem olarak adlandırılan yapı, duyuusal sinir sisteminin bir parçasıdır. Bu sistem, diğer duyu sistemleri gibi tek bir öge değil, çoklu bir sistemdir. Somatosensöriyel sistem, insan vücudunun yüzeysel ve derin kısımlarıyla ilgili tüm hisleri kapsar (Stirling ve Elliott, 2010, s.48, s.72). Diğer bir ifadeyle görsel ve işitsel algının diğer duyu alanlarına göre birbirlerine daha yakın özellikte oldukları ve bu açıdan onlardan ayrıldıkları söylenebilir. Örneğin görme ve işitme duyuları, kendilerine daha uzaktaki bir noktadaki uyaranlardan gelen verileri işleyebilir ve onlar hakkında bilgi oluşturabilirler. Her iki duyu sistemi de çevredeki öğelerden aldıkları sinyalleri benzer biçimde yorumlar ve çıkarımda bulunulmasını sağlar.

Görsel ve işitsel algı kavramları ilişkisinin diğer bir göstergesinin de ses-renk sinestezisi olduğu söylenebilir. “Sinestezi, Yunanca syn (birlikte) ve aisthesis (algılamak) kelimelerinin birleşiminden oluşan istemsiz fiziksel bir deneyim olarak ifade edilebilmektedir.” (Cytowic, 1995, s.1). Sinestezinin renk, ses, tat, koku, biçim ilişkileri gibi pek çok çeşidi bulunmaktadır. Ses-renk sinestezisi olan bireyler, sesleri renk ya da renkleri ses olarak algılayabilmektedir.

Sinestezi bir hastalık olarak tanımlanmakla birlikte, beyindeki ilgili duyuusal bölgeler arasında yoğun bir iletişime yol açması nedeniyle yaratıcılığın gelişmesine yol açabilir. Nitekim farklı araştırmalarla, özellikle sanatçılarda sinesteziye yatkınlık bulunduğu tespit edilmiştir (Ramachandran ve Hubbard, 2003, s.58; Ward, Thompson-Lake, Ely ve Kaminski, 2008, s.135-139). Birden fazla sanat alanında eser üretme yeteneğinin elbette yalnızca sinesteziyle ilişkili olduğu söylenemez. Örneğin Leonardo da Vinci, Benvenuto Cellini, Wassily Kandinsky, Paul Klee gibi pek çok önemli sanatçının resim, müzik ve edebiyat gibi birden fazla sanat alanında yeteneklerinin olduğu, bu dallarda eserler ürettikleri ve araştırmalar yaptıkları bilinmektedir (Cellini, 1910, s.2; Hirschfeld, 1993, s.9; Turani, 2005, s.340, 595, 596). Bu durum, sanat dalları arasında bir etkileşim bulunduğunu ve bu etkileşimin, doğru bir biçimde yönlendirildiği takdirde yaratıcılık gelişimine de olumlu etki

sağlayabileceğini gösteren bir özellik olarak düşünülebilir. Çünkü genellikle yaratıcılık dendiğinde öncelikle sanat kavramı akla gelmektedir.

Yaratıcılığın farklı yönleri incelendiğinde sanat eğitiminin bütün boyutlarıyla yakın ilişkisinin bulunduğu ve her yaş grubuna özel olarak yapılacak doğru uygulamalarla bu özellikleri geliştirebileceği anlaşılmaktadır (San, 1985, s.101). Sanat eğitiminin amaçları ve işlevleri hedef kitleye ve uygulama biçimine göre çeşitlilik gösterir. Ancak her zaman temel amaç, bireyin kendisini özgün olarak ifade edecek biçimde yetişmesine imkân sağlamaktır. Birey, kendisini çeşitli yollarla ifade etmeye çalıştığında, etkin bir yaratıcı düşünce sürecinden geçmekte, görsel veya işitsel algısını geliştirirken aynı zamanda yeni ve farklı bakış açıları da kazanmaktadır.

Yalnızca bir alanda alınan sanat eğitiminin kazanımları düşünüldüğünde, sürecin farklı bir sanat dalı eğitimiyle desteklenmesi sonucunda bireye daha fazla katkı sağlanacağı fikri oluşmaktadır. Görsel ve işitsel alan arasındaki etkileşime bakıldığında sanat eğitimi alan bireylere her iki alanı da kapsayan çok yönlü yapıda bir program uygulanmasının hem görsel hem de işitsel sanatlar eğitimi alanlarına yararlı olacağı düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Bu etkileşim sayesinde her iki alanda eğitim gören bireylerin yaratıcılıklarının gelişimi desteklenmekle birlikte görsel algı ve müziksel algı düzeylerinde de artışlar sağlanabilir.

Yaratıcılık gelişiminin eğitimle gerçekleştirilmesi konusunda akla ilk gelen unsur elbette öğretmendir. Özellikle sanat alanı öğretmenleri bu konuda önemli bir konuma sahiptirler. Sanat öğretmenleri, öğrencilere yaratıcılıklarını geliştirme ve bu özelliği diğer alanlarda da kullanabilme konusunda yol gösterici olabilmektedirler (Guilford, 1958, s.16-18, Torrance, 1966, s.169). Bu açıdan bakıldığında sanat alanında öğretmen yetiştiren programlarda, öğretmen adaylarının kendilerinin de yaratıcılık gelişimlerinin desteklenmesi oldukça önemlidir.

Görsel ve işitsel sanatlar alanında lisans derecesi vererek öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarından biri olan eğitim fakültelerinin Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi bölümleri, hem alan bilgisi hem de öğretmenlik niteliği açısından uzman bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır. Bu alanlarda eğitim gören öğrencilerin alanları bakımından daha yetkin hâle gelmeleri ve sanat eğitimin temel amaçlarından biri olan yaratıcı düşünce düzeylerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Belirtilen programlarda disiplinlerarası bir yaklaşımla farklı uygulamalar gerçekleştirilmesinin her iki konuda da yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunun için resim ve müzik eğitimi alanlarındaki karşılıklı etkileşim temel alınarak çok yönlü

sanat eğitimi sağlanması, alan öğretmen adaylarının sanatsal açıdan ve yaratıcılık yönünden gelişimlerini destekleyecek bir özellik olarak görülmektedir.

İncelenen kavramlar ve açıklanan düşünceler doğrultusunda kurgulanan bu araştırmada, görsel ve işitsel alan etkileşiminden yararlanılarak Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi programlarında eğitim alan öğretmen adaylarına uygulama yapılmıştır. Araştırma kapsamında Resim-İş Eğitimi öğrencilerine müzik eğitimi, Müzik Eğitimi öğrencilerine ise görsel sanatlar eğitimi verilmiştir ve bu uygulamanın yaratıcı düşünce, görsel algı ve müziksel algı düzeylerine etkisi incelenmiştir.

1.2. Amaç

Araştırmanın genel amacı “Görsel ve işitsel sanatlar eğitimi etkileşiminin öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme, görsel algı ve müziksel algı düzeylerine etkisi nasıldır?” sorusuna yanıt bulmaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorular cevaplanmaya uğraşılmıştır:

1. Müzik eğitimi uygulanan (birinci deney grubu) ve uygulanmayan (birinci kontrol grubu) Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin;

- yaratıcı düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- görsel algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- müziksel algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Müzik eğitimi uygulanan (birinci deney grubu) Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin uygulamanın etkileri konusundaki görüşleri nelerdir?

3. Görsel sanatlar eğitimi uygulanan (ikinci deney grubu) ve uygulanmayan (ikinci kontrol grubu) Müzik Eğitimi öğrencilerinin;

- yaratıcı düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- görsel algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- müziksel algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Görsel sanatlar eğitimi uygulanan (ikinci deney grubu) Müzik Eğitimi öğrencilerinin uygulamanın etkileri konusundaki görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Sanat eğitiminin temel amacı bireyin özgün ifade yolları geliştirmesine olanak tanımaktadır ve sanat eğitiminin bir bütün olarak ele alınarak uygulanması bireylerin farklı yönlerden daha donanımlı bir biçimde yetişmesini sağlayabilmektedir. Bilindiği gibi sanat eğitimi kavramı, genel anlamda sanatın tüm alanlarını ve biçimlerini kapsayan okul içi ve dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır (San, 2010, s.17). Bu ifadeye bakıldığında yaratıcılığın sanatın ayrılmaz bir ögesi konumunda olduğu açıkça görülmektedir. Böylece sanat eğitiminin etkin bir biçimde sunulması durumunda bireylerin sanatsal gelişimlerinin onların yaratıcılık düzeylerinin ilerlemesine de katkıda bulunacağı anlaşılmaktadır.

Görsel ve işitsel alanlar arasındaki ilişki açısından bakıldığında farklı spor dallarında çapraz antrenmanlar yoluyla yapılan çalışmaların genel performansı geliştirmesi örneğinde olduğu gibi görsel ve işitsel sanat dallarındaki çapraz etkinliklerin de genel sanatsal gelişime olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir.

Belirtilen fikirlerden yola çıkılarak sanat eğitiminin lisans düzeyinde verildiği eğitim fakültelerinin Resim-İş ve Müzik Eğitimi anabilim dallarında çok yönlü sanat eğitimi programlarının uygulanmasını amaçlayan bu araştırma görsel ve işitsel alan eğitimlerinin karşılıklı etkileşimi konusunda yapılan uygulamalı bir çalışma olması açısından önemlidir. Gerçekleştirilen araştırma, sanat alanları arasındaki çapraz uygulamaların etkileşiminin görsel ve müziksel algı ile yaratıcılık gelişimine katkısını incelediğinden sanat eğitimine getirdiği yeni bakış açıları bakımından da değer taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırma sürecinde aşağıdaki varsayımlar göz önünde bulundurulmuştur:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencileri araştırma süresince uygulamalara ek herhangi bir çalışmada bulunmamışlardır.
2. Deney ve kontrol grubu öğrencileri araştırma sürecine içtenlikle katkıda bulunmuşlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, 2018-2019 Öğretim Yılı Bahar Dönemi Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı lisans programı 3. Sınıf öğrencilerinden 16 kişi ve Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı lisans programı 3. Sınıf öğrencilerinden 16 kişi ile sınırlıdır.

Görsel sanatlar alanı uygulaması, renk (tanımlar ve renk kontrastları) ve ritim (tanım, tekrar ve koram) konuları ile sınırlıdır.

İşitsel sanatlar alanı uygulaması, ana makamlar (8 makam) ve küçük usuller (10 zamanlıya kadar) konuları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada yer alan temel kavramlara ilişkin tanımlar aşağıdaki gibi açıklanabilir.

Yaratıcı Düşünce: Belirli bir amacı mükemmel bir şekilde karşılama potansiyeline sahip yeni olasılıkları özetlemek için birçok farklı türde fikir üretme, fikirleri alışılmadık şekillerde manipüle etme ve alışılmamış bağlantılar kurma kapasitesi (Ramalingam, Anderson, Duckworth, Scoular ve Heard, 2020, s.2).

Görsel Algı: Görme duyusu aracılığıyla çevreden alınan görsel bilgilerin beyinde anlamlandırılarak eyleme çevrilmesi (Aral, 2021, s.45)

Müziksel Algı: Beyne gelen anlamlı frekansların, öğrenilmiş anlamlı kalıplar içinde aranarak bir süzgeçten geçirilip anlamlandırılması (Sazak, 2008, s.6).

Öğretim Programı: Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği (Demirel, 2021, s.6).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, çalışmanın kavramsal çerçevesini açıklamak amacıyla sanat ve sanat dalları, sanat eğitimi, görsel algı, müziksel algı ve yaratıcılık başlıkları altında temel bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Sanat Kavramı ve Sanat Dalları

İnsanlık, tarihsel süreç boyunca duygularını ve düşüncelerini pek çok farklı yöntemle ifade etme yolları geliştirmeye çalışmıştır. Bunun için insanlar kimi zaman seslerden, renklerden, sözcüklerden, kimi zaman vücut hareketlerinden, jestlerden, mimiklerden kimi zamansa daha farklı malzemelerden yararlanmış ve çeşitli sanat eserleri ortaya çıkarmışlardır. Sanatsal yaratma sürecindeki ifade biçimleri, yöntemler, malzemeler ve oluşturulan ürünler asırlarca filozoflar, sanat tarihçileri ve hatta sanatçıların kendileri tarafından hep tartışılmıştır.

Örneğin Platon, kendi dönemindeki sanatçıların yaptığı ürünleri taklit veya temsil olarak tanımlamıştır (Platon, 2019, s.339-340). Kant'a göre ise sanat, belirli kurallar çerçevesinde şekillenmelidir ve bu nedenle güzel sanatlar, aynı zamanda "güzel bilimler"dir (Kant, 1987, s.1). Kant'tan asırlar önce Sokrates de sanatçıların eserlerini belirli kurallar doğrultusunda şekillendirmesi gerektiğini dile getirmiştir:

Ressam olsun, mimar olsun, gemi yapıcısı ya da bir başkası olsun, bunların hiçbiri yaptığını gelişigüzel yapmaz, seçtiğini gelişigüzel seçmez; yaptığına belli bir biçim vermek için ne gerekiyorsa onu seçer. Sanatçı, kurallara uygun, düzgün bir bütün kurabilmek için, her şeyi düzene sokmak, bir parçayı, öteki parça ile uyumlu kılmak zorundadır (Platon, 1996, s.111-112).

Sanat tarihçisi Gombrich'e göre aslında sanat ya da kurallar değil, sanatçı ve onun eseri hangi duygu ve düşünceler ile ele aldığı önemlidir (Gombrich, 1997, s.16-19). Benzer

biçimde Hegel de sanatı “ruhun madde içindeki görünümü” olarak tanımlamıştır (Tepecik, 2002, s.7). Bu görüş de sanat eserinin aslında sanatçının ruhsal ve duygusal özelliklerinin yansıması olduğunu ifade etmektedir.

Croce de benzer biçimde sanatın temelini sezgi kavramına dayandırır. Ona göre sanatçılar diğer insanlardan onların sahip olmadığı sezgilere sahip olmaları bakımından ayrılır ve sanat eserleri bunun dışavurumudur (Hospers, 1956, s.292).

Edman’a göre sanat hayatı anlamlandıran zekânın, hayatı en ilgi çekici, en güzel biçimlere dönüştürmesi anlamını taşımaktadır (Edman, 1977, s.7). Bu yönüyle bakıldığında sanatın içinde zekânın yeri ve önemi vurgulanmış olur. Sanatçı duygu ve düşüncelerini ifade ederken aynı zamanda bir zekâ ürününü de ortaya çıkarmaktadır.

Görüldüğü gibi sanatla ilgili pek çok farklı görüş vardır. Bu görüşleri açıklayan sanat kuramlarına göre birbirinden farklı sanat tanımları da bulunmaktadır. Örneğin Yansıtmacı Sanat Kuramı sanatı, “doğa ve toplumun estetik düzeyde yansıması” olarak tanımlarken Anlatımcı Sanat Kuramı’na göre sanat, “sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerinin dışavurumudur”. İşlevsellik Sanat Kuramı ise sanatı “dinleyen ve görende estetik haz oluşturan bir olgu” biçiminde tanımlamaktadır. Biçimci Sanat Kuramı’na göre sanat “anamlı bir biçimdir” (Balcı, 2005, s.15).

Tepecik’e göre sanatın kesin bir tanımı yapılamaz, çünkü öznelidir. Ancak nasıl tanımlanırsa tanımlansın sanatta bir form kaygısı bulunur ve sanatçının asıl amacı yaratıcı içgüdülerini harekete geçirip doğadan esinlenerek yeni bir eser ortaya çıkarmaktır (Tepecik, 2002, s.7). Bu ifade sanatın yaratıcılık yönüne önemli bir vurgu yapmaktadır. Nitekim sözlük tanımına bakıldığında da sanat “Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık” biçiminde ifade edilmiştir (Türk Dil Kurumu, 2021).

Bu yönüyle incelendiğinde sanat, yaratıcılık gerektiren dalları kapsayan bir kavram olarak düşünülebilir. Sanat dallarını üç temel başlık altında incelemek mümkündür (Alpaslan, 2003, s.2; Tepecik, 2002, s.11):

1. Plastik Sanatlar (Görsel Sanatlar): Resim, heykel, mimari vb. gibi görsel duyuya hitap eden sanat dallarını kapsar.
2. Fonetik Sanatlar (İşitsel Sanatlar/Ses Sanatları): İşitme duyusuna yönelik olan müzik ve edebiyat alanındaki eserler bu başlıkta değerlendirilir.

3. Ritmik Sanatlar (Dramatik Sanatlar): Hem görsel hem işitsel duyuya yönelik olan, aynı zamanda sanatçıların vücut hareketleriyle de ifadede bulundukları bale, tiyatro gibi sanatlardır.

Farklı kültürlerde “sanat” sözcüğüne karşılık olan ifadelerin sanat dalları bakımından farklılık taşıdığını görmek mümkündür. Örneğin İngilizce’de “arts” ya da “fine arts” kavramları yalnızca plastik/görsel sanatları temsil ederken, Rusça’da “искусство” yani “sanat” sözcüğü tüm sanat dallarını bütün olarak ifade eder. Benzer biçimde Türkçede de “sanat” ve “güzel sanatlar” terimleri tüm sanat dallarını kapsayan bir nitelik taşır.

2.1.1. Sanat Dalları Arasındaki İlişki

Sanata bütüncül olarak bakıldığında sanat dalları arasında birçok ortak nokta bulunduğu görülebilir. Örneğin yaratıcılık, estetik, duygu ve düşüncelerin dışavurumu gibi unsurlar tüm sanat dallarının temelini oluşturmaktadır.

Voltaire, “Tüm sanatlar kardeştir, her sanat öbür sanatları aydınlatır” diyerek sanat dalları arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekmiştir (İmançer, 2003, s.110). Diğer bir deyişle sanat alanları birbirlerini etkiler ve zenginleştirir (Akengin, 2012, s.139). Kurt’a göre “Resim, müzik, tiyatro, bale, sinema gibi sanat dalları, sanatın parçalarıdır; doğrudan veya dolaylı yoldan birbirleriyle iç içe geçerek kendi anlatım dilleriyle sanatın bütününe katkı sağlamakta olan sanat disiplinleridir.” (Kurt, 2019, s.7).

Tarihsel süreç incelendiğinde bu ifadelerin soyut açıdan değeri anlaşılmakla birlikte somut örneklerle de rastlanılır. Örneğin sanat akımları, bir sanat dalında oluşan kıvılcımın diğer sanat dallarına yansiyarak eşzamanlı ve eşdeğerli değişiklik ve yenilikleri başlatmasıyla gelişir. Barok, rönesans, romantizm, ekspresyonizm realizm, empresyonizm gibi sanat akımları resim, heykel, mimari, edebiyat ve müzik gibi sanat dalları arasında aynı dönemlerde etkili olmuş ve benzer değerlerle şekillenen eserlerin ortaya çıkmasını sağlamışlardır.

Sanat dalları arasındaki ilişki daha derinlemesine incelenmek istenirse içerik ve yöntem, yapı ve sanatçılar olmak üzere üç başlık altında detaylandırılabilir.

2.1.1.1. İçerik ve Yöntem

Sanatın duygu ve düşünceleri yansıttığı düşünülürken tüm sanat dallarında içeriğin benzer nitelikler taşıdığı söylenebilir. Bazen bir tabloya konu olan bir manzaranın ya da bir portrenin kimi zaman bir şiirde işlendiği kimi zamansa notalarla ifade edilmeye çalışıldığı görülebilir. Örneğin, Namık İsmail'in "Harman" tablosunda renkler ve fırça darbeleriyle işlediği köy teması, Cinuçen Tanrıkorur'un "Köyde Sabah/Tarla Dönüşü" adlı saz semaisinde notalarla yansıtılmıştır. Sevgi, mutluluk, özlem, hüznün gibi duygular da sanat eserlerinde can bulan soyut konular olarak karşımıza çıkar.

Bazı durumlarda sanatta önemli olan ne anlatıldığı değil, nasıl anlatıldığıdır. Örneğin Monet "Konu benim için önemli değil; yeniden üretmek istediğim şey, özne ile benim aramda var olanıdır." diyerek eserlerinde anlatımı ön plana çıkardığını ifade etmiştir (Potter, 2002, s.1011). Bazense sanat eserlerinde içerik değil de materyal ön plana çıkar. Sözgelimi resimde boyalar ve onların kullanılış biçimi, edebiyatta sözcüklerle yapılan dizilimler, müzikte notaların ahengi önemsenir.

2.1.1.2. Yapı

Her sanat dalının yapısı kendine özgü olmakla birlikte bu yapıyı oluşturan nitelikler arasında benzerlik veya yakınlıklar bulunmaktadır. Örneğin, görsel sanatlarda renk kavramı, renk tonu veya pigmenti ifade eder. Müzikteyse renk terimi, insan veya enstrümanların seslerini yani ton rengi veya tınısını belirtmek için kullanılır. Sözgelimi insan sesinde ses rengi, ses sisteminin fizyolojik yapısı tarafından belirlenen bir özellik olarak tanımlanabilmektedir (Otacıoğlu, 2012, s.65).

Görsel sanatlar ve müzik alanları incelendiğinde her iki alan için de frekans kavramından bahsetmek mümkündür. Seste ses dalgalarının titreşimi söz konusuysa, renk ışık dalgalarının titreşimiyle ortaya çıkar. İnsan gözü, yaklaşık 1 oktavlık ışık frekansı değişimini görebilir. İnsan kulağıysa yaklaşık 10 oktavlık ses frekansı değişimini algılayabilir. Bu oktavlar birbirine eşleştirilerek renk kavramı ile nota kavramı arasında frekans yoluyla bir çeşit denklik kurulabilir.

Bu alanda fizikçilerin, müzisyenlerin ve ressamın birçok farklı çalışma yaptığı bilinmektedir. Görüntü ve sesin ilişkisine olan ilgi, Platon'un renkleri, müzik notaları ve gezegenler arasında bağlantılar kurmasına, Aristo'nun renklerin ses aralıklarıyla uyumu

hakkındaki çalışmalarına ve Pisagor'un renklerin ve seslerin matematiksel kurallarla bağlantılı olduğunu öne sürdüğü klasik dönemlere kadar uzanır demek mümkündür (Benčić, 2016, s.64; Jewanski, 2001, s.1).

Daha sonra, 16. yüzyılda Milanolu bir ressam olan Giuseppe Arcimboldo, müzik ölçeğiyle yakından ilişkili bir renk uyumu sistemi icat eder (Sultzbaugh, 2009, s.121.) Arcimboldo, II. Rudolf'un sarayındaki müzisyenleri Gravicembalo adlı enstrümanın tuşlarına renkli şeritler yerleştirmek için ikna eder (Gage'den akt. Benčić, 2016, s.64). Böylece resim müzik ilişkisini çok yalın düzeyde de olsa yansıtan ilk enstrümanın oluştuğu söylenebilir.

On yedinci ve on sekizinci yüzyıla baktığımızda Newton'un, spektrumun temel düzeninin, yani kırmızıdan mora kadar olan renk tonlarının, Do'dan Si'ye kadar olan ses tonlarının düzenine eşdeğer olduğunu düşündüğünü görebiliriz. Newton ile benzer çalışmalar yapan Louis-Bertrand Castel ise mavi rengin Do'ya eşdeğer olduğu fikrindeydi ve Newton'un görünür spektrum dağılımını değiştirdi (Peacock, 1988, s.400). Şekil 2.1'de Castel'in önerdiği düzenek renkleri görülebilir.

C	—Blue	F-sharp	—Orange
C-sharp	—Celadon (blue-green)	G	—Red
D	—Green	A-flat	—Crimson
E-flat	—Olive green	A	—Violet
E	—Yellow	B-flat	—Agate
F	—Apricot (yellow-orange)	B	—Indigo

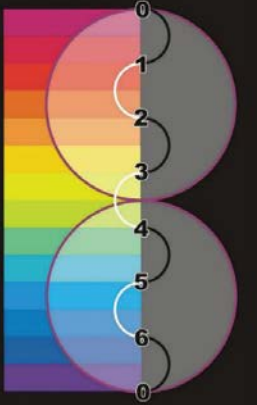
Şekil 2.1. Castel tarafından oküler klavsen için önerilen klavye renkleri, Peacock, K. (1988). Instruments to perform color-music: Two centuries of technological experimentation. *Leonardo*, 23(2), 397-406.

Oküler klavsen, Louis Bertrand Castel tarafından 1720 ve 1754 yılları arasında geliştirilmiştir ve bu enstrüman için besteler Georg Philipp Telemann tarafından yapılmıştır (Benčić, 2016, s.64). Resim-müzik ilişkisi bağlamında geliştirilen aygıtlardan birisi de H. Spencer Lewis tarafından icat edilen ve ilk kez Şubat 1916'da New York'ta tanıtılan Luxatone adlı enstrümandır. Bu cihaz, herhangi bir ses kaynağından gelen frekansları yakalayarak ölçmekte ve karşılık gelen renge çevirmektedir (Sultzbaugh, 2009, s.101-102).

Günümüze daha yakın dönemlere geldiğimizde 1988 yılında İtalyan bir ışık tasarımcısı olan Paolo Di Pasquale tarafından renk ve ses arasındaki karşılaştırma hesaplarının hassas bir

biçimde yapıldığı görülmektedir (Pasquale, 1988, s.2-13). Örneğin Pasquale, Şekil 2.2’de görülen tabloyla renk ve ses frekansları arasındaki ilişkiyi kendi hesaplamaları yoluyla tanımlamıştır. Notaların frekansları Hertz cinsinden ifade edildiği için kızılötesi frekans (insan gözünün göremediği alan) alanına denk gelir. Teorik olarak, kızılötesi frekansı ikiye katlanırsa ultraviyole frekansına (insan gözüyle görülebilen alan) karşılık gelir. Bu prensibe dayanarak, bir notanın Hertz cinsinden frekansı 2 ile çarpıldığında görünür spektrumun Gigahertz değerine yaklaştırılmış olur. Örneğin, 369,994 Hz değerindeki F# frekansı 2^{40} ile çarpılırsa, 406.813 GHz elde edilir ve bu frekans kızılötesinin sınır çizgisine karşılık gelir. Burada tüm notalar aynı katsayıyla çarpılarak görünür spektrum değerleri elde edilmiştir.

FA#	F#	369,994 Hz.	$\times 2^{40}$	=	406.813 GHz.	=	736,929 nm.
SOL	G	391,995 Hz.	$\times 2^{40}$	=	431.003 GHz.	=	695,568 nm.
SOL#	G#	415,304 Hz.	$\times 2^{40}$	=	456.632 GHz.	=	656,529 nm.
LA	A4	440,000 Hz.	$\times 2^{40}$	=	483.785 GHz.	=	619,681 nm.
LA#	A#	466,163 Hz.	$\times 2^{40}$	=	512.552 GHz.	=	584,901 nm.
SI	B	493,883 Hz.	$\times 2^{40}$	=	543.030 GHz.	=	552,073 nm.
DO	C	523,251 Hz.	$\times 2^{40}$	=	575.320 GHz.	=	521,087 nm.
DO #	C#	554,365 Hz.	$\times 2^{40}$	=	609.531 GHz.	=	491,841 nm.
RE	D	587,329 Hz.	$\times 2^{40}$	=	645.775 GHz.	=	464,236 nm.
RE#	D#	622,253 Hz.	$\times 2^{40}$	=	684.175 GHz.	=	438,180 nm.
MI	E	659,255 Hz.	$\times 2^{40}$	=	724.858 GHz.	=	413,587 nm.
FA	F	698,456 Hz.	$\times 2^{40}$	=	767.961 GHz.	=	390,374 nm.
FA#	F#	739,988 Hz.	$\times 2^{40}$	=	813.626 GHz.	=	368,464 nm.

Şekil 2.2. Ses-renk dönüşüm çizelgesi, Pasquale, P. D. (1988). *Chromoscale*. 2 Mayıs 2016 tarihinde, https://www.academia.edu/2401099/CHROMOSCALE_Unique_Language_for_Sounds_Colors_and_Numbers sayfasından erişilmiştir.

İki sanat dalı arasındaki yapı bakımından incelenebilecek diğer ortak ya da benzer öğeler doku, denge, karşıtlık, kompozisyon, ifade, biçim, çizgi, karşıtlık, uyum ve ritim olarak ifade edilebilir. Tablo 1’de bu öğeler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur (Estrada ve May, 2019, s.37).

Tablo 2.1.

Görsel Sanatlar ve Müzikte Benzer Öğeler ve İlkeler

<i>Görsel Sanatlar</i>	<i>Müzik</i>
Hareket	Melodi
Ritim	Ritim
Doku	Doku
Valör, orantı vb.	Gider (usûl), ses şiddeti vb.
Form (biçim)	Form
Renk	Tını veya ton
Armoni	Armoni

Estrada, T.C. ve May, B. N. (2019). Building bridges with bach: Syntegration of music and visual art. *General Music Today*, 32(3), 37-42.

Tablo 2.1’deki kavramlara bakıldığında görsel sanatlardaki hareket kavramının müzikteki melodi ile eşleştirildiği görülmektedir. Görsel sanatlarda hareket, renk, ritim veya doku gibi öğeler yoluyla sağlanabilirken müzikte hareket temelde melodi ve ritim öğeleri yoluyla oluşturulur. Görsel anlamda ritim, öğelerin çeşitli biçimlerde tekrarıyla oluşur. Müzikte de benzer biçimde birim değerinin belli bir düzende tekrarı ritmi sağlar. Doku, görsel sanatlarda, çizgi, nokta, renk gibi unsurlarla belirtilir, müzikteyse doku, melodi, gider, armonik yapı gibi öğelerle oluşur. Görsel eserlerde orantı (nesneler arasındaki ilişki), valör (renk açık-koyuluğu) öğeleri, Tablo 1’e göre müzikteki gider ve ses şiddeti gibi unsurlarla eşleştirilebilmektedir. Görsel sanatlardaki form (biçim) kavramı, bir nesnenin varlığını çizgi ve renk gibi görsel unsurlarla üç boyutlu olarak ifade eder. Müzik alanındaki formsa müzik eserinin yapısını ve oluşumunu ifade eder. Renk kavramına bakıldığında görsel alandaki renge karşılık olarak müzikte renk, seslerin aynı notayı çaldıklarında bile onları birbirinden ayıran niteliği ifade eden tını veya tonla ifade edilebilir. Armoni, görsel sanatlarda öğeler arasındaki uyum, âhenk olarak tanımlanmaktadır. Müzikte de benzer biçimde armoni, farklı notaların aynı anda kullanılmasıyla ortaya çıkan ses uyumu biçiminde açıklanabilir.

Tabloda belirtilen öğelere ek olarak her iki alanda da kompozisyon kavramının benzer ve önemli bir özellik olduğunu söylemek mümkündür. Görsel sanatlarda kompozisyon, eserin belli kurallar çerçevesinde şekillendirilmesi biçiminde ifade edilebilir. Müzikte de benzer biçimde müzikal öğelerin uyumlu ve düzenli biçimde bir araya getirilmesi kompozisyon oluşumunu sağlar. Ayrıca her iki alanda ortak olan simetri kavramından da bahsedilebilir. Görsel sanatlarda da müzikte de simetri önemli bir ayrıntı olarak öne çıkar.

2.1.1.1. Sanatçılar

Sanatın en önemli ögesi hiç kuşkusuz ki sanatçıdır. Hatta Gombrich "Sanat" diye bir şey yoktur aslında, yalnızca sanatçılar vardır.” diyerek sanatçının sanatın şekillenmesindeki rolünü farklı bir yaklaşımla ifade etmektedir (Gombrich, 1997, s.16). Sanat dalları arasındaki ilişki yönünden de en önemli ögenin sanatçı olduğu söylenebilir.

Tarih boyunca, deneyimlerini farklı alanlara aktarmak için geleneksel yapının sınırlarını aşan sanatçılar, müzisyenler ve yazarlar olmuştur. Bu sanatçılar, yaratıcı ifadenin birçok özelliğinin birleştirildiği bütünsel bir yaratıcılığın yenilikçi öncüleridir (Truckenbrod, 1992, s.89). Hem görsel hem de müziksel alandaki çalışmaları nedeniyle seçilen bu değerli isimler, hayatları ve sanatsal etkinlikleri bakımından doğum tarihi sıralamasına göre aşağıdaki gibi incelenebilir:

2.1.1.1.1. Leonardo da Vinci (15 Nisan 1452-2 Mayıs 1519)

Leonardo, 1452’de Floransa yakınlarındaki Vinci köyünde doğmuştur. Da Vinci “burada doğdu” anlamına gelmektedir. Rönesans’ın temsilcisi sayılabilecek en önemli sanatçılarından biridir (Ana Britannica, 2004, 14. cilt, s.408). Ressamlığıyla bilinen Leonardo Da Vinci, aynı zamanda heykeltıraş, mimar, şair ve bestekârdı (Temel Britannica, 1992, 11. cilt, s.233). Leonardo’nun besteleri kâğıda aktarılmamıştı çünkü o bir doğaçlamacıydı (Winternitz, 1984, s.xxi). Vasari’ye göre, Leonardo müziğe çok çaba harcıyordu. Doğası gereği yüksek ve zarif bir ruha sahip olduğu için lir çalmayı öğrenmeye karar vermişti ve lir eşliğinde doğaçlama yaparak eserler seslendiriyordu (Vasari’dan akt. Winternitz, 1984, s.xxiii).

2.1.1.1.2. Benvenuto Cellini (3 Kasım 1500- 13 Şubat 1571)

Floransa’da doğan İtalyan sanatçı Cellini öncelikle kuyumcu olarak yetişmiş, daha sonra heykeltıraşlığa yönelmiştir (Temel Britannica, 1992, 11. cilt, s.146-147). Cellini, Floransa’nın ilk Maniyerist heykeltıraşı olarak tanınır (Turani, 2005, s.391). Otobiyografisinde çocukluğundan itibaren aldığı müzik eğitiminden ve bu alandaki başarısından etraflıca bahseder. Ancak babasının onun müzisyen olma isteğine ve başarılı bir flüt yeteneği bulunmasına rağmen kendisi plastik sanatlar alanına yönelmeyi tercih etmiştir (Symonds, 1906, s.47).

2.1.1.1.3. Jean Auguste Dominique Ingres
(29 Ağustos 1780-14 Ocak 1867)

Neoklasik dönemin önemli ressamlarından biri olan Ingres, Fransa'nın Montauban bölgesinde doğmuştur. Sanatçı, ilk eğitimini müzisyen ve ressam olan babasından aldığını, resim eğitimi görmek için Toulouse kentine gittiğini, burada genç yaşta şehir tiyatrosunda Viotti'nin keman konçertosunu icra ettiğini kendi ifadeleriyle açıklamaktadır (Courthion'dan akt. Muntasser, 1985, s.4). Ingres'in daha sonra da ressamlığın yanı sıra müzisyenliği meslek olarak icra ettiği, şehir orkestrasında keman çaldığı bilinmektedir (İpşiroğlu, 2017, s.34).

2.1.1.1.4. Eugène Delacroix (26 Nisan 1798-13 Ağustos 1863)

Fransa'nın Charenton Saint-Maurice bölgesinde dünyaya gelen Delacroix, küçük yaşlarda resim eğitimi almaya başlamış ve bu alandaki yeteneği kısa sürede hocaları tarafından fark edilmiştir. İlköğretime başladığı dönemlerde müziğe özel bir ilgi duyduğu bilinmektedir (Uysal, 2013, s.34-36). Delacroix keman ve piyano eğitimi almıştır. Bununla birlikte müziğin mantığı üzerine çalışmalarda bulunmuştur (İpşiroğlu, 2017, s.34).

2.1.1.1.5. Wassily Kandinsky (16 Aralık 1866- 13 Aralık 1944)

Kandinsky, Moskova'da doğmuş, dünyanın birçok ülkesini dolaşmış, Rusya, Almanya ve Fransa'da vatandaşlık sahibi olmuştur. Üç farklı dil bilen sanatçı, uluslararası bir sanatçı ve sanat kuramcısı hâline gelmiştir (İldeniz, 2021, s.21). Kandinsky'nin sinestezisi olduğu bilinmektedir (Schedel, 2018, s.387). Kandinsky'nin dünyasında görme ve işitme her zaman bütün hâlindeydi. Sanatçı renklerle sesleri birbiriyle özdeşleştirdiğini ifade ediyordu (İpşiroğlu, 2017, s.64). Wassily Kandinsky, çalışmaları geleneksel sınırları aşan ve farklı sanatsal ifade biçimlerini bütünleştiren sanatçılardan biriydi (Truckenbrod, 1992, s.90). Sanatçı aynı zamanda piyano ve çello eğitimi almıştı (Hirschfeld, 1993, s.9). Bu müziksel yönü, onun görsel eserlerinde etkisini belirgin bir biçimde göstermekteydi.

2.1.1.1.6. Arnold Franz Walter Schönberg
(13 Eylül 1874-13 Temmuz 1951)

Schönberg, Viyana’da doğmuştur. Bestekâr, orkestra şefi, çellist kimliğiyle tanınır ancak ressam, yazar, akademisyen hatta bazı kaynaklara göre mucit olarak da bilinir. Dönemindeki zorlu koşullara rağmen üretkenliğini koruyan ve müziğini duyurmayı başaran sanatçı, şartlar onu müzikten uzaklaşmaya zorlayınca her zaman ilgi duyduğu resim alanına yönelir. Resim dersleri alır ve kendini oldukça geliştirerek sergiler açar. Schönberg, ekspresyonist akıma duyduğu yakınlığı resim sanatıyla keşfeder ve daha sonra bu birikimi müzik eserlerine de yansıtır (Küçük, 2015, s.4-10). Müzik alanında çığır açan metotlar ve yeni yaklaşımlar geliştiren sanatçı, 70 yağlı ve 160’a yakın suluboya resim yapmıştır (Uluğbay, 2013, s.3-8, 21-23).

2.1.1.1.7. Paul Klee (18 Aralık 1879 – 29 Haziran 1940)

Ressam ve resim kuramcısı olan Klee, İsviçre doğumludur. Bir süre Bauhaus Okulu’nda görev alırken Almanya’da yaşamış, daha sonra dönem şartları nedeniyle tekrar İsviçre’ye göç etmiştir (Karakaya, 2018, s.57). İlk müzik eğitimini babasından almış, henüz daha öğrenciyken Bern Belediye Orkestrasında keman çalmış ve daha sonra uzun yıllar farklı orkestralarda keman çalmaya devam etmiştir. Klee’nin yaşamı boyunca ve sağlığı olanak tanıdığı müddetçe her gün keman çaldığı bilinmektedir (Satır ve Kayserili, 2013, s.78; Ertürk, 2012, s.21). Resim alanında bir deha olduğu kabul gören Klee, Grohman’a göre yalnız resim alanında değil, müzik alanında da bir otorite konumundadır (Grohman’dan akt. Turani, 2005, s.595). Klee’nin birçok tablosunda belirgin bir müzik etkisi görülür. Sanatçının hâkim olduğu her iki sanat alanını birlikte düşünüp bu etkileşimi eserlerine yansıttığı anlaşılmaktadır.

2.1.1.1.8. Şerif Muhittin Targan

(21 Ocak 1892, İstanbul - 13 Eylül 1967)

İstanbul doğumlu sanatçının müzik yeteneği küçük yaşlarında ortaya çıkmıştır. Ud icracısı ve bestekâr olarak bilinen Targan, keman, viyola, viyolonsel ve lavta da çalmaktaydı. Hukuk ve edebiyat eğitimi alan sanatçı her iki okulu da başarıyla tamamlamıştır. Birçok ülkede farklı enstrümanlarla konser vermiş, ud icrasında metot geliştirmiş ve besteleriyle Türk

müziğine yeni bir soluk getirmiştir (Işıктаş, 2011, s.5-7). Arapça, Farsça, İngilizce ve Fransızca Şerif Muhittin Targan, resim alanında da önemli eserler vermiştir. Özellikle portre ve peyzaj çalışmıştır. Abdülhak Hâmid Tarhan'ın iki portresinden biri Topkapı Sarayı Müzesi'nde, diğeri İstanbul Üniversitesi'nde sergilenmektedir (Özcan, 2011, s.19).

2.1.1.1.9. Semiha Berksoy (1910-15 Ağustos 2004)

İlk Türk kadın opera sanatçısı olan Semiha Berksoy, İstanbul'da doğmuştur. Zorlu geçen ilk gençlik yıllarında resim, tiyatro ve müzik sanatlarıyla hemen hemen eşzamanlı olarak uğraşmaya başlamıştır. Daha sonra yine bu üç alandaki eğitimini İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda şan, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim ve Darülbeyti Tiyatro okulunda tiyatro olmak üzere birlikte sürdürmüştür (Madak, 2019, s.32-35). Opera alanındaki yeteneği ve başarısı kadar resim alanında da isminden söz ettirmiştir. Resimleri ağırlıklı olarak 1960'tan sonra sergilenmeye başlamıştır. Resimlerinde ortaya koyduğu imgelerle kendini özdeşleştirir. Bu yönüyle onun kendi gerçekliğinden ve hayal gücünden beslendiğini söylemek mümkündür. Eserlerinde dışavurumcu, art brut, fovist ve sembolist etkiler bulunduğunu söylemek mümkündür (Koyuncu, 2019, s.58-68).

2.1.1.1.12. Cinuçen Tanrıkorur (20 Şubat 1938 - 28 Haziran 2000)

İstanbul doğumlu olan ünlü bestekâr, ud ve ses icracısı Tanrıkorur, çocukluğundan itibaren birçok alanda iyi bir eğitim almıştır. Ailesi tarafından küçük yaşlarda müzik eğitimi desteklenen sanatçı, üniversitede babasının isteği üzerine mimarlık bölümüne kaydolmuştur. Ancak üniversite eğitimi süresince müzik alanındaki çalışmalarını da sürdürmeye devam etmiştir (Arslan, 2017, s.4-5). Mimarlık mesleğini bir süre icra eden Tanrıkorur, daha sonra Ankara Radyosu'nu sanatçı sıfatıyla kazanarak müzik alanına geçmiştir (Tanrıkorur, 2014, s.140-141). Cinuçen Tanrıkorur, ud icracılığında kendine has bir üslup ve metot geliştirerek çığır açmış, besteleri ve ses icrasıyla da Türk Müziği'ne yeni bir soluk getirmiştir. Çizim yeteneği, notalarında kendini gösterir, hat dersleri de alan sanatçı nota hattatlığını geliştirmiş ve bu alanda dersler vermiştir.

2.1.1.1.15. Diğer Sanatçılar

Asım Yücesoy (resim ve müzik), John Lennon (müzik ve resim), Bob Dylan (müzik ve resim), Paul McCartney (müzik ve resim), Freddie Mercury (müzik, moda tasarımı, grafik tasarım), Asım Yücesoy (resim ve müzik), Barış Manço (müzik ve grafik tasarım), İrfan Gürdal (müzik ve resim) gibi ünlü yabancı ve Türk sanatçıların da hem görsel sanatlar hem müzik alanında yetenekleri olduğu ve başarılı eserler verdikleri bilinmektedir.

Sanat dalları arasındaki ilişkinin farklı başlıklar altında incelenmesinin ardından bu alanlar arasında oldukça derin ve birleşik bir yapı bulunduğu söylenebilir. Özellikle sanatçılar bakımından bu ilişki daha ilginç bir biçimde gözlenmektedir. Bu noktada sanat dalları arasındaki bağlantının insan özellikleri açısından incelenmesi yararlı olacaktır. Bu durum akla sinestezi kavramını getirmektedir. Her ne kadar yaygın bir özellik olmasa da sinestezi, farklı duyarlar arasında bir etkileşim bulunduğunu ortaya çıkaran ilginç bir kavramdır.

2.1.2. Sineztezi ve Sanat

Sinestezi, Yunanca “birlikte” anlamına gelen “syn” ve “algılamak” anlamına gelen “aisthesis” kelimelerinin birleşiminden oluşur. Bütün olarak bakıldığında “birleşik duyum” anlamına gelir (Cytowic, 1995, s.1). Sinestezisi olan kişiler renk, ses, biçim, koku gibi öğeleri girift bir biçimde algılayabilmektedir.

Sinestezili insanlar, bir duyuusal modalitedeki aktivitelerin başka bir duyuusal veya diğer bilişsel aktiviteler tarafından tetiklendiği farklı bir algısal deneyim yaşarlar. Bir ses veya rakamın herhangi bir rengi çağrıştırması buna örnek olarak gösterilebilir (Ward, Thompson-Lake, Ely ve Kaminski, 2008, s.128).

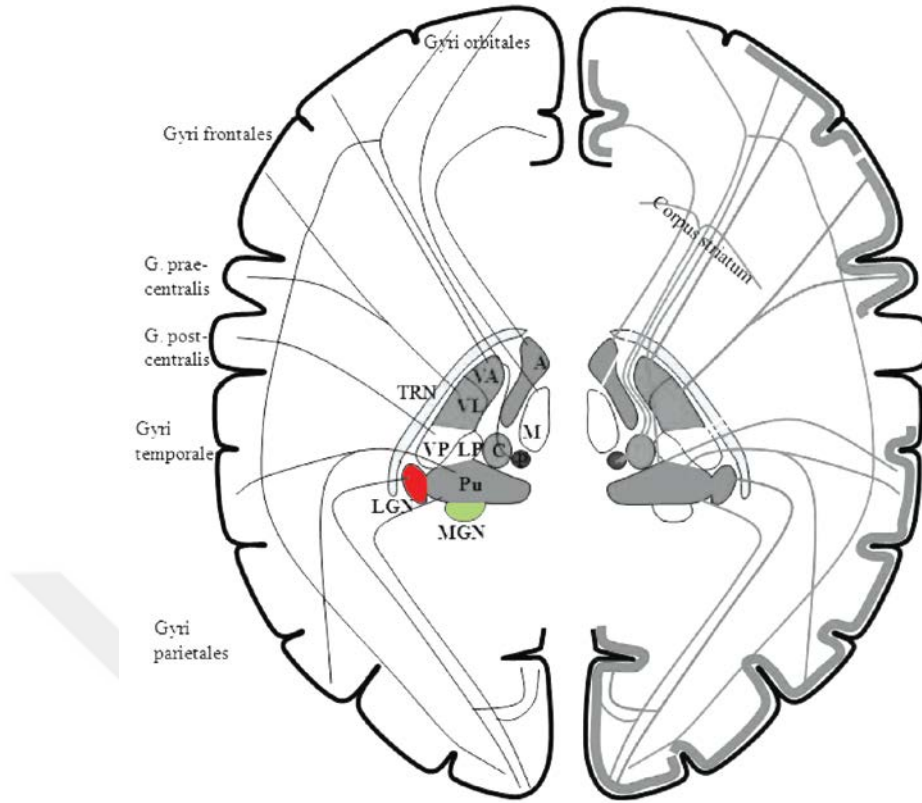
Sinestezinin nedenine ilişkin olarak dört farklı nöropsikolojik modelden bahsetmek mümkündür (Jäncke, 2014, s.310-311):

1. Çapraz aktivasyon ve hiper-bağlanma modeli, grafik-renk sinestezilerinde fMRI (İşlevsel Manyetik Rezonans Görüntüleme) çalışmaları temelinde önerilmiştir. Bu modele göre, grafem [PTGA (arka temporal grafem alanı)] ve renk işleme beyin alanlarının (V4) anormal şekilde bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bunun arkasındaki ana fikir, bu beyin alanları arasındaki çapraz aktivasyonun, grafik ve

renk işleyen beyin alanları arasındaki anormal anatomik bağlantı fazlalığı nedeniyle meydana gelmesidir.

2. Engellenmemiş geribildirim modeli, beyin görüntüleme çalışmalarından elde edilen verilerden ziyade edinilmiş ve doğuştan gelen (konjenital) sinestezilerin belirli biçimlerini gösteren çalışmalara dayanmaktadır. Bu model, sinestezinin, görsel işlem hiyerarşisindeki daha yüksek seviyeli kortikal yani beyin zarında bulunan alanlardan gelen engellenmemiş geribildirimden kaynaklandığını ileri sürer. Buna göre yukarıdan aşağıya oluşan hiyerarşik kısıtlama kaybı, alt beyin bölgelerinin bir tür aşırı aktivasyonuna neden olmaktadır.
3. Yeniden giriş işleme modeli olarak adlandırılan hibrit model, çapraz aktivasyon ve hiper-bağlanma modeliyle, hiper bağlantı kavramını paylaşır ve engellenmemiş geri bildirim modeli gibi daha yüksek seviyeli alanlardan kaynaklanan nöral aktivitenin sinesteziye neden olduğu görüşünü öne sürer.
4. İlk olarak Cytowic ve Wood tarafından öne sürülen deneysel verilere değil, teorik yansımalara dayanan limbik aracılık hipotezi, sinestezinin, üzerinde çoklu duyuşal sinyallerin birleştiği limbik sistem ve özellikle hipokampus tarafından yönlendirildiğini öne sürer. Bu hipoteze göre, sinestetler limbik sistemden neokortekse giden daha fazla bağ lifine sahiptir.

Yukarıda bahsedilen modeller arasında çapraz aktivasyon ve hiper-bağlanma modeli, özellikle işitsel-renk sinestezisi için destek gördüğü bilinmektedir. Bu görüşe göre ses-renk sinestezisinin oluşmasındaki nedenlerden biri olarak temporal lobdaki işitme merkezinin V4 alanından iletilen renk sinyallerini algılayan üst beyin alanına olan yakınlığı gösterilebilmektedir (Ramachandran ve Hubbard, 2003, s.54). Bununla birlikte talamusta yer alan görsel korteks ile ilişkili LGN (Lateral Geniculate Nucleus) alanı ve işitsel korteks ile ilişkili olan MGN (Medial Geniculate Nucleus) alanlarının konumsal yakınlığı oldukça dikkat çekicidir. Bu bölgeler Şekil 2.3'te görülebilir.

Şekil 2.3. Talamustaki LGN ve MGN bölgeleri, Min, B. (2010). A thalamic reticular networking model of consciousness. *Theoretical Biology and Medical Modelling*, 7(10).

Sinestezi bir rahatsızlık olmasına karşın bize beynin farklı bölgeleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Bu durum, bölgeler arasındaki ilişkinin kontrollü ve sağlıklı bir biçimde tetiklendiğinde bu bölgelerin daha etkin hâle geleceğini akla getirmektedir.

Her biri, sanatsal deneyimlere farklı katkısı olan sinestezi türleri vardır (Florea ve Cojocaru, 2021, s.246-248):

1. Kromestezi: Renklerin seslerle veya kelimelerle ilişkilendirildiği, resimde en yaygın ve genel olarak yer aldığı bilinen tür.
2. Grafik-renk sinestezisi: Belirli bir işaretin, şeklin veya alfabenin bir harfinin belirli bir renkle ilişkilendirildiği tür.
3. Uzay-zamansal sinestezi: Sayılar, yönler, aylar, günler gibi uzaydaki konumların ilişkilendirildiği tür.
4. Kişileştirme - Sayı dizilerini, günleri, harfleri, özellikleri veya biçimlerin kişisel niteliklerle ilişkilendiren tür.

Sinesteziye sanatçılar yönünden bakmak gerekirse birçok sanatçının sinestezisi olduğunun bilindiğini söylemek mümkündür. Bu sanatçılar eserlerinde sahip oldukları farklı özelliği yansıtmış ve ilginç eserler bırakmışlardır. Örneğin 2008 yılında McMaster Sanat Müzesi'nde yapılan “Synesthesia: Art and the Mind” sergisi, sinestezi olduğu bilinen David Hockney, Joan Mitchell, Marcia Smilack ve Carol Steen gibi sanatçıların ve sinestet olduğu düşünülen Tom Thomson, Wassily Kandinsky ve Vincent van Gogh gibi sanatçıların eserlerine yer vermiştir (Ione, 2009, s.267). Bununla birlikte sinestet olmasa veya sinestet olduğu bilinmese bile farklı sanat alanları arasında ilişkiler kuran ve bu ilişkileri yansıtan eserler veren sanatçılar da vardır.

Sinestezi kavramı, duyular arasında bir bağlantı olduğunu gösterdiğinden bu duyulardan birinin geliştirilmesinin diğerinin de gelişimine yarar sağlayabileceği fikri oluşmaktadır. Bu gelişimin sağlanmasında en önemli unsurun eğitim olduğu düşünüldüğünde bu araştırma kapsamında sanat eğitimi konusunun incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

2.2. Sanat Eğitimi

Toplumun kültürel düzeyinin yükselmesi ve nitelikli bireylerin yetişmesi bakımından eğitim programlarının etkinlik ve yeterliği büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple öğrencilerin tüm alanlarda aldıkları temel eğitimin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu alanların başında da hiç şüphesiz sanat eğitimi bulunmaktadır.

Bilirdönmez ve Karabulut, sanat eğitiminin toplumdaki yerinin önemini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Sanat eğitimi gerekli kılan etkenlerin basında toplumsal nedenler gelir. Bir bütün olan toplumu sanat korur ve aksayan yönlerine karşı çıkar. Toplumların zamanla sanayileşmesi ve teknolojik toplum olmaları, nüfusun artması vb. gibi durumları insanların olumsuz yönde davranışlarını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde sanat eğitimi gerekli kılan en önemli neden, sanayi toplumlarının insanı mekanik bir ortama yönlendirmesi ve duygusal değerlerden uzaklaştırmasıdır.” (Bilirdönmez ve Karabulut, 2016, s.347).

Toplumu ayakta tutan aslında manevi değerlerdir ve bu değerlerin başında sanat gelmektedir denebilir. Sanat, toplumların gelişme düzeylerinin esas göstergelerinden birisi olarak görülmektedir. Sanat eğitimi farklı yönleriyle eğitim kapsamına alındığında dünyayı tanıma,

anlamlandırma ve düşünmenin yolunu açar. Sanat eğitimi yoluyla kazandırılabilen farklı kavramlar, toplumsal değişim, gelişim ve ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesinde etkin bir rol oynar (Artut, 2010, s.iii). Sanatsal açıdan iyi eğitilen toplumun teknoloji ve ekonomi alanlarında gelişmesi sağlanırken yaratıcılık yönünden de ilerlemesi desteklenmiş olur.

Sanat eğitiminin amacına ulaşması için doğru planlanması ve yürütülmesi önemlidir. Buyurgan ve Buyurgan'a göre nitelikli bir sanat eğitiminin gerçekleşmesi için belirli özellikler taşınması gerekmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 4):

- “- Sanat eğitiminin varlığının, öneminin farkında olan bir bakış açısı
- Çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat (öğretim programı)
- Nitelikli sanat eğitimcisi
- Yeterli ders saati
- Amaca uygun fiziksel donanım ve araç gereç"

Sanat anlamı, bütün sanat türlerini kapsar ve bireylere sanatın tüm türleri ile ilgili bilgilerin sunulması önem taşır. Ayrıca sanat eğitiminin bireylere sanatı ve estetik değerleri sevdirebilme misyonu vardır (Kurbanov ve Memedaliyev, 2011, s.34).

San'a göre 20. yüzyılın başlarından günümüze sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatlara ait bütün alanları ve biçimleri içeren, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlayan bir kavram olmuştur (San, 2010, s.17). Bu yönüyle bakıldığında sanat eğitiminin kapsamlı bir biçimde ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bunun için sanat eğitiminin her yaşta bireyin niteliklerine göre şekillendirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Hiçbir birey sanat eğitiminden mahrum bırakılmamalıdır. Çünkü sanat eğitimi, bir duyarlılık eğitimi olarak da ifade edilebilir. Sanat eğitimi alan bireyler bu yolla gerçek anlamıyla görmeyi, duymayı, hissetmeyi öğrenecek, daha kolay uyum sağlayabilen, paylaşımcı ve yaratıcı bir kişilik geliştirebileceklerdir (Yılmaz, 2010, s.17).

Sanat eğitiminin hangi yönlerden ele alınması gerektiğine bakıldığında görsel, plastik, duyuşsal, ritmik, bilişsel ve iş eğitimi başlıklarından söz etmek mümkündür (Artut, 2020, s.120). Bu başlıklar Tablo 2.2'deki gibi gösterilebilir:

Tablo 2.2.

Sanatın Eğitimsel Yönüne İlişkin Sınıflandırma

Görsel Eğitim	Görme Becerisi	Tasarlama Yetisi
Plastik Eğitim	Dokunma, Algılama	Dizayn Etme
Duyuşsal Eğitim	Kulak-Sesleri Tanımlama	Kulak Eğitimi
Ritmik Eğitim	Dans, Drama	Ritmik Beceriler-Hareket
Bilişsel Eğitim	Konuşma-Düşünme Yetisi	Kelime Dağarcığının Gelişimi
İş Eğitimi	Üç Boyut Kavramı	El Becerilerinin Gelişimi

Artut, K. (2020). *Sanat eğitimi - Kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.

Tablo 2.2'ye göre görsel sanatlar eğitimi açısından görme becerisinin gelişimine önem verildiğinde bireyin tasarlama yetisi kazanması sağlanabilecektir. Plastik eğitim bakımındansa dokunma ve algılama duyularının geliştirilmesi sonucunda bireylerde dizayn etme özelliğinin güçlendirilmesi mümkündür. Duyuşsal eğitim kapsamında kulak gelişimi ve ses tanımlamaya yönelerek kulak eğitimi sağlanabilir. Dans ve drama gibi alanlardaki çalışmalar bireylere ritmik beceriler ve hareket niteliği kazandırırorsa ritmik eğitim amacına ulaşmış olur. Sanat eğitiminin bireye bütünsel bir kazanım sağlaması gerektiği düşünülürse konuşma ve düşünme yetisi üzerinde durularak kelime dağarcığı geliştirilebilir ve böylece bireyin bilişsel eğitimi de desteklenmiş olur. Sanat eğitiminin bireylere kazandırması beklenen temel özelliklerden birisi de el becerilerinin gelişimidir ve bu nitelik iş eğitimi başlığı altında gerçekleştirilebilir.

Tarihsel süreç içerisinde sanat eğitimcileri tarafından sanat eğitiminin genel nitelikleri, uygulanma biçimleri ve bireye etkileri gibi konularda farklı düşünceler gelişmiş, bu da çeşitli yaklaşımların oluşmasını sağlamıştır.

2.2.1. Sanat Eğitiminde Yaklaşımlar

Sanat eğitimi çok yönlü bir nitelik taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında sanat eğitiminde içerik, yapı ve yöntem bakımından temel olarak iki kabul gören yaklaşım olduğunu söylemek mümkündür.

2.2.1.1. Sanat Yoluyla Eğitim Yaklaşımı

Sanat eğitiminin işlevi zaman içerisinde değişiklikler göstermiştir. Örneğin İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da sanat yoluyla eğitim yaklaşımı görüşü yaygınlaşmıştır. Bu görüşü destekleyen sanat eğitimcilerinin Gestalt'ın önemli isimlerinden Gustaf Britsch'in düşüncelerine dayandığı söylenebilir (San, 2010, s.121-122). Britsch, sanatsal değişim yasalarına bağlı olarak bireysel ve tarihsel üslubun basitten karmaşığa, dış biçimden iç biçime, statikten hareketli biçimlere ve homojenden heterojen yapıya geçtiğini iddia eder. Bu, Britsch'in görsel sanatlar teorisinin özü olarak ifade edilebilir ve teorisinin sanat eğitimine uygulanmasının da temelini oluşturur. Buna göre çocuğun sanatsal gelişiminde de bu geçişlere paralel bir süreç vardır ve benzer zihinsel tekrarlar meydana gelir (Muson, 1971, s.10).

Almanya'da sanat yolu ile eğitimin başlıca isimlerinden olan ve fikirleriyle batıyı olduğu gibi Türk sanat eğitimini de 1940'lı yıllarda etkileyen sanat eğitimbilimcisi Herbert Read'in 'Sanat Yoluyla Eğitim' adlı kitabında bütün sanatlar bu eğitim kapsamı içinde yer alır. Read'e göre, sanat eğitiminin asıl amacı, çocukların kişiliklerinin özgürce ve uyumlu bir biçimde gelişmesini sağlamak ve böylece toplumun uyumlu bir yapıya büründürülmesinin mümkün hâle gelmesidir (San, 2010, s.134-135).

Kırıçoğlu'na göre sanat yolu ile eğitim düşüncesine ait temel ilkeler aşağıdaki gibi açıklanabilir:

1. İnsan doğasında yer alan bütünleyici estetik nitelik,
2. Estetik olarak nitelikli formlara ait yapıdan kaynaklanan bütünleyici özellik,
3. Sanat deneyimi ve yaratıcı etkinliklerin organik bütünleyici yapısı ve süreci (Kırıçoğlu, 2005, s.25).

2.2.1.2. Sanat Ağırlıklı Sanat Eğitimi Yaklaşımı

Sanat yoluyla eğitim yaklaşımında bireyin sanat aracılığıyla yetiştirilmesi söz konusuysa sanat ağırlıklı sanat eğitimi görüşünde esas olarak bireyin sanatsal gelişimi göz önünde bulundurulur. Sanat ağırlıklı sanat eğitimi yaklaşımına en önemli katkıyı Bauhaus akımını temsil eden sanatçıların sağladığı söylenebilir. Özellikle ekolün başlıca isimlerinden biri olan Johannes Itten ve ondan etkilendiği bilinen Kurt Schwertfeger ile Ernest Röttger bu yaklaşımın başlıca temsilcileri olarak nitelendirilebilir (San, 2010, s.141). Itten'a göre sanat

eğitimi, insanı yaratıcı bir varlık olarak inşa etmelidir. Öğrencileri gereksiz bilgilerle doldurmak ve düşünmelerini sağlamak için gerekli olan zamandan yoksun bırakmak, bireysel gelişmeyi engeller. Öğrencilerin fiziksel, duyuşal, ruşsal ve entelektüel güçlerini ve yeteneklerini koordine etmek gereklidir (Itten'dan akt. Raleigh, 1968, s.286).

Itten'ın izinde olan Schwerdtfeger de sanatın anlaşılması için çocuğa doğrudan sanat eğitimi verilmesini değil, onun yaratıcı yeti ve güçlerinin geliştirilmesi gerektiğini savunur. Bu düşüncelelerin temelinde rasyonel bir bakış açısının bulunduğu söylenebilir (San, 2010, s.145).

Sanat eğitimi yaklaşımlarına bakıldığında aslında her iki yaklaşımın bireyin gelişimi açısından önemli noktalara değindiği görölmektedir. Bireyin hem sanatsal gelişiminin sağlanması hem de farklı nitelikler kazanması bakımından sanat eğitimi özel bir yere sahiptir. Bu nedenle sanat eğitimi, küçük yaşlardan başlamak üzere bireyin tüm eğitimi süresince etkin olarak uygulanmalıdır.

Sanat eğitiminin günümüzdeki uygulanma biçimi incelendiğinde ilköğretim kademesinde görsel sanatlar ve müzik dersleri haftada bir saat olmak üzere zorunluyken orta öğretim kademesinde haftada iki saat olabilecek biçimde seçmeli durumda olduğu tespit edilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2022a ve 2022b). Yükseköğretim kurumlarındaysa üniversite ve bölümlere göre seçmeli ders tercihi farklılık göstermektedir.

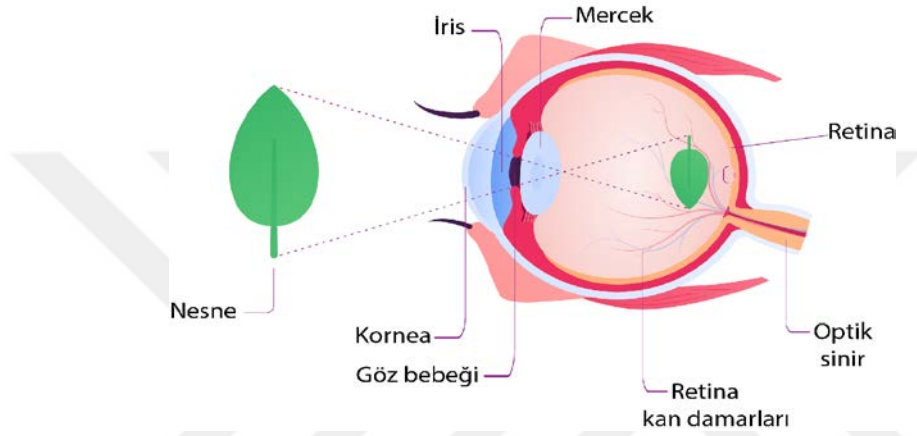
Sanat eğitimi, bireylerdeki sanatsal ifade yetenekleriyle birlikte onların duyuşal özelliklerini de geliştirmeyi amaçlar. Bu duyuşlar içerisinde en çok görsel ve işitsel algı bakımından etkinlik sağlandığı söylenebilir.

2.3. Görsel Algı

Bireyin çevre ile ilişkisini gerçekleştirme yollarının en önemlilerinden biri görmedir. Görme işlemini aşağıdaki gibi açıklanabilir:

“Herhangi bir cisme baktığımızda cisimden yansıyan ışık ilk olarak korneaya gelir. Kornea gözün ön kısmında bulunan, kubbe şeklinde, şeffaf bir tabakadır. Göze gelen ışığı, gözün odaklanmasına yardımcı olmak için bükür. Kornea tarafından bükölen ışığın bir kısmı göz bebeğinden içeri girer. Göz bebeği, iris olarak bilinen, gözün renkli bölgesinin ortasındaki siyah kısımdır. İris, gözdeki kasları kullanarak göz bebeğini genişletip daraltabilir. Bu şekilde göz bebeğinden geçen ışık miktarını kontrol eder. Göz bebeğinden geçen ışık, gözün içindeki mercek

tarafından ikinci kez bükülerek retinaya ulaştırılır. Gözün arkasındaki retinada, ışığa duyarlı milyonlarca sinir hücresi bulunur. Işık, retinadaki sinir hücrelerini uyardığında görmeyle ilgili bazı mesajlar oluşur. Bu mesajlar milyonlarca sinir lifinden meydana gelen optik sinir yoluyla beyindeki görsel bilgiyi okuyan ve işleyen oksipital loba iletilir. Beyin, optik sinirden elde ettiği bu bilgiyi kullanarak iki gözden gelen görüntüyü burada birleştirir ve tek bir görüntü hâline getirir. Oksipital lopta bulunan görsel korteks ise baktığımız cismin ne olduğunu anlamamızı sağlar.” (Okatan, 2021).

Şekil 2.4. Görme işlemi, Okatan, A. (2021). *Nasıl görürüz?*
<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/nasil-goruruz> sayfasından erişilmiştir.

Görme işlemi başladığı andan itibaren görsel algı da başlamış demektir. Ancak görsel algılamanın gerçekleşmesi için yalnızca görme işlemi yeterli değildir. Görsel algıda görme ve algılama süreçleri birlikte işler. Algının tüm duyular için geçerli olan en temel özelliği organize olmasıdır. Örneğin görsel algı dokular, renkler ya da konturlar gibi öğeleri içeren son derece karmaşık bir yapıyı içerir. Ancak biz birbiriyle bağlantısı olmayan, yalnızca retinal görüntülerden oluşan bir dünya değil, organize ve tutarlı nesneler, olaylar ya da insanlar algılarız (Slater vd. 2010, s.40).

Bu yönüyle bakıldığında görsel algı da görme duyusundan farklı bir nitelik taşır. Reinartz görsel algıyı tanımlarken, görsel algının sadece görme yeteneği olmadığını vurgulamaktadır (akt. Yıldırım, Akman ve Alabay, 2012, s.93). Görsel algılama, bireyin gördüğünü kavrayıp yorumlaması biçiminde tanımlanmaktadır (Aral ve Erturan, 1999, s.58).

Algılama sırasında beyin, bireyin farklı niteliklerinden etkilenir ve buna bağlı olarak gelen verileri seçme ve anlamlandırma işlemini gerçekleştirir. Bu süreçte özetleme, sınıflama ve indirgeme gibi çeşitli etkinlikler söz konusudur ve bu sırada yine bireysel deneyimlerin etkin

olduğu söylenebilir (Alpan, 2005, s.25-26 ve San, 2010, s.44-45). Dolayısıyla bireyin genel algılama özelliklerinin onun görsel algısını da etkilediğini söylemek mümkündür.

Görsel algılama sürecinde bireyin neyi görmeye gerek duyduğu da süreç içerisinde önem taşıyan unsurlardan biridir (Maraşlı, 2010, s.9). Frostig ve Maslow'a göre görsel algılama, görsel uyaranları tanıma, ayırt etme ve önceki deneyimlerle ilişkili olarak yorumlama yeteneğidir (Frostig ve Maslow, 1973, s.176). Bu açıdan bakıldığında bireyin gördüklerini kişisel yaşantılarına göre anlamlandığı söylenebilir.

Görsel algı kavramı ve görsel algılama süreci araştırmacılar tarafından farklı yönleriyle incelendiğinde tarihsel süreçte bu konuyla ilgili olarak değişik fikirler geliştirildiğini söylemek mümkündür.

2.3.1. Görsel Algı Kuramları

Görsel algının farklı yönleri keşfedildikçe çeşitli görüşler ortaya çıkmış ve zaman içerisinde bu görüşler kuramlaşmıştır. Araştırma kapsamında bazı görsel algı kuramları incelenmiştir.

2.3.1.1. Gestalt Görsel Algı Kuramı

Gestalt'ın kurucularından biri olan Max Wertheimer'in 1912'de keşfettiği duruma, görünür hareketin özel bir durumu olan phi hareketi adı verilmişti. Geleneksel görüşe göre, bir nesneyi birkaç pozisyonda art arda görürüz ve daha sonra hareket öznel olarak oluşur. Phi fenomeni ise, iki konumdaki tek bir nesnenin algılarından oluşturulmayan bir geçişin algılanmasıdır. Başka bir deyişle, algılanan hareket, iki uzay-zamansal olayın duysal kaydından sonra öznel olarak oluşmaz, kendine özgü özellik ve statüye sahiptir. Wertheimer, bu fenomenden yola çıkarak, zihinsel yaşamın yapılandırılmış bütünler olduğu sonucuna varmıştır. Bu, Wertheimer ve Berlin'deki meslektaşları tarafından geliştirilen yeni Gestalt teorisinin ana fikrini oluşturmuştur (Wagemans vd., 2012, s.1173).

Gestalt hareketinin başlıca isimleri arasında Wolfrang Köhler ve Kurt Koffka bulunmaktadır. Gestaltçı psikologlar için önemli olan konu parçalar arasındaki etkileşim ve bütünlüktür. Gestalt hareketinin biçim zemin, benzerlik, yakınlık, tamamlama ve süreklilik gibi bazı yasaları bulunmaktadır (Alpan, 2005, s.45-49.)

2.3.1.2. Olasılıklı Öğreti Kuramı

Egon Brunswik tarafından geliştirilen olasılıklı öğreti kuramı, beynin uzak ve yakın olaylar arasında ilişkiler kurması temeline dayanır. Buna göre nesneler kendi özellikleri, bulundukları ortamın, algılayıcının ve algılayanın niteliklerine bağlı olarak farklı biçimlerde algılanırlar (Gordon'dan akt. Erişti, Uluuysal ve Dindar, 2013, s.50). Brunswik, teorisini açıklamak için algılanan çevresel özelliklerin çevredeki nesneleri nasıl çağrıştırdığına ve bu ipuçlarının sonuçlar çıkarmak için nasıl kullanılabileceğine dair bir diyagram geliştirmiştir. Modeli, dışbükey bir mercekten geçen ışığın diyagramına benzediği için, "mercek modeli" olarak bilinmeye başlamıştır (Wigton, 2008, s.2-3).

2.3.1.3. Marr'ın Hesaplamalı Algı Kuramı

Marr tarafından geliştirilen bu kuram, görmeyi anlamayla ilgilidir. Buna göre görme üç farklı düzeyde anlaşılmalıdır: hesaplama düzeyi, algoritmik düzey ve uygulama düzeyi (Kitcher, 1988, s.3). Marr'a göre hücre ve nöronların davranışları, yapılarını ve etkileşimleri inceleyerek anlaşılabilir ancak alıcıların özelliklerinin anlaşılması için diferansiyel operatörler teorisi, bant geçiren kanallar ve belirsizlik ilkesi gibi matematiksel bilgilere de sahip olunması gereklidir (Marr, 1982, s.27-28).

Hesaplamalı yaklaşıma göre algıda bütünlük vardır. Yani nesnelerin renk, şekil, hareket gibi özellikleri ayrı ayrı değerlendirilmesine rağmen bu veriler, her bireyin kendi bilişsel ve duyuşsal niteliklerine göre bir araya getirilerek anlamlandırılır (Erişti, İzmirli, İzmirli, Fırat ve Haseski, 2010, s.353).

2.3.1.4. Doğrudan Algı Kuramı (Gibson'un Ekolojik Yaklaşımı)

Gibson'a göre algı aktif bir süreçtir. Gibson, bir hayvan ve çevresi arasındaki sürekli etkileşimlere ve vücudun algı üzerindeki rolüne odaklanır. Bir hayvanın ve çevresinin birbirinden ayrılamayacağını vurgular. Benzer şekilde, algı ve eylem de birbirinden ayrılamaz. Hayvanlar, dünya özelliklerini kendilerine göre belirleyen bilgileri oluşturmak ve almak amacıyla optik diziyi örneklemek ve keşfetmek için dünyada aktif olarak hareket eder. Hayvan çevrede hareket ettikçe optik dizi değişir ve optik akışı oluşturur. Ancak hayvanın hareketi optik dizilimi tamamen değiştirmez, bazı özellikler devam eder (Kadıhasanoğlu, 2018, s.1790).

Gibson, bir nesnenin algılanması için gerekli bilginin, onun görüntüsü olmadığını ifade eder. Bir nesneyi belirtmek için ışıktaki bilginin ona benzemesi, onu kopyalaması ya da tam bir izdüşümü olması gerekmez. Gözlemcinin gözüne ışıktaki bir nesnenin şekli, yüzeyi, maddesel yapısı, rengi ve hareketi gibi özellikler kopyalanmaz. Bütün bunlar yalnızca ışıktaki belirginleşmiştir (Gibson, 1986, s.304-305).

Görsel algıda kuramlar kadar önemli olan diğer bir konuysa görsel algılamanın gerçekleşme biçimi ve hangi unsurlardan oluştuğudur. Bu yönüyle bakıldığında görsel algılama alanları incelenebilmektedir.

2.3.2. Görsel Algılama Alanları

Görsel algılama alanları, araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde alt başlıklara ayrılmıştır. Lerner, görsel algının obje tanıma, görsel ayırt etme, görsel şekil-zemin ayırt etme, görsel tamamlama, mekânsal ilişkiler ve görsel sıraya koyma gibi alt unsurlardan oluştuğunu ifade eder. Marianne Frostig tarafındansa görsel algılama alanları; göz-motor koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânla konumun algılanması ve mekân ilişkilerinin algılanması olmak üzere beş alt grupta incelenmiştir (Tuğrul, Aral, Erkan ve Etikan, 2001, s.2).

2.3.2.1. Göz-motor koordinasyonu

Görsel-motor koordinasyon olarak da adlandırılan bu yeti, görsel uyaranlara motor tepkiler verilmesini içeren bir tür zihin-beden koordinasyonu olarak ifade edilebilir. Genellikle bir çizgiyi izlemek, iğneye iplik geçirmek veya bir bulmaca parçalarını bir araya getirmek gibi görevlerin tamamlanması için gerekli olan el-göz koordinasyonu olarak da bilinir. Bununla birlikte, görsel-motor koordinasyonun akademik başarı ile ilişkisi de önemli bir konudur. Harf kombinasyonlarını yeniden üretmek, matematiksel hesaplamalar için sayıları doğru bir şekilde hizalamak gibi beceriler büyük ölçüde başarılı göz-motor koordinasyonuna dayanır (Maneval, 1999, s.1).

2.3.2.2. Şekil-zemin ayrımı

Görsel algı bireylerin duyu yoluyla aldığı bilgiyi anlamlandırma süreci olarak adlandırılabilir. Görsel bilginin anlaşılması için biçimin arka plandan ayırt edilmesi gerekmektedir. Birey herhangi bir biçimi ancak kenarlarını gördüğü takdirde algılayabilmektedir. Çünkü nesneler fondan önce ve fona göre daha kolay algılanmaktadır. Düz bir sayfada ilk olarak yazıların algılanması buna örnek olarak gösterilebilir (Arıkan, 2008, s.26).

2.3.2.3. Şekil değişmezliği

Reinartz ve Reinartz'a göre şekil sabitliği, nesnenin şekil, durum ve büyüklük gibi belirli özelliklerinin farklı şartlar altında değişmeden algılanmasıdır (akt. Turan, 2006, s.22). Frostig, şekil değişmezliğini, çeşitli boyutlarda, gölgelerde, dokularda ve boşluklardaki konumlarda sunulan belirli geometrik şekillerin tanınması ve benzer geometrik şekillerden ayırt edilmesi biçiminde ifade eder (akt. Hines, 1971, s.9).

2.3.2.4. Mekânla konumun algılanması

Bu alan, yönlülük kavramını açıklar. Bireyin aynı konumdaki figürler ile döndürülmüş konumdakiler arasında ayırım yapabilmesini ifade eder (Friesen, 1969, s.12). Mekânla konumun algılanması çerçevesinde şeklin biçimi, yönü, mekândaki koordinatları gibi özellikler göz önünde bulundurulur (Tuğrul vd., 2001, s.3).

2.3.2.5. Mekânsal ilişkilerin algılanması

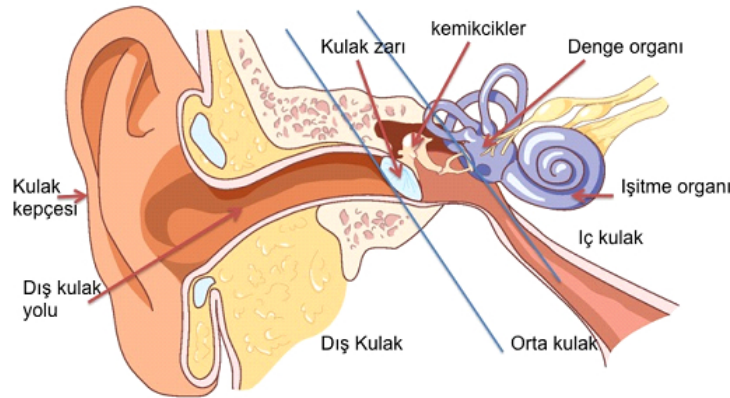
Mekân ilişkileriyle mekânın algılanmasını kapsayan ayırt etme yeteneğidir. Mekânda bulunan en az iki nesnenin birbiri ve gözlemleyen kişiyle olan ilişkisiyle ilgilidir (Demirci, 2010, s.33). Frostig'e göre bu yeti, basit formların ve desenlerin analizini ele alır. Bu biçimler, kılavuz noktaları kullanılarak kopyalanması gereken çeşitli uzunluklarda ve açılarda çizgilerden oluşur (Hines, 1971, s.16).

Araştırma kapsamında görsel algıyla birlikte müziksel algı alanında da çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan müziksel algı kavramının detaylı olarak açıklanması gerekmektedir.

2.4. Müziksel Algı

Müziksel algı kavramı incelenmeden önce işitme konusunun açıklanması doğru olacaktır. İşitme kısaca, kulağa gelen ses dalgalarının kulak zarını titreştirmesi sonucunda beyne gönderilen sinyaller aracılığıyla algılanan duyu biçiminde ifade edilebilir. Diğer bir deyişle işitme, bir vücuda etki eden akustik dalgalara veya mekanik titreşimlere tepki olarak gelişen bir duyu eylemidir. İşitme işleminin nasıl gerçekleştiği aşağıdaki gibi anlatılabilir:

“Kulak 3 kısımdan oluşur: 1-Dış Kulak, 2-Orta Kulak, 3-İç Kulak. Bu üç parça bir arada çalışarak sesleri algılamamızı sağlar. Dış kulak ya da kulak kepçesi adı verilen bölüm ses dalgalarını toplar ve kulak kanalına yönlendirir. Bu ses dalgaları kulak kanalının sonunda bulunan kulak zarını titreştirirler. Kulak zarı titreştiğinde orta kulakta bulunan üç küçük kemikçik hareket ettirir. Orta kulak küçük, içi hava dolu bir boşluktur ve içinde zincir halinde dizilmiş çekiç-örs-üzengi adı verilen kemikçikler bulunur. Çekiç kemikçik kulak zarına yapışıktır ve çekiç örse, örs de üzenkiye çok hassas eklemlerle bağlıdır. Zarin hareketi ile bu üç kemikçik de hareket ederek ses dalgalarını yükseltirler ve iç kulağa iletirler. Zincirdeki üçüncü kemikçik olan üzenki kemiği iç kulağın işitme kısmı-salyangoz- içindeki sıvıyı titreştirir ve salyangoz içinde bulunan binlerce tüylü hücreyi harekete geçirirler. Tüyler hareket enerjisini sinirsel sinyallere dönüştürürler. Oluşan bu ses sinyalleri işitme siniri aracılığı ile beyne iletilerek beyin tarafından ses olarak yorumlanır.” (Sütay, 2022).

Şekil 2.5. Kulağın anatomisi, Özdek, A. (2022). *Kulak anatomisi*.

<https://www.aliozdek.com/hastaliklar-ve-tedaviler/kulak-hastaliklari/kulak-anatomisi/sayfasından erişilmiştir>.

Sesin kaynağı olan veya olabilecek fiziksel uyaranlara işitsel uyaranlar denir (Scharine, Cave ve Letowski, 2009, s.391). Ses düzeyindeki bir işitsel uyarıcının başlıca özellikleri yükseklik (tizlik-peslik), yeğlilik (şiddet), tını, oylum (volüm), uzam yada süre olarak belirtilebilir (Uçan'dan akt. Sazak, 2008, s.4). Ses dalgalarının birim zamandaki titreşim sayısına "frekans" denir ve Hertz (Hz) ile gösterilir. İnsan kulağı ortalama olarak 15-20 Hz ile 15.000-20.000 Hz arasındaki sesleri duyabilir.

Müziksel algıdaysa kulağın frekanslar arasındaki ilişkiyi algılamasından bahsetmek mümkündür. Bu durum aşağıdaki biçimde açıklanabilir:

“İnsandaki müziksel işitme hassasiyetinin ilk belirtisi ses yükseklikleri birbirine yakın iki frekansın farkını algılayabilmektir. İnsan böyle bir durumda sesleri birbirine göre değerlendirmektedir. Kulağımıza gelen ilk sesin ardında gelen ikinci sesin tiz veya pest olduğuna karar verilir. Bu işlem frekans ayırt etme yeteneği olarak adlandırılır. (...)

Müziksel işitme hassasiyetinin diğer bir ögesi aynı anda birden fazla perdenin işitilmesi ve perdeler arasındaki aralığın tanımlanmasıdır. (...)

İşitme sistemimizin önemli bir özelliği belki de müzisyenler için en önemli özelliği yeterli şiddette duyulan tek bir sese yeni sesler eklemesidir. (...)

Müziksel işitme becerisini gösteren diğer bir özellik de işitilen ses şiddeti, gürlük algılanmasıdır.” (Yayla, 2006, s.33, 34, 35).

Öte yandan sesleri algılama yeteneği, yoğunluk, frekans, perde, tını, süre ve yer gibi temel ses özelliklerini işleme yeteneğine bağlıdır. Bununla birlikte, müzikte anlam, seslerin hem sıralı hem de eşzamanlı olarak nasıl bir araya getirildiğinin anlaşılmasına dayanır. Yani müzikal yapının iki ana yönü vardır: zamansal (ritmik) yön ve perde (melodik) yönü (Trainor ve He, 2013, s.322).

Müziksel işitme kavramıysa genel hatlarıyla tanımlanmak istendiğinde, işitme duyusuyla algılanabilir müziksel bütün, öge, gereç, özellik ve ilişkileri algılama, tanıma, anımsama, ayırt etme, çözme ve çözümleme yeteneği olarak ifade edilebilir (Uçan, 2005, s.19).

Bu tanım incelendiğinde müziksel işitmenin temelin algı kavramının bulunduğu söylemek mümkündür. Öyleyse müziksel algının daha iyi anlaşılabilmesi için farklı boyutlarına bakılması yararlı olacaktır.

2.4.1. Müziksel Algının Boyutları

Müziksel algının boyutlarına bakıldığında dinleyenin amacına yönelik olarak algı biçiminin değiştiğini ve böylece müziksel algı türlerinin oluştuğu söylenebilir. Örneğin birey, müziği dinliyor ya da anlatıyorsa bu durumda müziği duyma algılaması söz konusudur. Ses veya enstrüman ile müziğin icra edildiği durumda sanatsal yorumdaki müziksel algıdan bahsedilebilir. Birey, müziği düşünüyor ve besteliyorsa bu duruma beste yapmada algılama denebilir (Sazak, 2008, s.8).

Bireyin müziksel algı düzeyinin belirlenmesi için çeşitli ölçümler yapılabilmektedir. Örneğin müziksel algılama sınavları temel olarak müziksel işitme (yatay aralıkların yinelenebilmesi, dikey ses kümelerinin yinelenebilmesi, ezgilerin yinelenebilmesi ve ritim yinelenmesi), müziksel okuma (notaları çeşitli özelliklerine göre okuyabilme) ve müziksel yazma (sesleri notalarla yazabilme) olmak üzere üç ana alanda yapılmaktadır (Ece ve Kaplan, 2008, s.286). Bu açıdan ezgilerin ve ritimlerin yinelenebilmesi biçiminde yapılan ölçümlerle aslında müzikal hafıza ölçümünün de müziksel işitme kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Müziksel algının boyutları incelendiğinde müziksel yetenek kavramından da bahsedilebilir. Çünkü müziksel algıyla müziksel yetenek girift bir ilişki içerisinde. İki alanın gelişimi arasında bir etkileşim olduğu söylenebilir. Müziksel yetenek farklı türlere ayrılmaktadır. Örneğin McPherson ve Williamon tarafından en az sekiz farklı müzik yeteneği türü olduğu öne sürülmüştür. Bunlar, icra etme, doğaçlama, beste yapma, düzenleme, analiz etme, değerlendirme, yönetme ve öğretmedir (McPherson ve Williamon, 2006, s.249).

Araştırma kapsamında sanat, sanat eğitimi, görsel algı, müziksel algı gibi konuların açıklanmasının ardından çalışmanın temel unsurlarından biri olan yaratıcılık kavramının da incelenmesi gerekmektedir.

2.5. Yaratıcılık

Yaratıcılık en sade hâliyle zekâ, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak daha önce olmayan yeni bir şey ortaya koyma ya da yapma biçiminde tanımlanabilir (Türk Dil Kurumu, 2022a). Yaratıcılık kavramı çeşitli yönleriyle birçok alan bakımından için ilginç bir araştırma konusudur. Farklı bilim dallarındaki araştırmacıların yaratıcılık kavramıyla ilgili farklı

tanımları bulunmaktadır. Örneğin yaratıcılık alanının başlıca isimlerinden biri olan psikolog Guilford'un ifadesiyle yaratıcılık "yaratıcı ve özgün nitelikteki davranışın arkasındaki olgu" biçiminde düşünülebilir (Guilford, 1958, s.5-6).

Yaratıcılık konusunda önemli araştırmalarda bulunan Ellis Paul Torrance yaratıcılığı, "Problemlere, eksiklere, bilgideki boşluklara, kayıp unsurlara, uyumsuzluklara hassaslık göstererek güçlüğü tanımlama; çözüm arama, tahminlerde bulunma veya eksiklikler konusunda hipotezler kurma; bu hipotezleri test etme, tekrar test etme, muhtemelen düzenleme ve tekrar test etme; ve nihayetinde sonuçları bildirme süreci" olarak tanımlamıştır (Torrance, 1965, s.663-664). Torrance'a göre kendi yaptığı bu tanım, salt bilimsel yaratıcılık sürecini içermemektedir. Torrance, araştırmalarında birçok alandan uzmanlarla çalıştığını belirtmekte, aynı zamanda yaratıcı sanatçı ve yazarlarla yaptığı görüşmeler sonucunda yaptığı tanımın bilim insanlarındaki kadar onların yaratıcılığına da uygun olduğunu gördüğünü ifade etmektedir (Torrance, 1965, s.665).

Maslow ve Rogers, yaratıcılığı, kendini gerçekleştirme ile ilişkilendirmişlerdir. Maslow'a göre kendini gerçekleştirme, "kendini gerçekleştirme arzusunu ve kişinin olabileceği her şey olmayı" ifade eder. Rogers ise, yaratıcılığın içsel bir değerlendirme odağını, değer duygusunu ve ifade özgürlüğünü kapsayan kişisel ve çevresel durumları ön koşul olarak içeren kendini gerçekleştirme ihtiyacından ortaya çıktığını belirtmiştir (Maslow ve Rogers'tan akt. Wadaani, 2015, s.670).

Gardner, yaratıcı bireyi, kendi zekâ tanımına benzer biçimde tanımladığını ifade etmiştir. Gardner'a göre yaratıcı birey, bir alandaki sorunları düzenli olarak çözen veya ürünlere şekil veren ve çalışmaları bir alanın bilgili üyeleri tarafından hem yeni hem de kabul edilebilir olarak görülen kişidir (Gardner, 2011, s.xxxvi).

İnci San, yaratıcılığın yalın bir tanımla ifade edilmeyecek kadar karmaşık bir süreç olduğunu belirtmektedir. San'a göre yaratıcılık insan yaşamının ve insanlığın gelişiminin tüm yönlerinde yer alan temel bir ögedir (San, 2008, s.13-14). Aslan'ın ifadesiyle yaratıcılık "yeni, özgün ve beceriye dayalı bir ürün olarak ortaya çıkmış veya henüz ürüne dönüşmemiş, kendine özgü bir problem çözme sürecini içeren, kişinin zekâ unsurlarını da özgün ve üretime dönük kullandığı bir bilişsel yetenek olarak" tanımlanabilir (Aslan, 2001,s.20).

Yaratıcılıkla ilgili tartışmalarda yaratıcılık teriminin üç boyutta kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; süreç, birey ve ürün olarak ifade edilebilir. Bu nedenle, yaratıcılık hem bir sebep hem de bir sonuç veya olarak ele alınabilir. Zaman içerisinde bu boyutlara ortam kavramı

da dördüncü bir etken olarak eklenmiştir (Cropley, 2011, s.511). Örneğin Mooney, yaratıcı düşüncenin bilimsel incelemesinde, ortaya çıkan ürün, yaratıcılık süreci, yaratıcı kişilik, çevre veya ortam özellikleri gibi başlıkların bulunduğunu ifade eder (Aslan, 2001, s.17-18).

Yaratıcılığın gelişimiyle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin yaratıcılığın doğuştan geldiğine ilişkin görüşler mevcuttur. Sözgelimi Hermann yaratıcılığın doğuştan geldiğini ve insana özgü olduğunu ön kabul olarak ortaya koymuştur. Hermann, var olan yaratıcılığın körelmiş olması durumunda tekrar ortaya çıkarılabilmesi için çalışmalar yapılabilceğini savunmuştur (San, 2008, 120-121). Ancak bu görüşlere karşın kanıtlar sunma amacıyla yaratıcılığı geliştirmeye yönelik pek çok program uygulanmış ve araştırmalar yapılmıştır (Sak, 2020, s.10). Torrance ve Guilford gibi eğitimciler yıllar süren araştırmalar sonucunda yaratıcılığın geliştirilebilir olduğu görüşüne varmış ve bu konuda çoğunlukla öğretmen yaklaşımlarına yönelik çeşitli öneriler sunmuşlardır (Guilford, 1958, s.16-18, Torrance, 1966, s.169-173).

Örneğin Torrance, yıllar süren ve daha sonra Torrance Yaratıcı Düşünce Testi olarak adlandırılan Minnesota Yaratıcı Düşünce Testleri'nin de geliştirildiği Minnesota Yaratıcı Düşünce araştırmalarını gerçekleştirmiş ve bu kapsamda elde edilen sonuçlarda ortaya çıkan, eğitimin yaratıcı düşünce kavramına sağladığı en önemli katkıları aşağıdaki gibi açıklamıştır (Torrance, 1968, s.9-16):

1. Yaratıcılık Mistik Bir Kavram Olmaktan Çıktı

Son on yıldaki araştırma çabalarından önce, eğitimciler yaratıcı sürecin kişisel-gizemli bir yapı olduğunu düşünüyordu. Gerçekleştirilen araştırma kapsamında sınıfta yaratıcı gelişimi ve yaratıcı işleyişi kolaylaştırmak için rehberli öğrenme deneyimlerinin tasarlanması, öğretim materyallerinin üretilmesi ve yayınlanması, yaratıcı düşünceyi geliştirmek için tasarlanmış öğretim yöntemleriyle yapılan deneyler, yaratıcılığı mistik alanın dışına çıkarmak için çok şey başardı.

2. İşlevsel Tanımlar Geliştirildi

Rehberli deneyimlerin yaratıcı düşünmede gelişmiş becerilerle sonuçlandığı kanıtlanmıştır. Herhangi bir becerinin geliştirilmesi için çalışılması gerektiğinden, süreci tekrar eden sınıf etkinliklerinin yaratıcı gelişime katkıda bulunacağı kesin bir görünüm kazandı.

3. Çeşitli Değerlendirme Araçları Oluşturdu

Araştırma kapsamında hem eğitim hem de değerlendirme amaçlı birçok araç geliştirildi.

4. Yaratıcı Gelişimini Şansa Bırakmayı Gereksiz Hâle Getirdi

Bu araştırma, yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmek için çeşitli yöntemler ve materyaller yoluyla bireylerin yaratıcı düşünce gelişimlerinin planlı bir şekilde ve gözlemlenebilir nitelikte gerçekleştirilebilmesini sağlamış oldu.

5. Gelişimin Sürekliliğinin Mümkün Olduğunu Gösterdi

Araştırmanın deney grubu öğrencilerinin, tatil dönemlerinde bile kontrol grubu öğrencilerine göre daha yaratıcı etkinliklerde bulundukları gözlemlendi.

6. Farklı Çocukların Farklı Şekillerde Öğrendiklerini Gösterdi

Araştırmalarından edinilen sonuçlardan belki de en önemlisi farklı türdeki çocukların, motivasyonlarına ve yeteneklerine en uygun şekilde öğrenme fırsatı verildiğinde en iyi biçimde öğrenebildikleridir.

Görüldüğü gibi yaratıcılık kavramı, farklı araştırmacı ve bilim insanlarına göre çeşitli bakımlardan değişiklik göstermektedir. Araştırmacılar bu kavramı kendi bakış açılarına göre önem taşıyan özelliklere göre incelemiş ve kendi yaklaşımlarını geliştirmişlerdir.

2.5.1. Yaratıcılık Kuramları

Yaratıcılık kuramlarına bakıldığında, bu alanda özellikle son yüzyılda birçok farklı kuramın ortaya çıktığı söylenebilir. Bu kuramlardan bazıları aşağıda, tarihsel süreçteki sıralamalarına göre sunulmuştur.

2.5.1.1. Freud'un Psikoanalitik Kuramı

Psikanaliz kavramı, Sigmund Freud'un 1885 ve 1939 yılları arasında zihinsel bozuklukları tedavi etme amacıyla geliştirdiği psikolojik kuramın tümünü ifade eder (Ayaz, Kıvanç ve Safarov, 2019, s.77). Freud'a göre, yaratıcılık ve hatta tüm kültürel kazanımlar, libidinal enerjiye dayanmaktadır (Roweton, 1970, s.4). Bu yönüyle Freud, yaratıcılığın bireyin içgüdüleri tarafından yönlendirildiğini iddia eder.

Psikanalitik düşüncede diğer önemli bir konu olan kaygıysa, Fleischer, Hadley ve Nydes tarafından yaratıcılıkla ilişkilendirilmiştir. Nydes'a göre yaratıcılık, kaygının üstesinden gelmenin bir yoludur. Böylece gerçeklik, korku ya da paniğe neden olmadan ruhun derinliklerine girer (Roweton, 1970, s.4).

2.5.1.2. Wallas'ın Dört Evre Kuramı

Yaratıcı süreç konusunda önemli kuramlardan biri olan dört evre kuramı Graham Wallas tarafından geliştirilmiştir. Yaratıcı kişilerin çalışmalarını inceleyen Wallas'a göre yaratıcılık ardışık dört aşamada gerçekleşir (Sak, 2020, s.26).

Bunlardan ilki, hazırlık aşamasıdır. Bu aşamada birey problemi tanımlar ve bilgi toplar. İkinci aşamada soruna çözüm bulmak için zaman ayırmayı içeren kuluçka aşaması gelir. Üçüncü aşamayıysa Wallas'ın aydınlanma olarak tanımlar. Aslında bir an gibi görünse de Wallas, bu aşamanın temelinde uzun bir sürecin bulunduğunu ifade eder. Wallas için son aşamaysa doğrulamadır. Bu noktada kişi fikri test eder veya çözümü uygular (Kozbelt, Begheuo ve Runco, 2010, s.30-31).

2.5.1.3. Maslow ve Rogers'ın İnsancıl Kuramı

Amerikalı psikologlar Abraham Maslow ve Carl Rogers tarafından geliştirilen insancıl kurama göre insan yaratıcılık gücüyle doğar ve yaratıcılık insanın olumlu özellikleriyle ilişkilidir. Bireyin kendine, dünyaya ve diğer insanlara değer vermesi onun yaratıcılığını desteklemektedir (Yavuzer'den akt. Tatlı, 2017, s.20).

Maslow, özel yetenek yaratıcılığı ve kendini gerçekleştiren yaratıcılık olmak üzere iki tür yaratıcılık olduğunu öne sürer. Buna göre özel yetenek yaratıcılığı belirli kişilerde görülen deha özelliklerini kapsar. Kendini gerçekleştiren yaratıcılık ise ruhsal sorunu bulunmayan insanlarda görüldüğünü ve bireyin kendini gerçekleştirebileceği her alanda görülebilmektedir (Sak, 2020, s.28-29).

2.5.1.4. Guilford'un Zihnin Yapısı Kuramı

Joy Paul Guilford, temel olarak yaratıcılığın tüm insanlarda sürekli bir özellik olduğunu savunmuştur (Kurtzberg ve Amabile, 2001, s.285). Guilford Zihnin Yapısı Kuramı

çerçevesinde ıraksak ve yakınsak düşünme süreçlerini öne sürmüştür. ıraksak düşünme, açık uçlu bir soru veya soruna mümkün olduğunca çok sayıda farklı olası çözüm üretme yeteneği olarak ifade edilebilir. Yakınsak düşünme ise hangi fikrin veya cevabın peşinden gitmeye değer olduğunu seçmekle ilgilidir. Bu iki düşünme süreci bazen fikir üretme ve fikir değerlendirme olarak adlandırılır (Kaufman, 2021, s.10).

Guilford’a göre ıraksak düşünme, akıcılık, esneklik, orijinallik ve ayrıntı boyutlarından oluşur. Bu sınıflandırma hem Guilford’un testinde hem de ondan sonra geliştirilen yaratıcı düşünce ile ilgili geliştirilen diğer testlerde etkili bir görüş olmuştur (Sak, 2020, s.36).

2.5.1.5. Torrance Yaratıcı Düşünce Teorisi

Ellis Paul Torrance’ın teorisi, yaratıcılığın özgünlük, enerji ve benlik kavramından oluştuğunu vurgular (Liu, 2007, s.345). Torrance “akılcı yaklaşım” içinde yer almakla birlikte yaratıcı kişiliğin farklı bireysel özelliklerine değinmekte ve yaratıcı kişinin sorumluluk bilincine sahip, problem çözme becerisi gelişmiş, problemleri yeni bir yoldan çözme cesareti ve bunu başaracak zihinsel yapısı olan bir birey olduğunu ifade etmektedir (Aslan, 2001, s.22).

Torrance tarafından geliştirilen yaratıcı düşünce testinde Guilford’un testine benzer biçimde akıcılık, esneklik, orijinallik ve ayrıntı olma üzere dört yaratıcı düşünme boyutu ölçülmektedir (Özden’den akt. Tatlı, 2017, s.7). Ancak Torrance bu testle, başlıkların soyutluğu ve erken kapanmaya karşı direnç gibi farklı bileşenler de ortaya koymuştur (Khatena, 1992, s.82).

Ayrıca Rhodes’un Dört P kuramı, Mednick’in Çağrışımsal Düşünme Kuramı, Rothenberg’in Janusyan Düşünme Kuramı, Schachtel’in Algı Kuramı, Amabile’in Bileşenli Yaratıcılık Modeli, Rubenson ve Runco’nun Psikoekonomik Yaklaşımı, Stenberg ve Lubart’ın Yatırım Kuramı, Csikszentmihalyi’nin Sistem Modeli, Gruber’in Gelişen Sistemler Yaklaşımı, Glăveanu’un Beş A kuramı, Matrix Modeli gibi daha pek çok yaratıcılık kuramı bulunmaktadır (Bender, 2006, s.51-56; Kaufman, 2021, s.4-14; Kozbelt, Begheuo ve Runco, 2010, s.26-40; Sak, 2020, s.26-34).

Araştırma çerçevesinde ele alınan temel kavramların incelenmesinden sonra bu kavramların birbiriyle olan ilişkisinin ve çalışmaya temel oluşturan etkileşimli yönlerinin açıklanması mümkündür.

2.6. Sanat, Yaratıcılık, Görsel Algı ve Müziksel Algı İlişkisi

Bir sanat eserini herhangi bir üründen ayıran temel özelliklerin başında yaratıcılığın geldiğini söylemek olasıdır. Bu nedenle yaratıcılık sanatın ayrılmaz bir parçası olarak nitelendirilebilir.

Yaratıcılık ve sanat ilişkisinde akla gelen ve yanıtları tarihsel süreçte araştırılan bazı sorular bulunmaktadır:

1. Sanatsal yaratıcılığı nasıl anlayabiliriz ve sanatçılar bunu nasıl tanımlar?
2. Sanatsal yaratıcılığı kimler ve hangi koşullar altında uygular?
3. Sanatçıların, sanatsal süreçlerin ve sanat eserlerinin yaratıcı özellikleri nelerdir?
4. Eğitim sistemlerimiz ve organizasyonlarımız genel olarak sanatsal yaratıcılık araştırmalarından yararlanabilir mi?
5. Sanatsal yaratıcılık bilinçli bir çabayla artırılabilir mi? (Chemi, 2015, s.45)

Bu soruların yanıtlanabilmesi için incelenmesi gereken olgu olarak sanat eseri ortaya çıkarken oluşan sanatsal yaratma sürecinden bahsedilebilir. Sanatsal yaratma süreci, düşünme ve sorun çözme süreci olarak değerlendirilebilir. Sanatsal sorun çözme süreci sanatsal değerler arasındaki ilişkileri düşünerek düzenleme olarak ifade edilebilir. Bu durumda sanatsal sorun çözmenin tamamlandığı aşamada sanatsal yaratmanın başladığı söylenebilir (Kırıçoğlu, 2005, s.175). Elbette sanatsal yaratma süreci çok daha karmaşık ve yoğun oluşumlar içerir. Bu süreçte duyularla edinilen veriler, zihinsel etkinliklerle bütünleştirilerek dışa vurulur ve böylece sanat eseri ortaya çıkarılır (Yolcu, 2010, s.52).

Sanatsal yaratımın, gerçek dünyanın özümlediği ve yorumlandığı kişisel bir etkinliğe dayandığını söylemek mümkündür. Burada toplumsal ve tarihsel etkiler kadar bireysel nitelikler de önemlidir. Bu da sanatçının kişiliğinin sanatsal yaratım sürecinde sorumluluk taşıyan bir rol oynadığı anlamına gelir (Artut, 2020, s.222).

Sanatçı ne kadar iyi eğitilmiş, yaratıcılığı desteklenmiş ve gelişimini her dönem sürdürebilir bir yapıda yetiştirilmiş olursa sanatsal yaratım da o kadar başarılı bir şekilde gerçekleşmiş olur. Böylece yaratıcılık ve sanat ilişkisinde aslında yaratıcılık eğitimi ve sanat eğitiminin

bir bütün olarak değerlendirilmesi ve birbirini destekler yapıda gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Benzer biçimde bireyin sanat eğitiminin bütüncül bir yapıda sunulması, farklı sanat alanları arasında etkileşim sağlayarak yalnızca yaratıcılık alanında değil, o sanat dallarında da gelişmesine olanak tanıyabilir.

Araştırmanın önceki bölümlerinde açıklandığı gibi sanat dalları arasında yapı, içerik, bireysel özellikler gibi farklı yönlerden güçlü ilişkiler bulunmaktadır. Öte yandan beynin görsel ve işitsel algı alanları arasında da yakınlık ve karşılıklı etkileşim bulunduğu bilinmektedir. Örneğin Platel vd. tarafından 1997 yılında yapılan müziksel algı sırasındaki beyin görüntülenmesiyle ilgili bir araştırmada dinleyicilerde bir perde ayırt etme görevi gerçekleştirilirken çağrışımsal bir görsel alanın da etkinleştiği görülmüştür (Platel vd.'den akt. Brochard, Dufour ve Després, 2004, s.104). Bu durum, müziksel etkinliğin beyindeki görsel algı alanında da harekete yol açtığını ortaya çıkarmaktadır.

Jeong vd. tarafından yapılan araştırmadaysa işitsel ve görsel uyaranların uyum ve uyumsuzluğunun üst temporal girus (işitsel verilen işlendiği bölge) ve fusiform gyrus (görsel verilerin işlendiği bölge) kısımlarındaki nöronal aktiviteler yoluyla bütünleştirilebileceği gözlemlenmiştir. Görsel ve işitsel uyaranlar uyumlu olduğunda üst temporal gyrus'ta etkinlik artmış, uyumsuz bir durumdaysa üst temporal gyrus'ta etkinlik azalıp fusiform gyrus'ta artmıştır (Jeong vd.'den akt. Pan, Zhang, Ou ve Zhang, 2019, s.3). Diğer bir ifadeyle bu çalışmada uygun görseller yoluyla müziksel algı alanında artış sağlanabileceği tespit edilmiştir.

İncelenen araştırmalarda görsel ve işitsel alanlar arasında etkileşim olduğu açıkça görülmektedir. Bu etkileşim düşünüldüğünde bir alandaki gelişmenin, diğer alana da katkı sağlayabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Nitekim disiplinler arası eğitim günümüzde gittikçe artan bir hızla, farklı disiplin kombinasyonları gerçekleştirerek en iyiyi aramaya yönelik olacak biçimde dönüşmektedir (Helvacı ve Yılmaz, 2020, s.2205). Bununla birlikte çok alanlı bir temele dayandırılan sanat eğitimi sayesinde, disiplinler arası yaklaşımı ele alan çağdaş sanat eğitimcilerinin yetiştireceği öğrenciler özgün ifade biçimlerine ulaşabileceklerdir (Bingöl, 2018, s.28). Sanat eğitimcilerine bu becerileri kazandırabilmek için çağın şartlarına uygun olarak yaratıcılığın da ön planda tutulduğu, disiplinler arası yaklaşımla şekillenecek programların oluşturulması gerekmektedir (Küpel, 2018, s.5)

Böylece görsel ve işitsel sanatlar eğitimlerinin birlikte yürütülmesiyle bireylere her iki açıdan da katkı sağlanabileceği söylenebilir. Burada yaratıcılık kavramında olduğu gibi yine bütüncül bir sanat eğitiminin önemi ve kilit rolü açıkça anlaşılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, programların geliştirilmesi, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, karma yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldıkları bir yaklaşımdır. Ancak karma yöntem, sadece iki çeşit veriyi toplamak ve analiz etmek değildir. Bu yöntem, çalışmanın yalnızca nitel veya nicel araştırmayla gerçekleştirilecek biçiminden daha etkili olması için her iki yaklaşımın da birlikte kullanılmasını amaçlar. Araştırmada karma yöntem stratejilerinden ‘sıralı açıklayıcı strateji’den yararlanılmış ve önce nicel daha sonra nitel veriler toplanarak analiz edilmiştir (Creswell, 2009, s. 4, s. 211).

Araştırmanın nicel aşamasında gerçek deneysel desen modellerinden öntest-sontest “kontrol gruplu seçkisiz desen” kullanılmıştır. Bu desende, denekler deney ve kontrol gruplarına herhangi bir özellik gözetilmeksizin yani seçkisiz olarak rastgele atanır. İşlem gerçekleştirilmeden önce hem deney hem de kontrol grubuna öntest uygulanır ve böylece ilk veriler toplanır. Daha sonra deney grubuna işlem uygulanır. Bu süreçte kontrol grubuyla herhangi bir çalışma yapılmaz. İşlem bittikten sonra deney ve kontrol gruplarına öntestte kullanılan ölçme aracı tekrar uygulanır ve son ölçümler alınmış olur (Büyüköztürk vd., 2009, s.201-202).

Bu araştırmada Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi öğrencileri için iki ayrı deneysel işlem uygulanmış, böylece toplamda iki deney ve iki kontrol grubu oluşmuştur. Modelin deseni her iki bölüm için Tablo 3.1 ve Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.1.

Resim-İş Eğitimi Öğrencileri İçin Araştırma Deseninin Simgesel Gösterimi

	Grup	Öntest	İşlem	Sontest
R	D ₁	O _D	X	S _D
R	K ₁	O _K		S _K

R: Deneklerin gruplara seçkisiz atandığını gösterir.

Tablo 3.2.

Müzik Eğitimi Öğrencileri İçin Araştırma Deseninin Simgesel Gösterimi

	Grup	Öntest	İşlem	Sontest
R	D ₂	O _D	X	S _D
R	K ₂	O _K		S _K

R: Deneklerin gruplara seçkisiz atandığını gösterir.

Kullanılan modelde öntestlerin uygulanması grupların deney öncesindeki durumunun öğrenilmesine ve sontest sonuçlarının buna bakılarak incelenmesine olanak tanır. Deney grubuna uygulanan işlemin etki düzeyini belirlemek için öntest ve sontest ölçme sonuçları birlikte değerlendirilir. Bunun için deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest puanlarındaki ortalama artışlar karşılaştırılır (Karasar, 2009, s.97). Bu yöntemle grupların erişimi farkı incelenmiş olur.

Çalışmanın nitel aşamasında olgubilim deseni kullanılmıştır. Bunun için her iki alanın deney grubunun uygulanan programlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Olgubilim araştırmaları, farkında olunan ancak derinlemesine incelenmesi istenen olgulara odaklanmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışmadaki deney ve kontrol gruplarına basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle ve gönüllülük esasına dayalı olarak 8'er öğrenci alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; 2018-2019 Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 3. sınıflarında eğitim alan 8 deney ve 8 kontrol grubu öğrencisi ile yine aynı dönemde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 3. sınıflarında eğitim alan 8 deney ve 8 kontrol grubu öğrencisinden oluşmaktadır. 3. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, deneklerin eğitim aldıkları alanda temel seviyeye gelmiş olmalarının düşünülmesi

ve ders yüklerinin 8 haftalık uygulama sürecine katılmalarına imkân sağlayacak yoğunlukta olmasının istenmesidir. Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol gruplarında 2 erkek, 6 kız öğrenci, Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarında 3 erkek 5 kız öğrenci bulunmaktadır. Katılımcılara süreç öncesinde Katılımcı Bilgi Formu uygulanmış ve hiçbirinin daha önce işlem görecekları alanda herhangi bir eğitim almadıkları görülmüştür.

Tablo 3.3.

Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Kod	Grup	Öğrenci Sayısı
D ₁	Resim-İş Eğitimi Deney Grubu	8
K ₁	Resim-İş Eğitimi Kontrol Grubu	8
D ₂	Müzik Eğitimi Deney Grubu	8
K ₂	Müzik Eğitimi Kontrol Grubu	8

Çalışma grubunun hem denklik düzeyinin tespiti hem de deneysel desen sonuçlarının elde edilebilmesi için uygulama aşamasından önce her iki alanın deney ve kontrol gruplarına tüm testler öntest olarak uygulanmıştır. Öntest sonuçları aşağıdaki gibi incelenebilir.

Tablo 3.4.

Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi öntest puanlarına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Şekilsel Akıcılık	Deney	8	8,31	66,50	14,250	30,500	,878
	Kontrol	8	8,69	69,50	14,250		
Şekilsel Orijinallik	Deney	8	8,75	70,00	9,750	30,000	,878
	Kontrol	8	8,25	66,00	9,125		
Başlıkların Soyutluğu	Deney	8	8,69	69,50	13,375	30,500	,878
	Kontrol	8	8,31	66,50	13,000		
Zenginleştirme	Deney	8	8,69	69,50	15,625	30,500	,878
	Kontrol	8	8,31	66,50	15,125		
Erken Kapamaya Direnç	Deney	8	9,25	74,00	5,875	26,000	,574
	Kontrol	8	7,75	62,00	5,000		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Deney	8	8,81	70,50	8,875	29,500	,798
	Kontrol	8	8,19	65,50	8,125		
Sözel Akıcılık	Deney	8	8,81	70,50	32,625	29,500	,798
	Kontrol	8	8,19	65,50	32,250		
Sözel Esneklik	Deney	8	9,00	72,00	20,125	28,000	,721
	Kontrol	8	8,00	64,00	19,125		
Sözel Orijinallik	Deney	8	9,19	73,50	23,375	26,500	,574
	Kontrol	8	7,81	62,50	22,500		

Tablo 3.4'teki verilere bakıldığında Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin tüm alt testleri için anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 3.5.

Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Motor İndirgenmiş Görsel Algı	Deney	8	7,25	58,00	25,875	22,000	,328
	Kontrol	8	9,75	78,00	30,000		
Görsel-Motor Entegrasyonu	Deney	8	4,63	37,00	21,500	1,000	,001
	Kontrol	8	12,38	99,00	31,375		
Genel Görsel Algı	Deney	8	4,88	39,00	47,375	3,000	,001
	Kontrol	8	12,13	97,00	61,375		
Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Renk Algısı	Deney	8	9,50	76,00	,250	24,000	,442
	Kontrol	8	7,50	60,00	,000		

Tablo 3.5'teki verilere göre Motor İndirgenmiş Görsel Algı için gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Görsel Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı puanları içinse gruplar arasında farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Puan ortalamasına bakıldığında bu iki başlıktaki farklılığın kontrol grubu lehine yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Renk Algısı puanlarında iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.6.

Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Müziksel İşitme	Deney	8	7,31	58,50	3,000	22,500	,328
	Kontrol	8	9,69	77,50	4,125		
Müziksel Hafıza	Deney	8	7,56	60,50	18,500	24,500	,442
	Kontrol	8	9,44	75,50	23,750		
Genel Müziksel Algı	Deney	8	7,44	59,50	21,500	23,500	,382
	Kontrol	8	9,56	76,50	27,875		

Tablo 3.6'daki veriler incelendiğinde deney ve kontrol grupları arasında Müziksel İşitme, Müziksel Hafıza ve Genel Müziksel Algı bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Her üç alt başlık için de $p>0,05$).

Tablo 3.7.

Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Şekilsel Akıcılık	Deney	8	9,19	73,50	19,000	26,500	,574
	Kontrol	8	7,81	62,50	18,125		
Şekilsel Orijinallik	Deney	8	8,69	69,50	12,000	30,500	,878
	Kontrol	8	8,31	66,50	11,625		
Başlıkların Soyutluğu	Deney	8	8,00	64,00	7,125	28,000	,721
	Kontrol	8	9,00	72,00	7,625		
Zenginleştirme	Deney	8	9,50	76,00	20,375	24,000	,442
	Kontrol	8	7,50	60,00	19,125		
Erken Kapamaya Direnç	Deney	8	8,31	66,50	3,000	30,500	,878
	Kontrol	8	8,69	69,50	3,375		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Deney	8	8,31	66,50	8,375	30,500	,878
	Kontrol	8	8,69	69,50	8,625		
Sözel Akıcılık	Deney	8	9,19	73,50	41,375	26,500	,574
	Kontrol	8	7,81	62,50	38,000		
Sözel Esneklik	Deney	8	9,63	77,00	22,875	23,000	,382
	Kontrol	8	7,38	59,00	20,625		
Sözel Orijinallik	Deney	8	9,88	79,00	28,375	21,000	,279
	Kontrol	8	7,13	57,00	23,875		

Tablo 3.7 verilerine göre Müzik Eğitimi deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin tüm alt testleri için anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Tablo 3.8.

Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Motor İndirgenmiş Görsel Algı	Deney	8	9,13	73,00	23,75	27,000	,645
	Kontrol	8	7,88	63,00	22,00		
Görsel-Motor Entegrasyonu	Deney	8	6,81	54,50	21,00	18,500	,161
	Kontrol	8	10,19	81,50	26,00		
Genel Görsel Algı	Deney	8	7,69	61,50	44,75	25,500	,505
	Kontrol	8	9,31	74,50	48,00		

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Renk Algısı	Deney	8	9,00	72,00	,125	28,000	,721
	Kontrol	8	8,00	64,00	,000		

Tablo 3.8’deki verilere bakıldığında Müzik Eğitimi deney ve kontrol grupları arasında Motor İndirgenmiş Görsel Algı, Görsel Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı puanları için anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Gruplar arasında Renk Algısı puanı bakımından da farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.9.

Müzik Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Öntest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Ortalaması	U	p
Müziksel	Deney	8	6,94	55,50	4,6250	19,500	,195
İşitme	Kontrol	8	10,06	80,50	5,3750		
Müziksel	Deney	8	8,50	68,00	28,7500	32,000	1,000
Hafıza	Kontrol	8	8,50	68,00	27,6250		
Genel	Deney	8	8,19	65,50	33,0000	29,500	,798
Müziksel Algı	Kontrol	8	8,81	70,50	33,0000		

Tablo 3.9’deki verilere göre Müzik Eğitimi Programı deney ve kontrol grupları arasında Müziksel İşitme, Müziksel Hafıza ve Genel Müziksel Algı bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır (Her üç puan için de $p>0,05$).

Öntest sonuçlarına genel olarak bakıldığında yalnızca Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol grubu arasında Görsel Algı Testi’nin Görsel Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı puanlarında farklılık olduğu anlaşılmıştır. Araştırma kapsamında uygulanan desene göre her grup için öntest-sontest puanlarındaki ortalama artışlar, yani erişim farkları karşılaştırıldığı için bu durum herhangi bir sorun teşkil etmemiştir.

3.3. Müzik ve Görsel Sanatlar Eğitimi Programlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın program geliştirme aşamasında görsel sanatlar eğitimi programı için bu alanda temel kavramlar olarak sayılabilecek “renk” ile “ritim” konuları; müzik eğitimi programı içinse Türk Müziği’nde başlıca kavramlar olan “küçük usûller” ile “ana makamlar” konuları belirlenmiştir. Bu konuların seçilme nedeni kendi alanlarında temel eğitim çerçevesinde sayılabilmeleri ve alanlarının en önemli yapı taşları olmalarıdır.

Program geliştirmede ilk işlem olarak ayrıntılı planlar hazırlanmıştır. Çünkü planlama öğrencilere neyin nasıl kazandırılacağını ve nasıl değerlendirileceğini belirleme bakımından önemli bir yol göstericidir. Etkili bir öğretim için etkili bir planlamanın ön koşul olduğu söylenebilir (Erdamar Koç, 2021, s.414).

Program geliştirmenin ilk aşamasında görsel sanatlar ve müzik alanları için öncelikle hedefler ve hedef davranışlar belirlenmiştir. Her iki programda da hem bilişsel hem de psiko-motor hedeflerin bulunmasına özen gösterilmiştir. Hedeflerin belirlenmesinin ardından belirtke tabloları hazırlanmıştır. Daha sonra hedeflere bağlı olarak geliştirilen konu içeriklerini ayrıntılı olarak sunan bilgi yaprakları hazırlanmıştır. Oluşturulan eğitim programları ekte sunulmuştur (EK 1 ve EK 2). Görsel sanatlar eğitimi programının oluşturulmasında alandaki başlıca kaynaklardan yararlanılmıştır (Alpaslan, 2003, s.30-84; Becer, 1999, s.56-75; Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.130-147; Gence ve Orhon, 2006, s.14-98; Özsoy ve Ayaydın, 2015, s.18-247; Tepecik, 2002, s.32-37; Yılmaz, 2010, s.27-40). Müzik eğitimi programı hazırlanırken de yine alan uzmanları tarafından kaleme alınan önemli kaynaklara başvurulmuştur (Arel, 1993, 1-55; Deveci, 2010; Kutluğ, 2000, s.143-209; Özkan, 2000, s.93-184 ve 561-621; Sıdal, 1988; Şenduran, 1977; Tanrıkorur, 2003, s.151-165). Görsel sanatlar programı uygulama aşamasını da içerdiğinden bu alan için işlem yaprakları da hazırlanmıştır (EK 1).

Ders içerikleri belirlendikten sonra ayrıntılı günlük planlar oluşturulmuştur. Bu planlarda, ders başlangıcında dikkat çekmenin sağlanması ve güdülemenin gerçekleştirilmesi için farklı etkinlikler tasarlanmıştır. Başlangıçtaki bu etkinliklerden sonra anlatım aşaması planlanmıştır. Bu kısımda öğrencilerin derse daha aktif katılımlarını sağlamak için değişik öğretim yöntem ve tekniklerine başvurulmuş ve farklı ders materyallerinden yararlanılmıştır. Anlatım aşamasının tamamlanmasının ardından derslerin uygulamalı kısmının planlanmasına başlanılmıştır. Resim-İş Eğitimi deney grubuna uygulanan müzik eğitimi programının uygulama aşamasında araştırmacının şarkı örneklemelerini nota takip ederek

aktif bir biçimde dinleme, kânun sazı eşliğinde şarkı söyleme, usûl vurma gibi çalışmalar hazırlanmıştır. Müzik Eğitimi deney grubuna uygulanan görsel sanatlar eğitimi programının uygulama aşamasındaysa renk çemberi boyama, renk skalası boyama, kompozisyon çizme ve renklendirme gibi etkinlikler planlanmıştır.

Öğretim programları tamamlandıktan sonra, 3 görsel sanatlar alanı ve 3 müzik alanı uzmanının görüşüne sunulmuştur. Aynı zamanda öğretim programları konusunda Tez İzleme Komitesi üyelerinin görüşleri alınmıştır. Her iki program da 1 program geliştirme uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzman görüşlerine göre konuların işlenme sırası, güdüleme etkinlikleri, derslerin uygulamalı kısmındaki yönergeler gibi konularda düzeltmeler yapılmıştır.

Programın uygulama aşamasına başlanmadan önce 5 resim ve 5 müzik öğrencisiyle, birer saatlik pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamanın geri bildirimlerine göre programda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Görsel sanatlar eğitimi programında uygulama aşaması için: malzemelerin işlem sırasına göre aşamalı olarak hazırlanması; fırçaların, paletin ve suyun boyama süreci boyunca düzenli olarak temizlenmesi; boyama yapılırken kolun masadaki duruşu, kâğıdın boyama yönüne göre döndürülmesi vb. özelliklere dikkat edilmesi gibi konularda daha detaylı yönergelere ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır. Müzik eğitimi programındaysa, yine uygulama aşaması için: araştırmacının örnekleme şeklinin eşlik edilmeden dinlenmesi konusunda baştan uyarı yapılması; usûl vururken sağ ve sol el darplarının karışmamasına özen gösterilmesi; katılımcıların ses seviyelerinin koro icrasına uygun olarak, diğer katılımcılarla uyumlu olacak biçimde ayarlanması gibi konularda yönlendirmelere gereksinim duyulduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.10.

Resim-İş Eğitimi Deney Grubuna Uygulanan Müzik Eğitimi Programı

Hafta	Anlatım-Uygulama
1. Hafta	Türk Müziği Ses Sistemi
2. Hafta	Türk Müziğinde Dörtlü ve Beşliler
3. Hafta	Türk Müziğinde Ana Makamlar (Çargâh, Bûselik, Kürdî)
4. Hafta	Türk Müziğinde Ana Makamlar (Rast, Uşşak, Hüseyinî Hicaz)
5. Hafta	Usûller ile İlgili Tanımlar
6. Hafta	Küçük Usûller (2, 3 ve 4 zamanlı)
7. Hafta	Küçük Usûller (5, 6 ve 7 zamanlı)
8. Hafta	Küçük Usûller (8, 9 ve 10 zamanlı)

Tablo 3.11.

Müzik Eğitimi Deney Grubuna Uygulanan Görsel Sanatlar Eğitimi Programı

Hafta	Anlatım	Uygulama
1. Hafta	I. Renk A. Tanımlar	1. Renk Çemberi
2. Hafta	I. Renk A. Tanımlar	2. Renk Skalası
3. Hafta	I. Renk B. Renk Kontrastları II. Kompozisyon A. Tanım B. Kompozisyon Öğeleri C. Kompozisyon İlkeleri	3. Renk Kontrastları (eskiz)
4. Hafta	Genel değerlendirme	4. Renk Kontrastları (uygulama)
5. Hafta	III. Ritim A. Tanım B. Tekrar	1. Tekrar (eskiz)
6. Hafta	III. Ritim B. Tekrar	2. Tekrar (uygulama)
7. Hafta	C. Koram	3. Koram (eskiz)
8. Hafta	Genel Tekrar	4. Koram (uygulama)

3.4. Veri Toplama Araçları

Çalışmada nicel ve nitel veri toplama araçlarından yararlanılmıştır.

3.4.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Nicel veri toplama araçları Torrance Yaratıcı Düşünce Testi, görsel algı ve müziksel algı testleridir.

Yaratıcı Düşünme Testi: Çalışmada kullanılan Torrance Yaratıcı Düşünce Testi’nin temeli Torrance’ın 1958 yılında başlayan ilk çalışmalarına dayanmaktadır. Test, 1966 yılında “sözel” ve “şekilsel” kısımlar olarak biçimlendirilmiştir. 7 sözel, 3 şekilsel olmak üzere 10 alt testi içermektedir. Testin A ve B formları farklı sorulardan oluşmakla birlikte eşdeğer nitelik taşımaktadır.

Torrance Yaratıcı Düşünce Testi tarafından değerlendirilen temel bilişsel yetenekler akıcılık, esneklik, özgünlük ve detaylandırma olarak belirtilebilir. Akıcılık, bir bireyin üretebileceği ilgili

yanıtların sayısını ifade eder. Esneklik puanları, bir bireyin yanıtlarının sıralanabileceği farklı kategorilerin sayısı incelenerek belirlenir. Özgünlük, alışılmadık tepkilerin üretilmesidir. Ayrıntılandırmaysa bir fikri süsleme veya ayrıntı ekleme yeteneğini ifade eder. Sözel form akıcılık, esneklik ve özgünlüğü değerlendirirken, şekilsel form akıcılık, özgünlük ve detaylandırmayı ölçmek için kullanılır. Ayrıca, şekilsel form, başlıkların soyutluğu ve erken kapanmaya karşı direncin yanı sıra 13 yaratıcı gücü (duygusal ifade, hikâye anlatımı, hareket ve eylem, başlıkların anlamlılığı, tamamlanmamış figürlerin sentezi, çizgilerin veya dairelerin sentezi, olağandışı görselleştirme, içsel görselleştirme, sınırları genişletme veya aşma, inceleme zenginliği, inceleminin renkliliği ve fantezi) değerlendirir (Aslan ve Pucio, 2006, s.165).

Testin Türkçe uyarlamasıyla geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Prof. Dr. Esra Aslan tarafından yapılmıştır (Aslan, 2001, s.23-31). Araştırmacı, uygulamayı yapabilmek için testin uygulama ve puanlama eğitimini ve yetki belgesini verme haklarına sahip olan Aslan'dan gerekli eğitimi almış ve uygulama sertifikasını edinmiştir. Eğitim 25 Aralık 2016 tarihinde 8 saat süreyle gerçekleşmiştir. Bu eğitim sonunda araştırmacı testi uygulama ve puanlama yetkisine sahip olmuştur (EK 6). Eğitim başlangıcında taraflar arasında imzalanan taahhütname gereğince test soruları ve örnekleri tez kapsamında paylaşılamamaktadır (EK 6).

Görsel Algı Testi: Araştırmanın diğer nicel veri toplama aracı olan görsel algı testinin seçilme aşamasında öncelikle katılımcılarda incelenmesi istenen özelliklere ilişkin olarak altı kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler Görsel Hafıza, Görsel-Uzaysal Algı, Şekil-Zemin İlişkisi, Görsel Tamamlama, Görsel-Motor Algılama ve Renk Algısı olarak sınıflandırılmıştır. Daha sonra birçok görsel algı testi incelenmiş ve incelenmesi istenen tüm alt kategorileri içeren “Developmental Test of Visual Perception - Adolescent and Adult” (DTVP-A) testinin kullanılmasına karar verilmiştir. Bunun için yayıncıyla iletişime geçilmiş, testin kullanımı ve Türkçe düzenlemesinin yapılması için izin alınmıştır (EK 7).

DTVP-A, Cecil R. Reynolds, Nils A. Pearson ve Judith K. Voress tarafından geliştirilmiş ve 2002 yılında yayımlanmıştır (Reynolds, Pearson ve Voress, 2002). Test, Kopyalama (12 soru), Şekil-Zemin (14 soru), Görsel-Motor Arama (1 soru), Görsel Tamamlama (16 soru), Görsel-Motor Hız (9 soru) ve Biçim Değişmezliği (19 soru) olmak üzere 6 alt testten oluşmaktadır. Alt testlerin bazıları doğru yanıt sayısına göre, bazıları süreye göre puanlanmaktadır. Bazı testlerde yanlış yanıt sayısı da puanlamayı etkilemektedir. Tüm testler puanlandığında elde edilen ham puanlar, test kılavuzundaki yaş aralığı tablosuna göre standart puanlara dönüştürülmektedir. Kopyalama, Görsel-Motor Arama ve Görsel-Motor Hız alt testleri puanlarının toplamı Görsel-Motor Entegrasyonu puanını; Şekil-Zemin, Görsel Tamamlama ve Biçim Değişmezliği puanlarının toplamı ise Motor İndirgenmiş Görsel Algı puanını

oluşturmaktadır. Tüm alt testlerin toplam puanı Genel Görsel Algı puanını belirlemektedir. Her bir alt test için standart puanlarda 1-3 aralığı en düşük, 17-20 aralığı en yüksek olarak kabul edilmektedir. DTVP-A tamamen görsel öğelerden oluştuğu için yönerge dışında Türkçe uyarlama gerektirmemiştir. Görsel Kitabı ve Çizim Kitabı'nda yer alan soruların başlıkları ile yönerge ve puanlamanın yer aldığı uygulayıcı kayıt formu araştırmacı tarafından Türkçeleştirilmiştir. Daha sonra bu kitaplar ve formun tasarımı orijinal teste uygun olarak yeniden yapılmıştır. Test, kapsam geçerliği sağlamak amacıyla dört görsel sanatlar eğitimi alan uzmanı, dört eğitim bilimleri uzmanı ve ölçek geliştirme alan uzmanı görüşüne sunulmuştur. Uzman değerlendirme formu çalışmanın ekinde yer almaktadır (EK 3). Testin araştırma amaçlarına uygun olduğu konusunda görüş birliği sağlanmıştır.

Katılımcılarda incelenmesi istenen Renk Algısı kategorisine ilişkin olarak DTVP-A'da alt test bulunmadığı için araştırmacı "bir örnek ve bir asıl renk sorusu"nu içeren Renk İzleme Testi'ni geliştirmiştir. Soruda renk skalasındaki renkler sarıdan başlayıp maviye kadar tonlar belirlenerek belirli bir düzende 13 basamak hâlinde sıralanmıştır. Renkler daireler hâlinde farklı aralık ve açılarla A4 boyutunda bir sayfaya yerleştirilmiştir. Ardından sayfaya çeldirici olarak farklı renk tonları ve onların valörleri eklenmiştir. Katılımcının geçişi doğru olarak sırayla işaretlemesi beklenmektedir. Bu soru DTVP-A testi incelemesini gerçekleştiren alan ve eğitim bilimleri uzmanları tarafından incelenmiştir. İncelemenin ardından araştırmacı tarafından yönergenin ayrıntılandırılması, bazı renk tonlarının değerlerinin değiştirilmesi ve çeldiricilerin konumları gibi gerekli düzeltmeler yapılarak renk sorusu uygulanacak görsel algı testine eklenmiştir. Renk izleme testi, görsel algı ölçeği uzman değerlendirme formu kapsamında ekte sunulmuştur (EK 3).

Müziksel Algı Ölçeği: Araştırmada kullanılan müziksel algı ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde üniversitelerin konservatuvar ve müzik eğitimi bölümlerinde uygulanan giriş sınavı testleri örnekleri göz önünde bulundurulmuştur. Testin geliştirilme aşamasında katılımcılarda incelenmesi düşünülen kategoriler sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler Müziksel İşitme ve Müziksel Hafıza olmak üzere iki başlıkta gruplanmıştır. Kategoriler, görsel alandaki görsel algı ve görsel hafıza konularıyla bağlantılı olarak ve üniversitelerin giriş sınavı testlerinde yer alan temel başlıklar olduğundan tercih edilmiştir. Müziksel İşitme, Tek Ses İşitme (4 soru) ve Çok Ses İşitme (3 soru); Müziksel Hafıza ise Ezgi Hafızası (2 soru) ve Ritim Hafızası (2 soru) kısımlarından oluşmaktadır. Tek Ses İşitme sorularında katılımcı notayı doğru seslendirirse 1 puan, doğru seslendiremezse 0 puan alır. Çok Ses İşitme sorularında katılımcı iki notayı da doğru seslendirirse 2 puan, birisini doğru

seslendirirse 1 puan, ikisini de doğru seslendiremezse 0 puan alır. Ezgi Hafızası sorularında katılımcı ezginin doğru seslendirdiği her notası için 1 puan alır. Ritim Hafızası sorularındaysa katılımcı doğru seslendirdiği her vuruş için 1 puan alır. Test toplamında alınabilecek en yüksek Genel Müziksel Algı Puanı 56 olarak hesaplanmaktadır. Müziksel algı ölçeğinin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla aracın geliştirilme sürecinde sorular dört müzik eğitimi alan uzmanı, dört eğitim bilimleri uzmanı ve ölçek geliştirme uzmanı görüşüne sunulmuştur. Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda Tek Ses İşitme sorularının ses genişliği yeniden düzenlenmiş, Çok Ses İşitme sorularında ise aralık farklılaştırmaları yapılmıştır. Müziksel algı ölçeği geliştirme aşamaları ve uzman değerlendirme formları ekte sunulmuştur (EK 4).

Görsel algı ve müziksel algı testleri uygulanmadan önce beş resim ve beş müzik öğretmen adayı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında müziksel algı ölçeğinde, örneklemelerden önce öğrencilerin örneklemeyi tekrar etmemesi konusunda uyarılması; çok ses tekrar sorularında önce pes, daha sonra tiz sesin tekrar edilmesi; Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin müzik eğitimi alanına alışkın olmamaları nedeniyle ritim tekrar ederken kollarının duruş biçimlerinin belirtilmesi gibi bazı yönerge değişiklikleri yapılmıştır.

3.4.2. Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nitel veri toplama aracı, süreç sonunda Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi öğrencilerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu form, araştırmacı tarafından katılımcıların uygulamanın etkileri hakkındaki görüşlerini almak amacıyla geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, analiz edilmelerinin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı tanınması ve gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlanmasından dolayı tercih edilmektedir (Büyüköztürk, 2009, s.163).

Form geliştirilirken görüşme soruları, 3 eğitim bilimleri uzmanının görüşüne sunulmuş ve önerilere uygun olarak düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra deneme amacıyla 1 Resim-İş Eğitimi ve 1 Müzik Eğitimi öğrencisiyle pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme sonuçlarına bakılarak görüşmelerin daha verimli, doğru ve sağlıklı bir biçimde incelenebilmesi için görüşme aşamasında öğrencilerin izniyle kayıt alınması gerektiği anlaşılmıştır. Görüşme formu, ekte sunulmaktadır (EK 5).

3.5. Verilerin Toplanması

Program uygulaması öncesinde her iki alanın deney ve kontrol gruplarına ayrı olarak dört grup hâlinde Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin sözel ve şekilsel A formları ile görsel algı ve müziksel algı ölçeği öntest olarak uygulanmıştır. Testlerin uygulama süresi uzun olduğundan katılımcıların performansının etkilenmemesi için Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile görsel algı ve müziksel algı testleri uygulaması farklı günlerde yapılmıştır.

Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin sözel formundaki her faaliyet için ayrılan süre 5 dakikadır ve 7 faaliyetten oluşan bu formun uygulanması 35 dakika sürmüştür. Testin şekilsel formundaki her faaliyet için süre 10 dakikadır. 3 faaliyetten oluşan şekilsel formun uygulanması 30 dakika sürmüştür. Sözel ve şekilsel formların uygulanması arasında öğrencilerin dinlenmesi ve hazırlanması amacıyla 15 dakika mola verilmiştir. Formlar araştırmacı gözetiminde, kademeli olarak verilen yönergelerle uygun olarak doldurulmuştur.

Görsel algı testi olan DTVP-A aslen birebir uygulanan bir test olmasına rağmen katılımcı sayısının fazla olması ve araştırma süresinin kısıtlılığı nedeniyle alan uzmanlarının onayı alınarak katılımcılara her iki alanın deney ve kontrol grupları ayrı olmak üzere dört grup hâlinde toplu olarak uygulanmıştır. Katılımcılara önce Motor-İndirgenmiş Görsel Algı alt testlerini içeren Görsel Kitabı dağıtılmış ve buradaki 3 alt testi yanıtlamaları istenmiştir. Şekil-Zemin alt testi, katılımcıların tamamı soruları yanıtlayınca kadar yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür. Görsel Tamamlama alt testi için de yine katılımcıların tamamının soruları yanıtlayacağı biçimde yaklaşık olarak 20 dakika süre tanınmıştır. Biçim Değişmezliği alt testinin uygulanması da katılımcıların tamamı soruları yanıtlayınca kadar yaklaşık olarak 25 dakika sürmüştür. Böylece testin ilk kısmı yaklaşık olarak 60 dakikada tamamlanmıştır. 15 dakikalık aranın ardından katılımcılara testin Görsel-Motor Entegrasyonu alt testlerini içeren Çizim Kitabı dağıtılmıştır. Kopyalama alt testi için katılımcıların tamamı tüm soruları yanıtlayınca kadar yaklaşık olarak 20 dakika zaman verilmiştir. Görsel-Motor Arama alt testi için araştırmacı her katılımcının yanına gitmiş ve alt testi bitirme süresi süreölçer tutularak yazılmıştır. Tüm katılımcıların alt testi tamamlamaları yaklaşık olarak 35 dakika sürmüştür. Görsel-Motor Hız alt testinin uygulanması yönergede belirlenen süreye göre 1 dakika sürmüştür. Testin ikinci kısmı da yaklaşık olarak 60 dakikada uygulanmıştır.

Müziksel Algı Testi'nin uygulanması bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol gruplarında test, her katılımcı için yaklaşık olarak 3 dakika sürmüştür. Müzik

Eğitimi deney ve kontrol gruplarındaysa süre her katılımcı için yaklaşık olarak 4 dakikadır. Müziksel Algı Testi uygulaması sürecinde katılımcıların izniyle ses kaydı alınmıştır.

Araştırmmanın uygulama aşamasında 8 hafta süresince, haftada bir saat süreyle (60 dakika) araştırmacı tarafından Resim-İş Eğitimi deney grubuna müzik eğitimi, Müzik Eğitimi deney grubuna ise görsel sanatlar eğitimi verilmiştir. Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi kontrol gruplarında yer alan öğrencilerle herhangi bir uygulama gerçekleştirilmemiştir.

8 haftalık program uygulaması bitiminde hem Resim-İş Eğitimi hem de Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarına Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin sözel ve şekilsel B formları ile görsel algı ve müziksel algı ölçeği son test olarak uygulanmıştır. Son testlerde de öntestlerde olduğu gibi Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile görsel algı ve müziksel algı testleri uygulaması farklı günlerde gerçekleştirilmiştir. Testlerin uygulama ve mola süreleri öntestler ile birebir aynı tutulmuştur. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile görsel algı testi her iki alanın deney ve kontrol gruplarına dörder grup hâlinde ayrı olarak, müziksel algı testiyse tüm katılımcılara bireysel olarak uygulanmıştır.

Araştırmmanın nitel verilerini edinmek için deney grubu öğrencileriyle yarı yapılandırılmış görüşme formları temel alınarak bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama olarak 10 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında analiz aşamasında yazıya aktarılmak üzere öğrencilerin izniyle ses kaydı alınmıştır.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı orta öğretim seviyesinden başlayarak görsel sanatlar alanında eğitim almıştır ve lisans derecesinde grafik tasarımı öğretmenliği mezunuyetine sahiptir. Ayrıca grafik tasarımı eğitimi alanında yüksek lisans diploması bulunmaktadır ve bir kamu kurumunda grafik tasarım alanında uzman olarak çalışmaktadır. Uygulanan görsel sanatlar eğitimi bakımından gerekli donanıma sahip olduğundan bu eğitimi kendisi gerçekleştirmiştir.

Aynı zamanda araştırmacı farklı kuruluş ve topluluklarda 15 yıl süreyle müzik eğitimi almıştır. Bu eğitimler kapsamında ses ve kânûn sazı alanında çeşitli çalışmalarda bulunmuş, dönem dönem resmî sanat kurumlarında misafir sanatçı statüsünde görev yapmıştır. Araştırmacı farklı müzik topluluklarında Türk Müziği nazariyatı eğitimi vermiştir. Türk Müziği eğitimi alanında hazırlanan program seviyesinde gerekli bilgi birikimi bulunduğundan müzik eğitimini de kendisi uygulamıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir.

3.6.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerinin değerlendirilmesi aşamasında öncelikle Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nden edinilen verilerin analizi için test puanlama kılavuzu kullanılarak teste özel değerlendirme yöntemleri uygulanmıştır. Bu kapsamda sözel form için Sözel Akıcılık, Sözel Orijinallik ve Esneklik puanları; şekilsel form için Şekilsel Akıcılık, Şekilsel Orijinallik, Başlıkların Soyutluğu, Zenginleştirme, Erken Kapamaya Direnç ve Yaratıcı Kuvvetler Listesi puanları edinilmiştir. Örnek puanlama Şekil 3.1'de sunulmaktadır.

Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Resim Deney Grubu Son Test Örnek Puanlaması									
Rumuz	Şekilsel Akıcılık	Şekilsel Orijinallik	Başlıkların Soyutluğu	Zenginleştirme	Erken Kapamaya Direnç	Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Sözel Akıcılık	Sözel Esneklik	Sözel Orijinallik
HA5	20	22	17	23	11	14	54	33	43
KD1	14	9	16	15	5	9	44	27	30
RA8	22	21	15	24	9	10	34	18	35
DY2	21	12	18	23	10	16	38	26	36
DK3	28	25	31	30	23	19	41	28	38
AT1	17	16	27	21	8	16	35	20	21
AS4	20	17	14	21	12	15	43	23	26
EE4	17	16	16	19	7	8	33	20	29

Şekil 3.1. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi puanlama örneği

Güvenirlik çalışmaları kapsamında puanlayıcı güvenirliğini sağlamak amacıyla tüm testler için Kendall uyum katsayısına bakılmıştır. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi formları, testi uygulama ve değerlendirme eğitimi almış 3 farklı puanlayıcı tarafından puanlanmış ve değerlendirilmiştir. Güvenirlik testi sonucunda puanlayıcılar arası güven katsayısı Torrance Yaratıcı Düşünce Testi için 0,920 olarak bulunmuştur.

Görsel algı ölçeği puanlanırken önce ham puanlar belirlenmiştir. Daha sonra test uygulama kılavuzunda yer alan katılımcı yaşına göre yüzde belirleme tablolarından gerekli puan dönüşümü sağlanarak nihai puanlar elde edilmiştir. Örnek puanlama Şekil 3.2'de gösterilmektedir. Puanlayıcı güvenirliğini sağlamak amacıyla Görsel Algı Testi 3 görsel sanatlar alan uzmanı tarafından puanlanmıştır. Kendall uyum katsayısına bakıldığında bu puan Görsel Algı Testi için 0,971 olarak bulunmuştur.

DTVP-A Görsel Algı Testi					
Resim Deney Grubu Son Test Örnek Puanlaması					
Grup	Resim - Deney				
Test	Son Test				
Rumuz	HAS				
Alt Test	Ham Puan	Yüzde	Alt Test Standart Puanı		
			Genel Görsel Algı	Motor-İndirgenmiş Görsel Algı	Görsel-Motor Entegrasyonu
1. Kopyalama	25	75	12		12
2. Şekil Zemin	14	95	15	15	
3. Görsel-Motor Arama	26	75	12		12
4. Görsel Tamamlama	16	63	11	11	
5. Görsel-Motor Hız	54	63	11		11
6. Biçim Değişmezliği	19	84	13	13	
Alt Test Standart Puanlar Toplamı			74	39	35

Şekil 3.2. DTVP-A katılımcı puanlama örneği

Müziksel algı ölçeği puanlaması için uygulama sırasında alınan ses kayıtlarından yararlanılmıştır. Ses kayıtları dinlenerek her soru için ayrı puanlama yapılmıştır. Daha sonra bu puanlardan kategori puanları ve Genel Müziksel Algı puanı elde edilmiştir. Puanlama örneği Şekil 3.3'te görülmektedir. Müziksel Algı Testi 3 müzik alanı uzmanı tarafından dinlenerek puanlanmıştır. Müziksel Algı Testi için de Kendall uyum katsayısına bakılmış ve bu puan 0,957 olarak bulunmuştur.

Müziksel Algı Testi												
Müzik Deney Grubu Son Test Örnek Puanlaması												
Grup	Resim - Deney											
Test	Son Test											
Rumuz	BS3											
Tek Ses İşitme				Çok Ses İşitme			Ezgi Hafızası				Ritim Hafızası	
1	0	1	1	2	0	2	3	0	7	7	6	4
Tek Ses İşitme Toplam		Çok Ses İşitme Toplam		Ezgi Hafızası Toplam		Ritim Hafızası Toplam		Müziksel İşitme		Müziksel Hafıza		Genel Müziksel Algı
3		4		17		10		7		27		34

Şekil 3.3. Müziksel Algı Testi katılımcı puanlama örneği

Testlerden edinilen tüm veriler dijital ortama aktarılmış ve verilerin analizi aşamasında çalışma grubu sayısı göz önüne alınarak non-parametrik testlerden kullanılmıştır. Resim Eğitimi ve Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarının öntest ve öntest-sontest erişimi farkını karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

3.6.2. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verilerinin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yapılırken asıl amaç elde edilen verileri belirli kavramlar ve bunlarından aralarındaki ilişkiler yoluyla açıklamaktır. Bu kapsamda yapılan işlem, benzer verileri belirli temalar aracılığıyla bir araya getirmek ve düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Araştırmanın içerik analizi aşamasında öncelikle alınan kayıtlar dinlenerek yazıya aktarılmıştır. Daha sonra bu metinler düzenlenmiş ve ayrıntılı bir okuma sürecine geçilmiştir. Okuma aşaması özenle ve tekrarlı bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Çünkü veriler her okunduğunda konuların farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi ve bütünsel yapının daha iyi anlaşılması mümkün olabilmektedir (Richards, 2005, s.79).

Okuma aşamasından sonra elde edilen verilere uygun olarak bir kod listesi geliştirilmiştir. Ardından görüşmeler tekrar incelenmiş ve hazırlanan kod listesine göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda kod listelerinde ilişkili olan başlıklar toparlanmış ve temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden alıntılar yapılarak, bulgular desteklenmiş ve açıklamalar zenginleştirilmiştir. Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencileri için R1, R2,..., Müzik Eğitimi deney grubu öğrencileri için M1, M2 ... rumuzları kullanılmıştır. Kodların güvenilirliğini sağlamak için rastgele seçilen bir görüşme formu 2 farklı inceleyici tarafından kodlanmış ve Miles ve Huberman formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı ,97 olarak hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanı bu bölümünde, edinilen bulgular araştırmanın alt amaçları kapsamında başlıklara göre ayrılarak sunulmuştur.

4.1. Müzik Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme, Görsel Algı ve Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında Müzik Eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünme, görsel algı ve müziksel algı düzeylerine ilişkin bulgular incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

a. Müzik Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1.

Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Şekilsel Akıcılık	Deney	8	12,44	99,50	5,625	,500	,000
	Kontrol	8	4,56	36,50	0,625		
Şekilsel Orijinallik	Deney	8	12,50	100,00	7,500	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	0,000		
Başlıkların Soyutluğu	Deney	8	12,50	100,00	5,875	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	0,000		
Zenginleştirme	Deney	8	12,50	100,00	6,375	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	0,750		
Erken Kapamaya Direnç	Deney	8	12,44	99,50	4,750	,500	,000
	Kontrol	8	4,56	36,50	-0,125		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Deney	8	12,31	98,50	4,500	1,500	,000
	Kontrol	8	4,69	37,50	0,875		
Sözel Akıcılık	Deney	8	12,50	100,00	7,625	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,125		
Sözel Esneklik	Deney	8	12,38	99,00	4,250	1,000	,000
	Kontrol	8	4,63	37,00	0,000		
Sözel Orijinallik	Deney	8	12,50	100,00	8,875	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,625		

Tablo 4.1'e göre Resim-İş Eğitimi deney ve kontrol grubu arasında Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlarının tümünde anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Puan farkı ortalamalarına bakıldığında 8 haftalık müzik eğitimi alan Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerinin erişim puanlarında önemli bir artış gözlenirken müzik eğitimi almayan kontrol grubu öğrencilerinde böyle bir durum görülmemektedir.

Deney grubunda en yüksek puan artışının sırasıyla 8,875 puanla Sözel Orijinallik, 7,625 puanla Sözel Akıcılık ve 7,500 puan ile Şekilsel Orijinallik alanlarında olduğu anlaşılmaktadır. Sözel Orijinallik puanlaması katılımcının etkinliklerdeki sorulara verdiği yanıtların bulunduğu kategorilerin farklılık düzeylerine göre yapılır. Alışılmışın dışındaki yanıtlar daha yüksek orijinallik puanı alır. Bu puanın yükselmesi Resim-İş eğitimi deney grubundaki öğrencilerin konulara farklı yönlerden bakış açısı geliştirme özelliklerinde artış olduğu şeklinde yorumlanabilir. Benzer olarak Şekilsel Orijinallik puanlaması da çizimlerin alışılmışın dışında olması temeline dayanarak yapılır. Bu durum da deney grubu öğrencilerinin uygulamanın ardından yapılan sontestlerdeki yanıtlarında konulara sıra dışı yaklaşımlar geliştirdiklerini göstermektedir. Sözel Akıcılık puanının artışıysa deney grubu öğrencilerinin yanıt sayısında yükselme olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Bir denek tarafından üretilen ilgili yanıtların sayısı, düşünsel akıcılığın ölçüsünü ifade etmektedir.

Sözel Akıcılık puanındaki bu artış katılımcıların düşünsel düzeydeki akıcılıklarında ilerleme olduğunu ve seri düşünme becerisi kazandıklarını ifade etmektedir.

Ayrıca kontrol grubu öğrencilerinde Erken Kapamaya Direnç, Sözel Akıcılık ve Sözel Orijinallik puanlarında düşüş oluşmuştur. Erken Kapamaya Direnç, zihnin düşünme işlevini orijinal fikirler geliştirmeyi sağlayacak kadar devam ettirmesi anlamı taşımaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinde bu alanlarda düşüş olması yaratıcılıklarını destekleyecek farklı bir etkinlikte bulunmamaları ya da öntest ve sontest arasındaki zaman diliminde tekdüze bir süreç geçirmeleri nedeniyle gerçekleşmiş olabilir.

Lindblom tarafından 5-10 yaş aralığındaki çocuklarla yapılan müzik eğitiminin yaratıcı düşünce üzerine etkileri konusundaki bir araştırmada, çocuklara farklı müzik atölyeleri uygulanması sonrasında çocukların Sözel Akıcılık, Sözel Esneklik ve Sözel Orijinallik puanlarında benzer biçimde artışlar olduğu belirlenmiştir (Lindblom, 2017, s.239).

Daha küçük yaş gruplarına yönelik olarak yapılan bir araştırmadaysa 5-6 yaş aralığındaki çocuklara Orff öğretisine dayalı müzik eğitimi programı uygulanmış ve araştırma sonucunda çocukların akıcılık, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarında anlamlı artışlar olduğu saptanmıştır (Aral ve Akyol, 2006, s.7). Yine Aral tarafından lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada müzik eğitimi alan bireylerin yaratıcılık düzeylerinde puan artışları görülmüştür (Aral, 1999, s.16). Lise öğrencileriyle yapılan diğer bir araştırmada müzik deneyimi sunulmayan öğrencilerin deneyim alan öğrencilere göre daha düşük ortalama yaratıcılık puanlarına sahip oldukları anlaşılmıştır (Hamann, Bourassa ve Aderman, 1991, s.44). Bu çalışmalar müziğin ve müziksel faaliyetlerin yaratıcılığın gelişimindeki önemini ortaya çıkarmaktadır.

Çeşitli araştırmalar ergen ve yetişkinlerin kendilerini sanatsal alanda ifade etme konusunda ihtiyaçları olduğunu göstermektedir (Lowenfeld ve Brittain, 1964, s.286). Bu nedenle farklı yaşlardaki bireylerin yaratıcılıklarının geliştirilmesi onlara duygu ve düşüncelerini yansıtmada konusunda farklı olanaklar sunabilmektedir. Örneğin 18-23 yaş arasındaki gençlerle yapılan bir çalışmada uzun süre eğitim almasalar bile yalnızca belirli bir süre müzik dinletilen bireylerin de yaratıcılık düzeylerinde artışlar gözlemlendiği tespit edilmiştir (Eskine, Anderson, Sullivan ve Golob, 2020, s.522).

Yaratıcılığın gelişimi için müzikten çeşitli biçimlerde yararlanılması mümkündür. Doğaçlama, müzik üzerine düşünceler, duygusal drama, çağrışımlar, plastik tonlama,

müzikal genelleme, ileri koşma ve geçmişe dönme gibi farklı sanat pedagojisi yöntemleri, bir sanat dalı olarak müziğin özelliklerine göre çeşitlendirilebilir (Nikeşina, 2015, s.142).

Loui ve Guetta'ya göre müzik, odaklanmadan yaratıcılığa kadar bilişsel gelişimin birçok yönüyle etkileşim sağlar. Başka bir yönüyle müzik, beynimizin müzikle etkileşimde bulunmak için kullanması gereken merkezî yürütme süreçlerinin bütünü olan yürütme işlevine gereksinim duyar ve onu etkiler (Loui ve Guetta, 2018, s.19). Böylece müzik beyne farklı açılardan katkı sağlar ve bu durum yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini destekler.

Gerçekleştirilen araştırmada da görüldüğü gibi deney grubuna uygulanan müzik eğitimi, katılımcıların daha önce karşılaşmadıkları bir alanda faaliyet göstermelerini sağlamış, müzik dinleme, şarkı söyleme, ritim çalışması yapma gibi etkinliklerde bulunmalarına olanak tanımıştır. Böylece farklı bir duyunun ve algının gelişimiyle birlikte deney grubu öğrencileri kontrol grubu öğrencilerine göre yaratıcılık anlamında da ilerleme göstermiştir.

b. Müzik Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Görsel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin görsel algı düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.2'de yer almaktadır.

Tablo 4.2.

Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Algı Testi Sontest-Öntest Erişi Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Puan Türü</i>	<i>Grup</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Puan Farkı Ortalaması</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Motor İndirgenmiş Görsel Algı	Deney	8	11,69	93,50	8,250	6,500	,005
	Kontrol	8	5,31	42,50	0,125		
Görsel-Motor Entegrasyonu	Deney	8	12,5	100,00	7,500	,000	,000
	Kontrol	8	4,5	36,00	-3,250		
Genel Görsel Algı	Deney	8	12,5	100,00	15,750	,000	,000
	Kontrol	8	4,5	36,00	-3,125		
<i>Puan Türü</i>	<i>Grup</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Puan Farkı Ortalaması</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Renk Algısı	Deney	8	11	88	0,250	12,000	,009
	Kontrol	8	6	48	0,125		

Tablo 4.2'deki verilere bakıldığında Resim-İş Eğitimi deney grubu ve kontrol grubu arasında Motor İndirgenmiş Görsel Algı, Görsel-Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı sontest-

öntest farkları açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (her üç puan için de $p<0,05$). Puan farkı ortalamalarına bakıldığında deney grubu öğrencilerinin Motor İndirgenmiş Görsel Algı, Görsel-Motor Entegrasyonu ve böylece toplam Genel Görsel Algı puanlarının dikkat çekecek ölçüde arttığı görülmektedir. Motor İndirgenmiş Görsel Algı, uygulanan testteki çizim niteliğinin ölçülmediği sorularla edinilen puanlarla tespit edilmektedir. Görsel-Motor Entegrasyonu ise testin Kopyalama, Görsel-Motor Arama ve Görsel-Motor Hız alt testlerinden alınan puanlarla belirlenmektedir.

Buna karşın müzik eğitimi almamış olan kontrol grubu öğrencilerinin Görsel-Motor Entegrasyonu puanlarında düşüş olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle kontrol grubunun Genel Görsel Algı puanlarında da düşüş oluşmuştur. Edinilen bulgular, uygulanan müzik eğitiminin, deney grubunun hem motor becerilerinin hem de motor indirgenmiş görsel algılarının gelişimini desteklediğini göstermektedir. Kontrol grubu öğrencilerininse dönem başındaki görsel-motor becerilerinin süreç içerisinde desteklenmemesi nedeniyle bu puanlarında düşüş olduğu düşünülmektedir.

Bu konuda yapılan araştırmalar müziğin beynin birçok etkinliğinde olduğu gibi görsel alanda da etkileri olduğunu göstermektedir. Örneğin 2001 yılında yapılan bir çalışmada klâsik müzik dinletilen gençlerin görsel verimliliğinde ve psikomotor becerilerinde artış olduğu tespit edilmiştir (Malarenko, Matyuxov, Kurayev ve Malarenko, 2001, s.244-245).

Zolotuhina tarafından yapılan araştırmaya göre “Yüksek ritim değişkenliğine sahip müzik dinlenmesi, görsel sistemin işlevsel durumunu aktive ederek görsel üretkenliği, retinanın elektriksel aktivitesini, gözün odaklanmasını ve gözün kan açısından beslenmesini etkiler. Bu durum, duyu arası ilişkinin güçlenmesi ile açıklanmaktadır.” (Zolotuhina, 2000, s.21).

Brochard’ın araştırmasının sonuçlarına göre müzik eğitimi alan bireylerde görsel-uzamsal algı ve imgenin geliştirildiği gözlenmiştir. Aynı zamanda bu kişilerde görsel-motor becerilerin de geliştiği ve katılımcıların görsel uyaranlara daha kısa sürede tepki verdikleri anlaşılmıştır (Brochard, Dufour ve Després, 2004, s.107). Yapılan araştırmalara bakıldığında müzik eğitimi ile görsel algı arasında bir ilişki olduğu belirgin bir biçimde görülmektedir. Elde edilen veriler de bu ilişkiyi destekler nitelik taşımaktadır.

Deney grubu öğrencileri aldıkları müzik eğitimiyle nota takibi gibi görsel ve işitsel algıyı birleştiren farklı bir beceri edinmişlerdir. Ayrıca deney grubu öğrencileri usûl vurma çalışması yapmış, böylece ritim duyguları motor bir uygulama ile desteklenmiştir. Bu farklı

çalışmaların deney grubunun hem Motor İndirgenmiş Görsel Algı hem Görsel-Motor Entegrasyonu alanlarında gelişim göstermesini sağladığı görülmektedir.

c. Müzik Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin müziksel algı düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.3'te görülmektedir.

Tablo 4.3.

Resim-İş Eğitimi Deney ve Kontrol Gruplarının Müziksel Algı Testi Sontest-Öntest Erişti Puan Farkına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Müziksel İşitme	Deney	8	12,44	99,50	3,500	,500	,000
	Kontrol	8	4,56	36,50	-0,625		
Müziksel Hafıza	Deney	8	12,44	99,50	11,500	,500	,000
	Kontrol	8	4,56	36,50	-0,625		
Genel Müziksel Algı	Deney	8	12,50	100,00	15,00	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,250		

Tablo 4.3'teki veriler doğrultusunda Resim-İş Eğitimi deney grubu ve kontrol grubu Müziksel İşitme, Müziksel Hafıza ve Genel Müziksel Algı sontest-öntest farkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır (her üç puan için de $p<0,05$). Puan ortalamalarına bakıldığında zaman uygulanan müzik eğitiminin özellikle öğrencilerin müziksel hafızasında gelişme sağladığı söylenebilir. Müziksel hafıza puan ortalamalarında 11,50 puanlık bir artış gözlenmektedir. Müziksel hafıza puanı, ezgi ve ritim tekrarı olmak üzere iki alt testten edinilen puanların toplamıyla oluşmaktadır. Bu iki alt test bireyin ezgi veya ritmi akılda tutma ve tekrar seslendirme yetisini ölçer.

Verilere göre deney grubu öğrencilerinin müziksel işitmesi de verilen eğitimle önemli ölçüde gelişmiştir. Müziksel işitme bireylerin duydukları sesleri tekrarlama becerilerini ölçmektedir. Araştırma sonuçlarına göre öntestte tek ses bile işitemeyen bazı deney grubu öğrencileri, eğitim sonrasındaki sontestte çok ses duyar hâle gelmiş, öğrencilerin hemen hemen tamamında ritim gelişimi gözlenmiştir.

Tarihsel süreçte önceleri müzik yeteneğinin doğuştan geldiği düşünülüyordu. Örneğin Seashore bu görüşü “Diğer tüm yetenekler gibi müzikal yetenek de doğanın bir armağanıdır-sonradan edinilmiş değildir; bir müzisyen müzikte doğal bir yeteneğe sahip olduğu kadarıyla doğmuştur.” biçiminde ifade etmiştir (Seashore, 1915, s.129). Bununla birlikte bazı bilim insanları müziksel algı gelişiminin ne kadarının doğaya ne kadarının eğitime bağlı olduğunu söylemenin tam olarak mümkün olmadığını belirtmiştir (Shuter, 1968, s.273). Zaman içerisinde yapılan araştırmalar sonucunda müzik yeteneğinin geliştirilebilir bir olgu olduğu görüşü savunulmaya başlamıştır. “Bu anlayış, sistematik uygulama ve eğitim yoluyla en az sekiz farklı müzik yeteneğinin geliştirilebileceğini ileri sürmektedir.” (McPherson ve Hallam, 2008, s.259).

Ülkemizde de yapılan çeşitli araştırmalardan elde edilen sonuçlar müziksel işitmenin müzik eğitimi sonrasında geliştiğini göstermektedir (Dündar, 1986, s.30). Müzik eğitimi bireylerin yaş, eğitim vb. niteliklerine uygun olarak kademeli biçimde uygulandığında gelişim sağlama olanağı daha yüksektir. Örneğin Dutica’ya göre “Gelecekteki müzisyeni şekillendirmede tam bir başarı sağlayacak müzikal işitme gelişiminde farklı didaktik stratejileri bilmek ve kademeli olarak uygulamak gereklidir.” (Dutica, 2016, s.52).

Yapılan bu araştırmada da deney grubunun yaş ve hazır bulunuşluk durumları göz önünde bulundurularak müzik eğitimi uygulanmış ve bu eğitimi alan bireylerin müziksel algılarında önemli gelişmeler tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar öntestte tek ses işitme testindeki bir sesi bile doğru biçimde tekrarlayamazken eğitim sonrasında uygulanan sontestte hem tek ses hem çok ses işitme testinde doğru tekrar yapabilmişlerdir. Buna göre, yapılan araştırma çerçevesinde müziksel algının geliştirilebilir bir özellik olduğu sonucuna varılması da mümkündür.

4.2. Müzik Eğitimi Uygulanan Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Uygulamanın Etkileri Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik eğitimi uygulanan Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin müzik eğitimi uygulamasına yönelik görüşlerine ilişkin veriler Tablo 4.4’te yer almaktadır.

Tablo 4.4.

Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerinin Müzik Eğitimi konusundaki görüşleri

<i>Tema</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>
Görsel Algı	Görsel algıda duyarlılaşma sağlama	2
	Bütünlük algısını geliştirme	1
Müziksel Algı	Müziğe ilgiyi arttırma	1
	Müziğe saygı duyma	1
	Makam bilgisini geliştirme	2
	Şarkı söyleme becerisi	1
	Sanatta ritmin öneminin anlaşılması	3
Yaratıcı Düşünce	Farklı bakış açısı kazandırma	2
	Hızlı karar verme becerisini geliştirme	1
	Hayal gücünü geliştirme	2
Eğitim Programı	Süre uzatılmalı	2
	Müzik eğitimi ayrı bir ders olarak yapılmalı	2
	Verimli zaman geçirmeyi sağlama	1
	Genel kültür bilgileri edinmeyi sağlama	2

Deney grubu öğrencilerinin sorulara verdikleri yanıtlar kodlara göre incelendiğinde görsel algı, müziksel algı, yaratıcı düşünce ve eğitim programı olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Tablo 4.4'teki verilere bakıldığında görsel algı teması altında, öğrencilerin verilen müzik eğitiminin görsel algıda duyarlılaşma sağladığını ve bütünlük algılarını geliştirdiğini belirttikleri görülmektedir. Örneğin R4 kodlu öğrenci “Müzik eğitimi almaya başladıktan sonra kendimi sanki tamamlanmış gibi hissediyorum. İncelediğim resimlere baktığımda yüzeyi daha bütünsel olarak görüyorum. Kendim resim yaptığımda da eskiden parça parça çalışırken şimdi kompozisyonu baştan kurguladığımı düşünüyorum.” demiştir.

Deney grubu öğrencilerinin özellikle müziksel algının gelişimi konusunda olumlu görüşler sundukları anlaşılmaktadır. Bu tema altında, müziğe ilginin artması, saygı duyulmaya başlanması, makam bilgisi ve şarkı söyleme becerilerinin gelişmesi, ritmin öneminin anlaşılması gibi kodlar bulunmaktadır. Örneğin R3 kodlu öğrenci “Verilen eğitim, müziksel algımı, ritim duygumu, makamlara ve notalara olan becerimi geliştirdi.” diyerek müzik alanında hissettiği değişimleri ifade etmiştir.

Yaratıcı düşünce temasına bakıldığında burada farklı bakış açısı kazanma, hızlı karar verme becerisinin ve hayal gücünü gelişmesi kodlarının bulunduğu görülmektedir. Katılımcılar

süreç sonunda özellikle hayal güçlerinin geliştiğini ve bunun çalışmalarına yansıdığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Eğitim Programı teması kapsamında öğrencilerin uygulanan programa ilişkin görüşleri gruplandırılmış, sürenin uzatılması, müzik eğitimi ayrı bir ders olarak yapılması, verimli zaman geçirmeyi ve genel kültür bilgileri edinmeyi sağlama kodları tespit edilmiştir. Öğrenciler eğitim süresinin artırılması, ayrı bir ders olarak yapılması konusunda görüş bildirmişlerdir. R7 kodlu öğrenci “Eğlenceli ve verimli bir süreç geçirdik. Müzik konusunda daha fazla detay öğrenmek de isterim. Keşke ders olarak devam etse.” Biçimindeki ifadesiyle bu eğitimin müfredatta bir ders olarak yer almasını istediğini dile getirmiştir. Uygulama aşamasında araştırmacının kânun sazı ile eserler çalması, örnek eserler seslendirmesi, öğrencilere kendilerinin şarkı söyleyerek, usûl vurarak uygulamalı eğitim olanağı sağlanmasının bu olumlu görüşlerde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümü ilk defa böyle farklı bir deneyim yaşadıklarını açıklayarak bu uygulama sayesinde müziğe karşı farklı bir yaklaşım geliştirdiklerini söylemişlerdir. Öğrenciler, bu deneyimin hayatlarının diğer alanlarında da etkileri olduğunu düşündüklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin farklı bir sanat alanında aldıkları eğitim sonucunda yeni bakış açıları geliştirdiklerini ifade ettikleri de tespit edilmiştir. Örneğin R5 kodlu öğrenci “Uygulamadan sonraki testleri yaparken daha hızlı karar verebildiğimi ve sorulara farklı bir bakış açısıyla yaklaştığımı fark ettim.” diyerek uygulanan eğitimin yaratıcı düşünce gelişimine sağladığı etkiyi dile getirmiştir.

4.3. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme, Görsel Algı ve Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

a. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Müzik Eğitimi öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.5’te görülmektedir.

Tablo 4.5.

Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarının Torrance Yaratıcı Düşünce Testi son test-önce testi erişim puan farkına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Şekilsel Akıcılık	Deney	8	12,50	100,00	4,625	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,875		
Şekilsel Orijinallik	Deney	8	12,50	100,00	6,250	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,000		
Başlıkların Soyutluğu	Deney	8	12,50	100,00	4,875	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,500		
Zenginleştirme	Deney	8	12,50	100,00	5,125	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,875		
Erken Kapamaya Direnç	Deney	8	12,50	100,00	4,625	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,750		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Deney	8	12,50	100,00	4,500	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,875		
Sözel Akıcılık	Deney	8	12,50	100,00	9,125	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,000		
Sözel Esneklik	Deney	8	12,50	100,00	6,000	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,000		
Sözel Orijinallik	Deney	8	12,50	100,00	9,875	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,375		

Tablo 4.5'teki verilere göre Müzik Eğitimi deney ve kontrol grubu arasında Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlarının tamamı açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Puan farkı ortalamalarında görsel sanatlar eğitimi alan deney grubu öğrencilerinin tüm alanlardaki erişim puanlarında artış gözlenirken kontrol grubu öğrencilerinde puan düşüşleri de fark edilmektedir. Deney grubu öğrencilerinin özellikle sözel puanlarda artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Görsel alan eğitiminin şekilsel alana etki göstermesi beklenir bir durumdur ve nitekim en yüksek Şekilsel Orijinallik alanında 6,250 puan olmak üzere tüm şekilsel alan testlerinde önemli artışlara neden olmuştur. Ancak Sözel Orijinallik alanındaki 9,875 puanlık ve Sözel Akıcılık alanındaki 9,125 puanlık artış görsel sanatlar eğitiminin yaratıcılığın farklı boyutlarına da katkı sağladığını ortaya çıkarmaktadır. Orijinallik ve Akıcılık puanlarındaki artış tıpkı müzik eğitimi alan Resim-İş Eğitimi öğrencilerinde olduğu gibi görsel sanatlar eğitimi alan Müzik Eğitimi öğrencilerinde de farklı fikirler üretme ve seri düşünme becerisi gelişiminin sağlandığını göstermektedir.

Lise öğrencilerine yönelik olarak Dikici tarafından yapılan bir araştırmada sanat eğitimi alan öğrencilerin yaratıcılığın akıcılık ile orijinallik boyutlarında gelişim gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Dikici, 2006, s.8). Bu durum, uygulama kapsamında edinilen bulgularla uyumlu

bir yapı taşımakta ve sanat eğitiminin öğrencilere özellikle konulara yaratıcı yaklaşımlar sunma ve hızlı fikir üretme yetisi kazandırdığı görüşünü desteklemektedir.

Parker tarafından lise öğrencileriyle yürütülen bir araştırma, bireylerin görsel sanat deneyimleri ile yaratıcılık becerileri arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Parker bu araştırma sonuçlarında görsel sanatlar eğitiminin lise öğrencilerinin yaratıcılık becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunun ortaya çıkması nedeniyle öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek, öğrencileri geleceğe hazırlamak ve dolayısıyla olumlu sosyal değişime yol açmak için görsel sanatlar eğitiminin müfredata dâhil edilmesi gerektiğini de belirtmektedir (Parker, 2008, s.16). San'a göre de çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan, sanatsal alandır ve bu nedenle sanat eğitimi, eğitim ve öğretim içerisinde yaygın olarak yer almalıdır (San, 2008, s.25). Çünkü sanat eğitimi bireylere yeni bakış açıları geliştirme ve kendini özgün bir biçimde ifade etme nitelikleri kazandırabilmektedir.

Kalyuga, Chandler ve Sweller tarafından 2000 yılında gerçekleştirilen bir araştırma hem işitsel hem de görsel kanallar kullanılarak işlenen bilgi miktarının, yalnızca tek bir kanal kullanılarak işlenen bilgi miktarından önemli ölçüde daha fazla olduğunu göstermektedir (Kalyuga, Chandler ve Sweller'den akt. Shank, 2003, s.61). Bu nedenle görsel sanat eğitimi alan müzik eğitimi deney grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünce düzeylerinde kontrol grubuna göre artış gözlemlenmiştir.

Gibson tarafından 1989 yılında yapılan bir çalışmada, deney grubu öğrencilerinde çoklu sanat yaklaşımı, kontrol grubundaysa yalnızca müzik yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında deney grubu öğrencilerinin yaratıcılık puanlarında önemli artışlar olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin ise yaratıcılık puanlarında sadece hafif bir gelişme gösterildiği anlaşılmıştır (Gibson'dan akt. Hamann, Bourassa ve Aderman, 1991, s.37).

Bu çalışmada da müzik öğrencilerinin çoklu sanat yaklaşımıyla eğitim aldıkları durumda deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubuna göre daha yüksek yaratıcı düşünce gelişimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Deney grubu öğrencilerine uygulanan görsel sanatlar eğitimi kapsamında yer alan özellikle özgün kompozisyonlar oluşturma ve renklendirme gibi çalışmaların öğrencilerin yaratıcılıklarını desteklediği ve bu alanda gelişme göstermelerini sağladığı düşünülmektedir.

b. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Görsel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Müzik Eğitimi öğrencilerinin görsel algı düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6.

Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarının Görsel Algı Testi son test-önce testi erişim puan farkına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Motor İndirgenmiş Görsel Algı	Deney	8	12,31	98,50	10,000	1,500	,000
	Kontrol	8	4,69	37,50	-0,625		
Görsel-Motor Entegrasyonu	Deney	8	12,50	100,00	13,625	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-0,750		
Genel Görsel Algı	Deney	8	12,50	100,00	26,625	,000	,000
	Kontrol	8	4,50	36,00	-1,375		
Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Renk Algısı	Deney	8	11	88	0,625	12,000	,009
	Kontrol	8	6	48	0,000		

Tablo 4.6’daki veriler incelendiğinde Müzik Eğitimi deney grubu ve kontrol grubu Motor İndirgenmiş Görsel Algı, Görsel-Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı son test-önce testi farkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Her üç puan için de $p < 0,05$). Tablo verileri genel olarak incelendiğinde Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinde uygulama sonrasında Motor İndirgenmiş Görsel Algı, Görsel-Motor Entegrasyonu ve Genel Görsel Algı puanlarında önemli ölçüde artış görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin ise puanları aynı kalmış, hatta bazı puanlarda düşüşler tespit edilmiştir. Deney grubunun Genel Görsel Algı puan farkı ortalamasında 26,625 puanlık artış özellikle dikkat çekmektedir. Bu durum uygulanan görsel sanatlar eğitiminin deney grubuna görsel algı anlamında olumlu etki sağladığını göstermektedir. Özellikle programdaki uygulamalı eğitimin öğrencilerin motor becerilerine katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Daha önce küçük yaş gruplarına yönelik olarak yapılan çeşitli araştırmalarda çocuklara verilen sanat eğitiminin onların görsel algılarını geliştirdiği tespit edilmiştir. Örneğin Demirci ve Tepecik tarafından anasınıfı öğrencilerine uygulanan özel görsel algı eğitimi

materyallerinin öğrencilerin test puanlarına olumlu katkı sağladığı ve görsel algı gelişiminde artışa yol açtığı ortaya çıkmıştır (Demirci ve Tepecik, 2012, s.1, 9-10). Akaroğlu tarafından yapılan araştırmadaysa 6 yaş grubundaki öğrencilere uygulanan sanat eğitimi programının çocukların görsel algı gelişimini desteklediği ve görsel algının farklı alt basamaklarında gelişme sağlanmasına yardımcı olduğu anlaşılmıştır (Akaroğlu, 2014, s.182-183).

Yapılan bu araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilere verilen sanat eğitiminin ileri yaş gruplarında da görsel algı gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Özellikle öğrencilerin motor becerilerinde gözlemlenen puan artışı bu yetinin yetişkinlerde de geliştirilebilir olduğu konusunda önemli bir kanıya varılmasını sağlamıştır. Deney grubuna uygulanan görsel sanatlar eğitimi programı kapsamında çizme ve boyama gibi çalışmaların öğrencilerin motor becerilerindeki artışta etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

c. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan ve Uygulanmayan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Müziksel Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar eğitimi uygulanan ve uygulanmayan Müzik Eğitimi öğrencilerinin müziksel algı düzeylerine ilişkin veriler Tablo 4.7’de yer almaktadır.

Tablo 4.7.

Müzik Eğitimi deney ve kontrol gruplarının Müziksel Algı testi son test-önce test puan farkına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları

Puan Türü	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Puan Farkı Ortalaması	U	p
Müziksel İşitme	Deney	8	11,81	94,50	2,625	5,500	,003
	Kontrol	8	5,19	41,50	-0,500		
Müziksel Hafıza	Deney	8	11,56	92,50	9,875	7,500	,007
	Kontrol	8	5,44	43,50	2,750		
Genel Müziksel Algı	Deney	8	12,00	96,00	12,875	4,000	,002
	Kontrol	8	5,00	40,00	2,250		

Tablo 4.7’deki veriler doğrultusunda Müzik Eğitimi deney grubu ve kontrol grubu Müziksel İşitme, Müziksel Hafıza ve Genel Müziksel Algı son test-önce test farkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır (her üç puan için de $p < 0,05$). Tablo verilerine bakıldığında deney grubu öğrencilerinin Müziksel İşitme, Müziksel Hafıza ve Genel Müziksel Algı puanlarında önemli artış görülmektedir. Deney grubunun Genel Müziksel Algı puan farkı

ortalamasında 12,875 puanlık bir artış söz konusu olmuştur. Bu artışı sağlayan en önemli gelişmenin Müziksel Hafıza alanında olduğu anlaşılmaktadır.

Müziksel hafızanın genel hafıza kısıtlamalarına bağlı olduğu bilinmektedir (Agres, 2013, s.114). Bu açıdan bakıldığında genel hafızanın geliştirilmesinin müzikal hafızaya da katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Genel hafıza gelişiminde görsel alan eğitimi ve etkinliklerinin olumlu etkileri olduğu birçok araştırmayla tespit edilmiştir (Rosier, 2010, s.28-32; Bolwerk, Mack-Andrick, Lang, Dörfler ve Maihöfner, 2014, s.6; Fernandes, Wammes ve Meade, s.306). Böylece bireylere doğru bir görsel sanat eğitimi programı uygulanması sonucunda müzikal hafızalarının gelişebileceği fikri oluşmaktadır. Nitekim bu çalışma kapsamında edinilen yukarıdaki bulgulara bakıldığında da bu fikrin uygulamalı olarak desteklendiği görülmektedir.

Bulgular kapsamında öğrencilerin müziksel işitme alanında da ilerleme gösterdikleri anlaşılmaktadır. Görsel öğelerin müziksel işitmeye olan etkisi konusunda daha önce yapılan bir çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Shank tarafından 2003 yılında yapılan araştırmada görsel sanatların müziksel işitmeye olan etkisi incelenmiş ve belirli resimler eşliğinde müzik dinleyen katılımcıların geliştirilen müziksel işitme testinden daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür (Shank, 2003, s.58).

Bu çalışmada da deney grubu öğrencileri yalnızca resim görmekle kalmamış, kendileri resim yapmış ve 8 hafta boyunca görsel sanatlar alanıyla etkin bir biçimde etkileşim hâlinde bulunmuşlardır. Öğrencilerin farklı bir duyu alanındaki gelişme onların kendi alanlarındaki etkinliği de tetiklemiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar eğitimi deney grubunun müziksel algı gelişimine olumlu etki sağlamıştır.

4.4. Görsel Sanatlar Eğitimi Uygulanan Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Uygulamanın Etkileri Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel Sanatlar eğitimi uygulanan Müzik Eğitimi öğrencilerinin uygulamaya yönelik görüşlerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.8’de yer almaktadır.

Tablo 4.8.

Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi konusundaki görüşleri

<i>Tema</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>
Görsel Algı	Renk algısı gelişimi	3
	Görselde ritim algısı gelişimi	2
	Görsel sanat eserlerine ilgi duyma	3
Müziksel Algı	Resimle müzik arasındaki uyumu kavrama	2
	Müzikal kompozisyona ilgi duyma	1
Yaratıcı Düşünce	Farklı bakış açısı kazanma	3
	Düşüncelerini özgün biçimde ifade etme	1
	Hayal gücünü geliştirme	2
Eğitim Programı	Eğitim süresi uzatılmalı	3
	Görsel sanatlar eğitimi ayrı bir ders olarak yapılmalı	2
	Zamanı daha verimli değerlendirmeyi sağlama	2
	Genel kültürü geliştirme	1

Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinin görüşme sorularına yanıtları kodlamanın ardından incelendiğinde görsel algı, müziksel algı, yaratıcı düşünce ve eğitim programı temaları altında toplanmıştır.

Görsel algı temasına bakıldığında renk algısı gelişimi, görselde ritim algısı gelişimi ve görsel sanat eserlerine ilgi duyma kodları görünmektedir. Bu çerçevede deney grubu öğrencileri görsel algılarındaki gelişime ilişkin olumlu görüşler belirtmişlerdir. Örneğin M6 kodlu öğrenci “Verilen eğitim bana resim anlamında epey genel kültür bilgisi kazandırdı ve çok memnun kaldım. Renklerle uğraşmak çok zevkliydi.” görüşüyle alınan eğitimin olumlu yönünü ifade etmiştir. M8 kodlu öğrenciyse “Eğitim sayesinde renk uyumu ve tonları konusunda büyük etki gördüm. Baktığım resim veya tasarımlarda detayları daha farklı algılıyorum.” diyerek görsel algısında fark ettiği değişimleri dile getirmiştir.

Tablo 4.8’deki müziksel algı temasında resimle müzik arasındaki uyumu kavrama ve müzikal kompozisyona ilgi duyma temaları tespit edilmiştir. Öğrenciler özellikle müzik algısı ve görsel algı arasında kompozisyon açısından oluşan etkileşimle ilgili fikirler sunmuşlardır. M7 kodlu öğrenci “Çizgiler ve renklerle tasarım yaparken aslında müzikte de benzer bir kompozisyon özelliği olduğunu hissettim. Nedense çizim yaparken içimden aynı zamanda bir müzik eseri bestelemek geliyordu.” sözleriyle uygulanan görsel sanatlar eğitiminin öğrencilerin aynı zamanda müziksel gelişimlerine de etki sağladığı düşüncesini pekiştiren bir görüş sunmuştur. Derslerde öğrencilere çizim yapma, kompozisyon geliştirme,

boyama yapma gibi uygulamalı etkinlikler yaptırılmasının onların bu görüşlerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Yaratıcı düşünce teması kapsamında farklı bakış açısı kazanma, düşünceleri özgün biçimde ifade etme ve hayal gücünü geliştirme kodları görülmüştür. Bu tema çerçevesinde öğrencilerin yaratıcı düşünceyle ilgili konularda da olumlu düşünceleri olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin M5 kodlu öğrenci “Katıldığım çalışma beni çok mutlu etti ve rahatlatı. Bu sayede düşüncelerimi daha iyi ifade etmeye başladığımı hissettim. Aynı zamanda hayal gücüm de gelişmiş ve daha iyi fikirler üretiyorum gibi geliyor bana. Keşke ders süresi daha uzun olsaydı.” diyerek hem yaratıcı düşünce anlamında gelişmeler hissettiğini hem de eğitim süresinin artmasını istediğini açıklamıştır.

Eğitim programı temasına bakıldığında eğitim süresinin uzatılması, görsel sanatlar eğitiminin ayrı bir ders olması gibi temalar görülmektedir. Bu tema altında öğrencilerin verilen eğitimin zamanı daha verimli değerlendirmeyi sağladığı ve genel kültürü geliştirme bakımından görüşler sundukları da tespit edilmiştir. Örneğin M2 kodlu öğrenci “Aldığım eğitim kısa sürse de görsel sanatlar alanında ufuk açıcı oldu ve genel kültür olarak yeni bilgiler edinmiş oldum. Boş zamanımda bu alanda daha çok araştırma yapmak ve resim çalışmak istiyorum.” diyerek uygulamanın farklı bireysel kazanımlar sağlaması yönünü vurgulamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çalışma sonuçları temel başlıklar altında incelenmiş ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu çalışma kapsamında müzik eğitimi ve görsel sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının diğer sanat alanında aldıkları çapraz eğitim sonucu yaratıcı düşünme, görsel algı ve müziksel algı alanlarındaki gelişme durumları araştırılmıştır. Edinilen bulguların yorumlanması sonucunda müzik eğitimi programı uygulanan Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerinin ve görsel sanatlar eğitimi programı uygulanan Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinin Torrance Yaratıcı Düşünce Testi şekilsel ve sözel puanları ile Görsel Algı ve Müziksel Algı testi puanlarında artışlar olduğu tespit edilmiştir.

5.1.1. Yaratıcı Düşünce Gelişimine İlişkin Sonuçlar

Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünce gelişme durumlarına bakıldığında bireylerde özellikle orijinallik ve akıcılık alanlarında puan artışı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada Resim-İş Eğitimi ve Müzik eğitimi deney grubu öğrencileri uygulama sonrasında test sorularına hem daha çok sayıda hem de birbirinden farklı olarak sınıflandırılacak gruplarda yanıtlar vermişlerdir. Bu durum öğrencilerin uygulanan eğitim sonrasında farklı bakış açısı kazandıklarını, sıra dışı ve seri düşünme becerisi geliştirdiklerini göstermektedir.

Gerçekleştirilen çalışmada Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi alanlarının kontrol grubu öğrencileri de bir sanat alanında eğitim alan bireyler olmalarına rağmen onların son test

puanlarında artış görülmemiş, yaratıcı düşünce düzeylerinde belirgin bir gelişme gözlenmemiştir. Bu durum, disiplinlerarası yaklaşımla bir alandaki sanat eğitiminin farklı bir alandaki sanat eğitimiyle desteklenmesi sonucunda yaratıcı düşünce düzeyinde artış oluşabileceğini ortaya çıkarmaktadır. Diğer bir biçimde ifade edilecek olursa sanat eğitimi, bütüncül bir yapıda gerçekleştirildiğinde bireylerin yaratıcılık gelişimine önemli ölçüde destek sağlayabilmektedir. Bu durum yaratıcı düşüncenin geliştirilebilir bir olgu olduğunu göstermektedir.

Nitekim çalışma sonunda araştırmanın nitel kısmını oluşturan görüşme kapsamında görüşleri alınan deney grubu öğrencileri, kendilerinin de bu etkiyi fark ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin müzik eğitimi alan Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencileri ritim duygularının geliştiğini, daha hızlı karar verme becerisi kazandıklarını ve konulara farklı bakış açısı getirebildiklerini gördüklerini açıklamışlardır. Görsel sanatlar eğitimi alan Müzik Eğitimi deney grubu öğrencileriyse uygulama sonrasında detayları daha farklı algıladıklarını, müzik eserlerini resimlerle ilişkilendirmeye başladıklarını, bu sayede yaratıcı etkinlik gerçekleştirme isteklerinin arttığını, hayal güçlerinde değişiklik olduğunu hissettiklerini ve daha yaratıcı fikirler üretebildiklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Sanat eğitimi öğrencilerine farklı bir sanat dalında eğitim verilmesinin ardından yaratıcı düşünce düzeylerinde artışlar görülmesi Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi programlarının bütüncül bir sanat eğitimi yaklaşımıyla ele alınmasının yararlarını göstermektedir. Özellikle öğretmen adaylarında bu durum özel bir önem taşımaktadır. Çünkü yaratıcı düşüncenin gelişmesi, öğretmen adaylarının hem bireysel olarak gelişmelerine olanak tanıyacak hem de meslekleri gereği ileride eğitecekleri bireylere katkı sağlayacaktır.

5.1.2. Görsel Algı Gelişimine İlişkin Sonuçlar

Gerçekleştirilen araştırmada görsel algı gelişimi bakımından en dikkat çekici sonuç, Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerine uygulanan müzik eğitimi programının onların görsel algılarında ilerleme sağlamasıdır. Öğrencilere verilen hem teorik hem de uygulamalı müzik eğitimi onların görsel algı açısından da gelişmelerine olanak tanımıştır. Bu durum, müziksel algı ve görsel algı arasında bir ilişki bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Resim-İş Eğitimi ve Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerinin görsel algı alanındaki gelişmeleri karşılıklı olarak incelendiğinde Resim-İş eğitimi öğrencilerinin motor indirgenmiş görsel algı ve görsel-motor entegrasyonu alanlarında hemen hemen eşit düzeyde

gelişme gösterdikleri görülmektedir. Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencileri aldıkları müzik eğitimi çerçevesinde nota takibi, şarkı söyleme, usûl vurma gibi birçok yeni beceri edinmiş ve böylece bu etkinlikler her iki alt boyutta gelişim göstermelerini sağlamıştır.

Müzik Eğitimi öğrencilerininse araştırma sonucunda görsel-motor entegrasyonu bakımından daha fazla ilerleme kaydettikleri görülmektedir. Bunun nedeninin aldıkları görsel algı eğitimi kapsamında çalışmalara fiziksel açıdan daha etkin bir biçimde katılmaları, çizim yapmaları, renk uygulamaları gerçekleştirmeleri gibi uygulamaların motor beceri gelişimine katkı sağlaması olduğu düşünülebilir.

5.1.3. Müziksel Algı Gelişimine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın müziksel algı gelişimi ile ilgili sonuçlarına bakıldığında en önemli durumun Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerine uygulanan görsel sanatlar eğitimi programı sonrasında bu öğrencilerin müziksel algı puanlarında artış görülmesi olduğu anlaşılmaktadır. Müzik Eğitimi öğrencileri görsel sanatlar alanında teorik ve uygulamalı eğitim aldıktan sonra hem müziksel işitme hem de müziksel hafıza bakımından gelişme sağlamışlardır. Bu durum görsel algı gelişiminin müziksel algı gelişimine de etki ettiğini açığa çıkarmaktadır. Müzik Eğitimi öğrencileri bütüncül bir sanat eğitimi anlayışıyla yaklaşıldığında kendi alanlarında da ilerlemeler göstermişlerdir. Böylece sanatsal eğitimin kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Gerçekleştirilen araştırma sonucunda müziksel algı bakımından elde edilen diğer önemli bir konu da bu çalışma ile müziksel algısı çok düşük hatta bazı kategorilerde hiç olmayan Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerinin uygulanan müzik eğitimi programı sonrasında önemli ilerlemeler kaydetmesidir. Hatta öntestlerde hiç ritim kulağı olmadığı düşünülen öğrenciler eğitim sonrasında ritim sorularına doğru yanıtlar verebilmiştir. Bu durum, müziksel yeteneğin temeli olarak kabul edilen ritmin de geliştirilebilir bir özellik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Edinilen sonuçlar, müzik eğitimi almak isteyen bireylere daha esnek bir değerlendirme yöntemiyle yaklaşılması konusunu gündeme getirmektedir. Bu sayede müziksel işitmenin eğitimle gelişebilme ihtimâli olduğu ve bu alana yönelmek isteyen ancak başlangıçta gerekli müziksel algı düzeyinde olmayan bireylere de fırsat tanınabileceği anlaşılmaktadır.

5.1.4. Araştırma Sonuçlarına İlişkin Genel Değerlendirme

Yapılan bu çalışmada müzik ve görsel sanat alanlarına bütüncül olarak yaklaşmış ve bir sanat alanındaki eğitimin diğer alanda eğitim alan bireylerin yetilerine olan etkileri incelenmiştir. Sonuç olarak deney grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünce, görsel algı ve müziksel algı düzeylerinde önemli gelişmeler tespit edilmiştir.

Resim-İş Eğitimi deney grubu öğrencilerine müzik eğitimi programı uygulanması çerçevesinde ana makamlar ve küçük usûller konuları işlenmiş, böylece öğrencilerin müzik bilgisi ve becerisi edinmeleri için çalışılmıştır. Öğrencilere hem kuramsal bilgiler sunulmuş hem de uygulamalı olarak müzik eserlerini seslendirmeleri, usûl sağlanmıştır. Müzik Eğitimi deney grubu öğrencilerine uygulanan görsel sanatlar eğitimi programı kapsamındaysa öğrencilerin renk ve ritim gibi görsel sanatlar bilgisi ve becerisi edinmeleri için uğraşmıştır. Bu alanda da öğrencilere kuramsal bilgiler sunulmasının yanı sıra öğrencilerin çizerek, boyayarak yani yaşayarak görsel sanatlar faaliyetleri yapmalarına olanak tanınmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında temel düzeydeki bu kısa süreli eğitimin bile ciddi ölçüde fark yarattığı ve disiplinler arası yaklaşımın birçok alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de önemli etkileri olduğu anlaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarında dikkat çeken önemli unsurlardan birisi de hem görsel hem müziksel alan deney grubu öğrencilerinin yalnızca eğitim alınan alanda değil, kendi alanlarında da gelişme göstermesidir. Bu kapsamda farklı bir sanat dalında eğitim alan öğrencilerin hem kendi alanlarında gelişim gösterebilecekleri, hem farklı bir sanat dalında beceri kazanabilecekleri hem de yaratıcı düşünce düzeylerinde artışlar görülebileceği bu araştırmayla tespit edilmiştir. Aynı zamanda her iki sanat alanındaki öğrencilerin, öğretmen adaylarında olması gerektiği düşünülen genel kültür yönünden kazanım sağlayabilecekleri öngörülmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilmektedir:

- Mevcut durumda Resim-İş Eğitimi programlarında müzik dersi bulunmamaktadır. Müfredat kapsamında zorunlu veya seçmeli olarak müzik eğitimi sunulması, öğretmen adaylarının çok yönlü sanatsal gelişimi açısından yararlı olacaktır.

- Günümüzde Müzik Eğitimi programlarında görsel sanatlar eğitimi dersleri yer almamaktadır. Öğrencilere zorunlu ya da seçmeli biçimde görsel sanatlar derslerinin verilmesi müzik alanı öğretmen adaylarının sanatsal gelişimlerine katkıda bulunacak ve çok yönlü bir biçimde eğitim almalarını sağlayacaktır.
- Bireylerin sanat eğitimi almaları hem sanatsal açıdan hem de kişisel gelişim bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle okul öncesi döneminden ortaöğretim sonuna kadar hem görsel sanatlar hem de müzik alanı eğitimi sunulması öğrencilerin gelişimine destek sağlayacaktır. Benzer biçimde tüm yükseköğretim kurumlarının farklı bölümlerinde öğrencilere zorunlu ya da seçmeli sanat eğitimi verilmesi önerilmektedir.
- Her iki alanda daha uzun süreli uygulanacak disiplinler arası sanat eğitiminin yaratıcı düşünme, sanatsal gelişim, problem çözme becerisi, duyuşsal gelişim gibi farklı yönleri yeni araştırmalara konu olabilir.
- Araştırmada kullanılan ve araştırmacı tarafından Türkçeleştirilen Görsel Algı Testi sanat eğitimi alan öğrencilerin gelişimlerinin gözlenmesini amaçlayan araştırmalarda kullanılabilir.
- Araştırmacı tarafından geliştirilen Müziksel Algı Testi müzik eğitimi alan ya da almayan bireylerin müziksel algı düzeyleriyle ilgili yapılacak farklı araştırmalarda kullanılabilir.
- Yapılan araştırma farklı üniversitelerin/liselerin sanat eğitimi veren bölümlerinde gerçekleştirilebilir.
- Geliştirilen öğretim programı farklı bölümlerin öğretmen adaylarına uygulanarak onların görsel algı, müziksel algı ve yaratıcı düşünce düzeylerindeki gelişmeler araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Agnes, K. R.(2013). *The learning trajectory of musical memory: from schematic processing of novel melodies to robust musical memory representations*. Doktora Tezi, Cornell University, New York, ABD.
- Akaroğlu, G. E. (2014). *Sanat eğitim programının 6 yaş çocuklarının görsel algı düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akengin, G. (2012). Sanat dalları arasında etkileşim ve dil. *Karadeniz Araştırmaları*, 33, 139-146.
- Alpan, G. B. (2005). *Görsel iletişim*. İstanbul: Ya-Pa.
- Alpaslan, S. A. (2003). *Tasarım: Meslekî resim*. İstanbul: Ya-Pa.
- Ana Britannica (2004). İstanbul: Ana.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-Yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 11-17.
- Aral, N. (2021). Öğrenme sürecinde görsel algılama. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 43-52.
- Aral, N. ve Akyol, A. K. (2006). Beş-altı yaş grubundaki çocukların yaratıcılıkları üzerinde orff öğretisine dayalı müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 1-9.
- Aral, N. ve Erturan, N. (1999). Frostig görsel algılama testi ve eğitim programına dayalı olarak dört-sekiz yaş arası serebral palsili çocuklarda görsel algılama davranışının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 58-63.

- Arel, S. H. (1993). *Türk mûsikîsi nazariyatı dersleri*. (Yayıma Hazırlayan: Onur Akdoğu). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Artut, K. (2010). Önsöz. K. Artut (Editör). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. (s. iii-vi). Ankara: Anı.
- Artut, K. (2020). *Sanat eğitimi - Kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Aslan, E. (2001). Kavram boyutunda yaratıcılık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 16(2), 15-21.
- Aslan, E. (2001). Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin Türkçe Versiyonu. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Aslan, E. ve Puccio, G. J. (2006). Developing and testing a Turkish version of Torrance's tests of creative thinking: A study of adults. *The Journal of Creative Behavior*, 40, 163-177.
- Ayaz, Y. Y., Kıvanç, G., Safarov, A. (2019). Psikanalitik kuram ve reklamda yaratıcılık. *Dördüncü Kuvvet*, 2(2). 75-92.
- Balcı, Y. B. (2005). *Estetik*. Ankara: Gündüz.
- Becer, E. (1999). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost.
- Benčić, L. (2016). *Graphical Sound - From inception up to the masterpieces*. Music and Cultural Studies Conference. MUSICULT '16 / III. International Music and Cultural Studies Conference Proceedings Konferansı'nda sunulmuş bildiri. İstanbul: Dakam.
- Bender, M. T. (2006). *Resim-İş Eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık ilişkileri*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bilirdönmez, K. ve Karabulut, N. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *EKEV Akademi Dergisi*, 65, 343-355.
- Bingöl, M. (2015). Desen eğitiminde edebiyatın rolü: Kafka ve Wells örneği. *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 0(16), 27-45.
- Bolwerk, A., Mack-Andrick, J., Lang, F., Dörfler, A., Maihöfner, C. (2014). How art changes your brain: Differential effects of visual art production and cognitive art evaluation on functional brain connectivity. *PlosOne* 9(7), 1-8, (e101035).

- Brochard, R., Dufour, A. ve Després, O. (2004). Effect of musical expertise on visuospatial abilities: Evidence from reaction times and mental imagery. *Brain and Cognition*, 54, 103-109.
- Bulkin, D. A. ve Groh, J. M. (2006). Seeing sounds: Visual and auditory interactions in the brain. *Current Opinion in Neurobiology*, 16, 415-419.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Chemi, T. (2015). Creativity and art. In *Behind the Scenes of Artistic Creativity Processes of Learning, Creating and Organising* (pp. 31-146). New York: Peter Lang.
- Creswell, J.W. (2009). *Research design - Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Los Angeles: Sage.
- Cropley, A. J. (2011). Definitions of creativity. In M. A. Runco and S. R. Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of creativity*. (pp. 511-524). San Diego, CA: Academic.
- Cytowic, Richard E. (1995). Synesthesia: Phenomenology and neuropsychology - A review of current knowledge. *Psyche*, 2(10). 4 Mayıs 2016 tarihinde, <http://www.theassc.org/files/assc/2346.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Demirci, A. ve Tepecik A. (2012). BEERY VMI Görsel algı eğitiminin beş-altı yaş çocuklarının görsel algı gelişimlerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-11.
- Demirel, Ö. (2021). *Eğitimde Program Geliştirme-Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem.
- Deveci, Ş. (2010). *Türk mûsikîsi nazariyatı: Basit makamlar ve örnek eserler*. Yayınlanmamış Ders Notları. Ankara.
- Dikici, A. (2006). Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 139(31), 3-9.
- Dutica, L. (2016). Didactic strategies for the development of professional musical hearing. *Review of artistic education*, 11, 42-52.

- Ece, A. S. ve Kaplan, S. (2008). Müziksel algılama (işitme, okuma, yazma) ses ve çalgı yeteneği arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 285-296.
- Edman, I. (1977). *Sanat ve insan – Estetiğe giriş*. (T. Oğuzkan, Çev.). İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Erdamar Koç, G. (2021). Öğretimin planlanması ve uygulanması, A. Doğanay (Ed), *Öğretim ilke ve yöntemleri içinde* (s. 411-451). Ankara: Pegem.
- Erişti, S. D., İzmirli, Ö. Ş., İzmirli, S., Fırat, M. ve Haseski, H. İ. (2010). An evaluation of instructional website designs from the perspective of visual perception theories: A study on scale development. *Contemporary Educational Technology*, 1(4), 348-366.
- Erişti, S. D., Uluuysal, B. ve Dindar, M. (2013). Görsel algı kuramlarına dayalı etkileşimli bir öğretim ortamı tasarımı ve ortama ilişkin öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(1), 47-66.
- Ertürk, V. (2012). *Paul Klee'nin sanatı: Tinsel dünyası ve resimlerinin oluşum mantığı mimarî kurgusu*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Esen, M. (2008). *Müziksel algılamada ses ve renk ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eskine, K. E., Anderson, A. E., Sullivan, M. ve Golob, E. J. (2020). Effects of music listening on creative cognition and semantic memory retrieval. *Psychology of Music*, 48(4), 513-528.
- Estrada, T.C. ve May, B. N. (2019). Building bridges with bach: Syntegration of music and visual art. *General Music Today*, 32(3), 37-42.
- Fernandes, M. A., Wammes, J. D. ve Meade, M. E. (2018). The surprisingly powerful influence of drawing on memory. *Current Directions in Psychological Science*, 27(5), 302-308.
- Florea, E. ve Cojocaru, S. (2021). The presence of the phenomenon of artistic synesthesia in painting. *Review of Artistic Education*, 22, 244-252.

- Friesen, E. C. (1969). *Usefulness of the marianne frostig developmental test of visual perception and the frostig program for the development of visual perception at the first grade level*. Yüksek Lisans Tezi. The University of British Columbia, Vancouver, Kanada.
- Frostig, M. ve Maslow, P. (1973). *Learning problems in the classroom*, New York: Grune and Stratton.
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind - The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gence, C. D. ve Orhon, B. İ. (2006). *Temel sanat eğitimi*. Ankara: Gerhun.
- Gibson, J. J. (1986). *The ecological approach to visual perception*. New York, Psychology.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanatın öyküsü*. (E. Erduran, Ö. Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi.
- Guilford, Joy P. (1958). Can creativity be developed? *Art Education*. 11(6), 3-6+14-18.
- Hamann, D. L., Bourassa, R. ve Aderman, M. (1991). Arts experiences and creativity scores of high school students. *Contributions to Music Education*, 18, 36-47.
- Helvacı, İ. ve Yılmaz M. (2020). Görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşım: STEAM. *Kastamonu Education Journal*, 2020, 28(6), 2203-2213.
- Hospers, J. (1956). The Croce-Collingwood theory of art. *Philosophy*, 31(119), 291-308.
- Jäncke, L. (2014). The brain of synesthetes. *Rendiconti Lincei*, 25. 309-316.
- Jewanski, J. (2001). Colour and music. *Grove Music Online* (January). 2 Mayıs 2016 tarihinde, <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/06156> sayfasından erişilmiştir.
- Ione, Amy. (2009). Synesthesia: Art and the mind (review). *Leonardo*, 42, 267-269.
- Işıktaş, B. (2011). *Şerif Muhittin Targan'ın ud tekniğine katkısı; 6 ud taksiminin analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İldeniz, H. (2021). *Vassily Kandinsky'nin 'Sanatta Tinsellik Üzerine' kitabının temel Sanat unsurları bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

- İpşiroğlu, N. (2017). *Resimde müziğin etkisi - Yeni bir alımlama boyutu*. İstanbul: Hayalperest.
- İmançer, A. (2003). Fotoğraf sanat ilişkisi. *Selçuk İletişim Dergisi* 3(1), 105-114.
- Hines, B. W. (1971). *Analysis of visual perception of children in the appalachia preschool education program*. (Teknik Rapor, 16). Division of Research and Evaluation Appalachia Educational Laboratory, Virginia.
- Kadıhasanoğlu, D. (2018). A discussion of James J. Gibson's theory of visual perception in the context of embodied cognition. *DTCF Dergisi* 58(2), 1788-1810.
- Kant, İ. (1987). *Critique of judgment*. (W. S. Pluhar, Çev.). Indianapolis: Hackett.
- Kaufman, J. C. ve Glăveanu, V. P. (2021). An overview of creativity theories. In J. C. Kaufman ve R. J. Sternberg (Eds.), *Creativity: An Introduction*, (pp. 17-30). New York: Cambridge University.
- Karakaya, N. (2018). *Paul Klee'nin "Polifoni" eseri bağlamında görsellik ve müzik ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N.(2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kırısoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim - Görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kitcher, P. (1988). Marr's computational theory of vision. *Philosophy of Science*, 55(1), 1-24.
- Khatena, J. (1992). *Challenge and response for education*. Itasca, IL: F. E. Peacock.
- Koyuncu, H. A. (2019). *Semiha Berksoy'un figürlerinde kimlik arayışı*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi. İstanbul.
- Kozbelt, A., Beghetto, R.A. ve Runco, M.A. (2010). Theories of creativity. In Kaufman, J.C. and Sternberg, R.J., (Eds.), *Cambridge Handbook of Creativity*, (pp. 20-47). New York: Cambridge University.
- Kurbanov, B. ve Memedaliyev, R. M. (2011). *Çağdaş sanat eğitiminin sorunları – Müzik eğitimi ve icracılığı*. İstanbul: Ajans Güler.
- Kurt, E. (2019). *Sanatsal yaratıcılık ve zekâ ilişkisine müziğin etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Kurtzberg, T. ve Amabile, T. (2001). From Guilford to creative synergy: Opening the black box of team-level creativity. *Creativity Research Journal*, 13(3&4), 285-294.
- Kutluğ, Y.F. (2000). *Türk mûsikîsinde makamlar*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Küpeli, A. E. (2018). *Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin güncel sanat yaratım süreçlerinde beden kullanımının rolü*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lindblom, S. (2017). *The magic tree of music: Exploring the potential of world music workshops as a catalyst for creativity in children*. Doktora Tezi. Griffith University Queensland Conservatorium, Queensland, Australia.
- Liu, L. (2007). the relationships between creativity, drawing ability, and visual/spatial intelligence: A study of Taiwan's third-grade children. *Asia Pacific Education Review*, 8(3), 343-352.
- Loui, P.ve Guetta R. (2018). music and attention, executive function, and creativity. In M. H. Thaut and D. A. Hodges (Eds.), *The Oxford Handbook of Music and Neuroscience*. Oxford: Oxford Handbooks Online. 5 Aralık 2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/330225978_Music_and_Attention_Executive_Function_and_Creativity sayfasından erişilmiştir.
- Lowenfeld, V. ve Brittain W. L. (1964). *Creative and Mental Growth*. New York: The Macmillan Company.
- Madak, R. U. (2019). *Türk operasında üç öncü kadın: Semiha Berksoy, Saadet İkesus Altan, Leyla Gencer*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Malarenko, Y. E.; Matyuhov, A. V.; Kurayev, G. A.; Malarenko, T. N. (Маларенко, Ю. Е.; Матюхов, А. В.; Кураев, Г. А.; Маларенко, Т.Н.) (2001). Fiziologitcheskiye osnovı nekotoryx metodov optimizatsiyi funktsionalnovo sostoyaniya organizma (Физиологические основы некоторых методов оптимизации функционального состояния организма). *Вестник Тамбовского Университета*, 6(2), 241-247.

- Mamur, E. (2002). *M.E.B.'nin yürürlükteki sanat (Resim-iş) öğretimi programı ile kaynaştırılmış sanat öğretimi programının ilköğretim çocuğunun yaratıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Maneval, K. L. (1999). *Visual-motor integration training and its effects on self-help skills in preschool students with disabilities*. Yüksek Lisans Tezi. Rowan University, New Jersey.
- Marr, D. (1982). *Vision*. San Francisco, CA: Freeman & Co.
- McPherson, G. ve Hallam, S. (2008). Musical potential. In S. Hallam, I. Cross ve M. Thaut (Eds.), *Oxford Handbook of Music Psychology*, (pp. 255-264). Oxford: Oxford University.
- McPherson, G. E. ve Williamon, A. (2006). Giftedness and talent. In G. E. McPherson (Ed.), *The Child As Musician-A Handbook of Musical Development*, (pp. 239-256). Oxford: Oxford University.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). *Qualitative data analysis - An expanded sourcebook*. London: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Örnek grup rehberliği etkinlikleri*. <http://www.meb.gov.tr/orn.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Min, B. (2010). A thalamic reticular networking model of consciousness. *Theoretical Biology and Medical Modelling*, 7(10). 14 Mayıs 2016 tarihinde <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/4741827/2857829.pdf?sequence=1> sayfasından erişilmiştir.
- Munson, R. S. (1971). The Gustaf Britsch theory of the visual arts. *Studies in Art Education*, 12(2), 4-17.
- Muntasser, N. K. (1985). *Jean Auguste Dominique Ingres' Jupiter and Thetis*. Yüksek Lisans Tezi. Rice University, Texas.
- Nikeşina, N. İ. (Никешина Н. И.) (2015). *Razvitiye kreativnosti mladşix şkolnikov na urokax muziki posredstvom pedagogiki iskusstva (Развитие креативности младших школьников на уроках музыки посредством педагогики искусства)*. Yüksek Lisans Tezi. Voronej Devlet Üniversitesi, Voronej.

- Okatan, A. (2021). *Nasıl görürüz?* <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/nasil-goruruz-sayfasindan-erisilmistir>.
- Onan, B. C. (2005). *Sanat eğitimi yöntemleri/Yeni yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Otacıoğlu, S. (2012). *Ses türlerini belirlemedeki kriterler*. Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, N. (2011). Targan, Şerif Mehmet Muhittin. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 40. cilt, s. 18-19.
- Özdek, A. (2022). *Kulak anatomisi*. <https://www.aliozdek.com/hastaliklar-ve-tedaviler/kulak-hastaliklari/kulak-anatomisi/> sayfasından erişilmiştir.
- Özkan, İ. H. (2000). *Türk mûsikîsi nazariyatı ve usûlleri*. İstanbul: Ötüken.
- Özsoy, V. ve Ayaydın, A. (2015). *Görsel tasarım öge ve ilkeleri*. Ankara: Pegem
- Pan, F., Zhang, L., Ou, Y. Ve Zhang, X. (2019). (2019) The audio-visual integration effect on music emotion: Behavioral and physiological evidence. *PlosOne* 14(5), (e0217040).
- Parker, J. S. (2008). *The impact of visual art instruction on student creativity*. Doktora Tezi. Walden Üniversitesi, Minneapolis.
- Pasquale, P. D. (1988). *Chromoscale*. 2 Mayıs 2016 tarihinde, https://www.academia.edu/2401099/CHROMOSCALE_Unique_Language_for_Sounds_Colors_and_Numbers sayfasından erişilmiştir.
- Peacock, K. (1988). Instruments to perform color-music: Two centuries of technological experimentation. *Leonardo*, 23(2), 397-406.
- Platon, (2019). *Devlet*. (S. Eyüboğlu, M. A. Cimcoz, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Platon, (1996). *Diyaloglar I*. (Çeviren: Teoman Aktürel), İstanbul: Remzi.
- Potter, P. (2002). Claude Monet (1840-1926) "Nymphéas" (Water Lilies) 1916-1919. *Emerging Infectious Diseases*, 8(9), 1011.
- Raleigh, H. P. (1968). Johannes Itten and the background of modern art education. *Art Journal*, 27(3), 284-287+302.

- Ramachandran, V.S. ve Hubbard, E.M. (2003). Hearing colors, tasting shapes. *Scientific American* (May). 4 Mayıs 2016 tarihinde, http://cbc.ucsd.edu/pdf/SciAm_2003.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ramalingam, D., Anderson, P., Duckworth, D., Scoular C. ve Heard, J. (2020). *Creative thinking: Definition and structure*. Camberwell: Australian Council for Educational Research.
- Reynolds, C. R., Pearson N. A. ve Voress, J. K. (2002). *Developmental test of visual perception - Examiner's manual*. Texas: Pro-Ed Inc.
- Richards, L. (2005). *Handling qualitative data*. London: Sage.
- Rosier, J. T. (2010). *Art and Mmemory: An examination of the learning benefits of visual-art exposure*. Yüksek Lisans Tezi. Georgia Southern University, Georgia, ABD.
- Roweton, W. E. (1970). *Creativity: A review of theory and research*. Report from the Task and Training Variables in Human Problem Solving and Creative Thinking Project. Wisconsin Research and Development Center for Cognitive Learning. The University of Wisconsin, Madison, Wisconsin.
- Sak, U. (2020). *Yaratıcılık gelişimi ve eğitimi*. Ankara: Vizetek.
- San, İ. (1985). Sanat ve yaratıcılık eğitimi olarak tiyatro. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18(1), 99-112.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya.
- Satır, M. ve Kayserili, M. E. (2018). Paul Klee'nin müziğe dönüşen resimleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), s. 77-88
- Sazak, N. (2008). Müziksel algılamının temel boyutları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-11.
- Seashore, C. E. (1915). The measurement of musical talent. *The Musical Quarterly* 1(1), 129-148.
- Sıdal, F. (1988). *Türk mûsikîsi nazariyatı*. Ankara: TRT Müzik Dairesi.

- Schedel, M. (2018). Colour is the keyboard: Case studies in transcoding visual to sonic. *The Oxford handbook of algorithmic music*, 387-422.
- Scharine, A., Cave, K. ve Letowski, T. (2009). Auditory perception and cognitive performance. In C. E. Rash, M. B. Russo, T. R. Letowski, E.T. Schmeisser (Eds), *Helmet-Mounted Displays: Sensation, Perception and Cognition Issues*, (pp. 391-490). Alabama: U.S. Army Aeromedical Research Laboratory.
- Shank, J. S. (2003). *The effect of visual art on music listening*. Doktora Tezi, Kentucky University, Lexington, ABD.
- Shuter, R. (1968). *The psychology of musical ability*. London: Butler & Tanner.
- Slater, A., Riddell, P., Quinn, P., Pascalis, O., Lee, K., ve Kelly, D. (2010). Visual perception. In J. G. Bremner ve Theodore D. W. (Eds.), *Wiley-Blackwell Handbook of Infant Development, The Volume 1, Second Edition*, (pp.40 - 80).
- Sultzbaugh, J. S. (2009). Chromoacoustics: The science of sound and color. *The Rose+Croix Journal*, 6, 94-132.
- Symonds, J. A. (1906). Introduction in B. Cellini. *The Life Of Benvenuto Cellini-Written By Himself*. Boston: The Merrymount.
- Sütay, S. (2022). *Nasıl işitiriz?* <http://sehihsutay.com.tr/nasil-isitiriz/> sayfasından erişilmiştir.
- Şenduran, M.(1977). *Klâsik Türk mûsikîsi nazariyatı ve şarkı notları*. Ankara: Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Öğrenci Derneği.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2022a). *İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) haftalık ders çizelgesinde değişiklik yapılması*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093950_ilkogretim-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2022b). *Ortaöğretim Kurumları haftalık ders çizelgelerinde değişiklik yapılması*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19094445_Ortaöğretim-hdc-2022-2023.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Tanrıkorur, C. (2003). *Osmanlı dönemi Türk mûsikîsi*. İstanbul: Dergâh.

- Tanrıkörur, C. (2014). *Saz ü söz arasında- Cinuçen Tanrıkörur'un hatıraları*. İstanbul: Dergâh.
- Tatlı, C. E. (2017). *Çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin saptanması ve okul psikolojik danışmanlarının farkındalığının incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tepecik, A.(2002). *Grafik sanatlar*. Ankara: Detay Yayın & Sistem Ofset.
- Torrance, E. P. (1965). Scientific views of creativity and factors affecting its growth, *Daedalus*, 94(3), 663-681.
- Torrance, E. Paul (1966). Nurture of Creative Talents. *Theory Into Practice*, 5(4), 168-173+201-202.
- Torrance, E. P. (1968). *Minnesota studies of creative behavior*. Greensboro: The Creativity Research Institute of the Richardson Foundation.
- Trainor, L. ve He, C. (2013). Auditory and musical development. In P. D. Zelazo (Ed.), *The Oxford handbook of developmental psychology: Body and mind*. 1, (pp. 310-337). Oxford: Oxford University.
- Truckenbrod, J. (1992). Integrated creativity: Transcending the boundaries of visual art, music and literature. *Leonardo Music Journal*, 2(1), 89-95.
- Tuğrul, B., Aral, N., Erkan, S. ve Etikan, İ. (2001). Altı yaşındaki çocukların görsel algılama düzeylerine Frostig gelişimsel görsel algı eğitim programının etkisinin incelenmesi. *Journal Of Qafqaz University*, 8, 1-10.
- Turani, A. (2005). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: Remzi.
- Türk Dil Kurumu, (2022a). “Yaratıcı” maddesi. <https://sozluk.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uysal, H. (2013). *Delacroix'in resim sanatındaki yeri ve yapıtlarından olan “Halka Önderlik Eden Özgürlük” adlı yağlı boya resmin yaratımındaki sosyal gerçeklik olguları*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yayla, F. (2006). Müziksel işitmenin temel prensipleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 28-38.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, M. (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Data.
- Yolcu, E. (2010). Yaratıcılık ve sanat eğitimi - Sanat eğitiminde sol yanlılık. K. Artut (Ed.). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. (s. 29-89). Ankara: Anı.
- Zolotuhina, A. U. (Золотухина, А.Ю.) (2000). *Vliyaniye slukhovogo sensornogo pritoka na prosessi mejsentralnogo vzaimootnosheniya v golovnom mozge u cheloveka. (Влияние слухового сенсорного притока на процессы межцентрального взаимоотношения в головном мозге у человека.)* Doktora Tezi. Tambov Üniversitesi, Tambov.
- Wadaani, M. R. (2015). Teaching for creativity as human development toward self actualization: The essence of authentic learning and optimal growth for all students. *Creative Education*, 6, 669-679.
- Wagemans, J., Elder, J. H., Kubovy, M., Palmer, S. E., Peterson, M. A, Singh, M. ve Heydt, R. (2012). A century of Gestalt psychology in visual perception: I. Perceptual grouping and figure-ground organization. *Psychological Bulletin*, 138(6), 1172–1217.
- Ward, J., Thompson-Lake, D., Ely, R. ve Kaminski, F.(2008). Synaesthesia, creativity and art: What is the link? *British Journal of Psychology*, 99, 127-141.
- Wigton, R. S. (2006). What do the theories of Egon Brunswik have to say to medical education? *Advances in Health Sciences Education* 13(1), 109-21.
- Winternitz, E. (1984). *Leonardo da Vinci as a musician*. New Haven: Yale University.

EKLER

EK 1. GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI

Müzik Eğitimi Öğrencilerine Uygulanacak Görsel Sanatlar Eğitimi Programı

Ünite: Renk

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Konular:

	Anlatım	Uygulama
1. Hafta	I. Renk A. Tanımlar 1. Renk 2. Ana Renkler 3. Ara Renkler 4. Nötr Renkler 5. Renk Çemberi 6. Tamamlayıcı Renkler 7. Sıcak ve Soğuk Renkler	1. Renk Çemberi
2. Hafta	h) Renk Skalası	2. Renk Skalası
3. Hafta	I. Renk B. Renk Kontrastları 1) Yalın Renk Kontrastı 2) Açık-Koyu Kontrastı 3) Sıcak-Soğuk Kontrastı 4) Tamamlayıcı Kontrast 5) Yanıltıcı Kontrast 6) Kalite (Doygunluk) Kontrastı 7) Miktar Kontrastı II. Kompozisyon A. Tanım B. Kompozisyon Öğeleri C. Kompozisyon İlkeleri	3. Renk Kontrastları (eskiz)
4. Hafta	Genel değerlendirme	4. Renk Kontrastları (uygulama)

Ünite: Ritim

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Konular:

	Anlatım	Uygulama
5. Hafta	III. Ritim A. Tanım B. Tekrar	1. Tekrar (eskiz)
6. Hafta		2. Tekrar (uygulama)
7. Hafta	C. Koram	3. Koram (eskiz)
8. Hafta	Tekrar	4. Koram (uygulama)

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI HEDEFLERİ

Ünite: Renk

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Bilişsel Hedefler

1.11 Kompozisyon ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

1.11 Kompozisyon öğeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kompozisyon ögesinin tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kompozisyon ögesine ait olduğunu yazma / söyleme

1.11 Kompozisyon ilkeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kompozisyon ilkesinin tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kompozisyon ilkesine ait olduğunu yazma / söyleme

1.11 Renk ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

1.11 Renk kontrastları ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir renk kontrastının tanımını yazma / söyleme
- Verilen renk kontrastı tanımının hangi kontrasta ait olduğunu yazma / söyleme

2.20 Ana ve ara renkler arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Gösterilen ara rengi oluşturan ana renk oranlarını yazma / söyleme
- Verilen ana renklerin kullanıldığı miktarın oluşan ara rengi nasıl etkileyeceğini yazma / söyleme

2.20 Kompozisyon ilkeleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Verilen bir kompozisyon ilkesinin hangi ilkelere etkisi olduğunu yazma / söyleme
- Verilen bir kompozisyon ilkesinin sağlanması için hangi ilkelere yararlanılabileceğini yazma / söyleme

4.10 Gösterilen bir örnekte hangi renk kontrastının kullanıldığını ayırt edebilme

- Gösterilen bir örnekte hangi renk kontrastından yararlanıldığını yazma / söyleme
- Gösterilen farklı örnekler arasından sorulan renk kontrastının kullanıldığı örnekleri seçip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Renk çemberi çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Guaj boya, palet ve fırçaları hazırlama
- Dağıtılan hazır renk çemberi şablonunda ana ve ara renklerin doğru yerlerini belirleme
- Ana ve ara renkleri guaj boya tekniğine uygun olarak dağıtılan hazır renk çemberi şablonunda boyama

2.20 Renk skalası çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Guaj boya, palet ve fırçaları hazırlama
- Dağıtılan renk skalası şablonu üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Sırayla her renk için palet üzerinde beyaz boya ekleyerek istenen sayıda açık renk tonu oluşturma
- Sırayla her renk için palet üzerinde siyah boya ekleyerek istenen sayıda koyu renk tonu oluşturma
- Renk tonlarını oluştururken tonlama derecelerindeki hiyerarşiye dikkat etme
- Hazırlanan renk tonlarını sırasıyla dağıtılan renk skalası şablonu üzerinde boyama

2.20 Tamamlayıcı kontrast çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, guaj boya ve fırçaları hazırlama
- Tamamlayıcı kontrastın uygulanabileceği özgün bir kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

1.10 Resmin sanattaki yerini fark etme

- Resmin sanattaki yerine dair örnekler verme
- Resim eserleriyle ilgili örnekler verme

1.20 Resimle ilgili çalışmalara dikkatini verme

- Resimle ilgili anlatılan bilgileri dikkatle dinleme
- Yapılacak uygulama çalışmasını dikkatle gerçekleştirme

2.20 Çizim yapmaya isteklilik

- Çizim çalışmasını isteyerek yapma
- Çizim çalışmasını istenilen nitelikte yapma

2.20 Boyama yapmaya isteklilik

- Boyaları istekle hazırlama
- Boyama çalışmasını istekle yapma

Ünite: Ritm

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Bilişsel Hedefler

1.11 Ritm ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

4.10 Gösterilen bir örnekte tekrar veya koram yöntemlerinden hangisinin kullanıldığını ayırt edebilme

- Gösterilen bir örnekte tekrar veya koram yöntemlerinden hangisinin kullanıldığını yazma / söyleme
- Gösterilen farklı örnekler arasından sorulan tekrar veya koram yönteminin kullanıldığı örnekleri seçip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Tekrar ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Tekrar ilkesinin uygulanabileceği motif çizme
- Çizilen motifi tekrar ilkesine uygun biçimde kullanarak kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

2.20 Koram ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını retmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Koram çalışmasına uygun kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

2.30 Resim eğitime katılmaktan zevk alma

- Yaptığı örnek çizim sayısını artırma
- Yaptığı örnek renklendirme sayısını artırma

3.10 Resim eserlerine değeri verme

- Yaptığı resim çalışmalarını özenle saklama
- Derste anlatılan eserlerle ilgili konuları not alma

3.20 Resim yaparken düzenli olmayı iş ediniş

- Yapılan resim çalışmalarında aşamalara uygun çalışmaya özen gösterme
- Araç gereçleri düzenli ve temiz kullanmaya önem verme

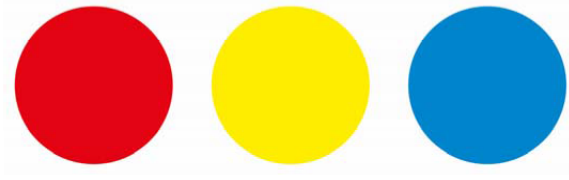
Görsel Sanatlar Eğitimi Programı Bilgi Yaprığı No: 1

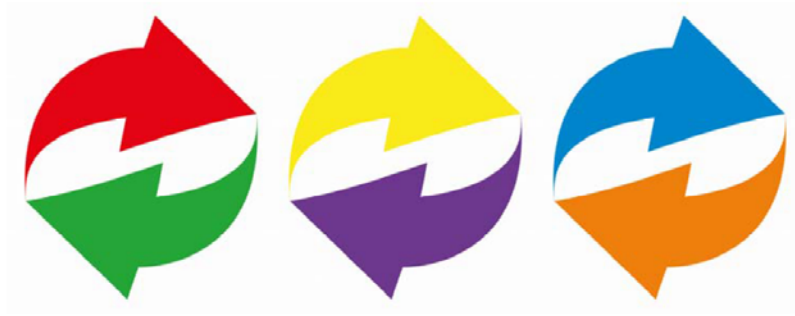
Bilgi Konusu	Kompozisyon	Bilgi Konusu No: I
A. TANIM		
1. Kompozisyon		
Tasarım öğelerinin farklı ilkelere uygun biçimde, estetik değer oluşturacak nitelikte bir araya getirilmesidir. İki çeşit kompozisyon vardır:		
a) Kapalı kompozisyon		
Ögelerin tamamının çerçeve sınırları içerisinde bulunduğu, anlatımın belirlenen alan içinde gerçekleştirildiği kompozisyon türüdür.		
b) Açık kompozisyon		
Ögelerin çerçeve sınırları dışına devam ettiği, anlatımın alanla sonlanmadığı kompozisyon türüdür.		
B. KOMPOZİSYON ÖGELERİ		
1. Nokta		
Nokta geometride; eni, boyu ve derinliği olmayan, boyutsuz bir öge olarak tanımlanmaktadır. En sade geometrik öge olan nokta, kalemin yüzeye tek dokunuşuyla oluşturulabileceği gibi farklı yöntem ve materyaller ile de nokta etkisi sağlanabilir.		
2. Çizgi		
İki nokta arasındaki en kısa yol olarak tanımlanan çizgi, noktaların bir doğrultu üzerinde birleşmesiyle oluşan öge olarak da ifade edilebilmektedir.		
3. Biçim		
Biçim, çizgiler ile sınırlandırılmış yüzey olarak tanımlanabilmektedir. Biçimler yapıları bakımından doğal, yapay ve geometrik olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır.		
4. Renk		
Işığın kendi yapısına veya cisimlerden yansımaya bağlı olarak gözde oluşturduğu duyum olarak tanımlanan renk, görsel sanatların en önemli öğelerinden biridir.		
5. Leke		
Bir yüzey üzerinde algılanan farklı ton değerleri olarak tanımlanan leke, açık, koyu ve orta değerlere sahip olabilir.		

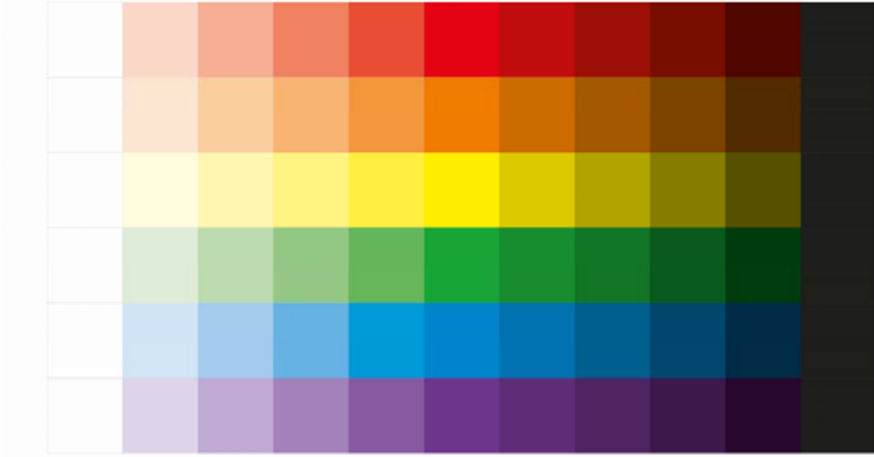
Görsel Sanatlar Eğitimi Programı Bilgi Yaprığı No: 2

Bilgi Konusu	Kompozisyon	Bilgi Konusu No: I
6. Doku Doku, bir ögenin dış yüzeyinin görünen veya dokunulduğunda hissedilen yapısı olarak tanımlanır. Dokular farklı yönleriyle incelenebilmektedir. a) Oluşumlarına göre - Doğal doku - Yapay doku b) Duyumlarına göre - Gerçek doku - Görsel doku c) Biçimsel özelliklerine göre - Serbest doku - Geometrik doku d) Anlatım yollarına göre - Taklit doku - Buluş doku		

Bilgi Konusu	Kompozisyon	Bilgi Konusu No: I
C. KOMPOZİSYON İLKELERİ		
1. Birlik (Bütünlük)		
Tasarım öğelerinin birbirleriyle uyumlu olacak ve denge sağlayacak biçimde bir araya getirilmesini ifade eder. Kompozisyonu oluşturan öğeler arasında renk, doku, biçim gibi özellikler bakımından ortak ya da yakın yönlerin bulunmasıdır.		
2. Denge		
Kompozisyonda kullanılan öğelerin görsel ağırlığının uyumlu biçimde kurgulanması olarak ifade edilebilir. Tasarım öğelerinin renk, ölçü, yön gibi nitelikler bakımından karşıt değerlerinin bütünlük içinde düzenlenmesi yoluyla sağlanabilir. Denge simetrik ve asimetrik olarak iki biçimde kurulabilir.		
3. Ahenk (Armoni)		
Bir bütünü oluşturan parçalar arasındaki uygunluk olarak ifade edilebilen ahenk, kompozisyon öğelerinin yakın değerler ile benzer bir düzen içerisinde kullanımı yoluyla oluşturulabilir.		
4. Egemenlik		
Kompozisyonda belli öğe veya öğelerin diğerlerine göre uyumlu biçimde baskın olması durumudur. Renk, biçim veya boyuttaki farklılıklar ile kompozisyonda egemenlik sağlanması mümkündür.		
5. Oran-Orantı		
Tasarım öğelerinin birbirleri ve bütün ile kıyaslanması yoluyla sağlanan ilişkidir. Kompozisyonda dengenin ve bütünlüğün sağlanmasında önem taşır.		
6. Hareket		
Tasarım öğelerinin yön, boyut, renk, doku farklılığı gibi yöntemlerle devamlılık etkisi uyandıracak biçimde düzenlenmesi ve kompozisyonda farklı kuvvetlerde değişim oluşturulması ile sağlanır.		
7. Ritim		
Kompozisyondaki çeşitli öğelerin belli bir düzen içerisinde ve ahenk oluşturacak biçimde yinelenmesi olarak ifade edilebilmektedir.		

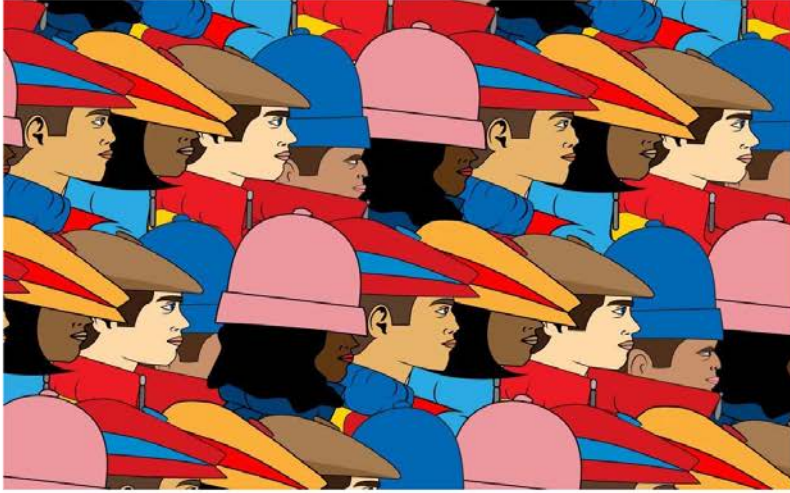
Bilgi Konusu	Renk	Bilgi Konusu No: II
A. TANIMLAR		
1. Renk		
Işığın kendi yapısına veya cisimlerden yansımaya bağlı olarak gözde oluşturduğu duyum.		
2. Ana Renkler		
Doğada saf hâliyle bulunan, herhangi bir karışımla elde edilmeyen üç renk: kırmızı, sarı ve mavi.		
		
3. Ara Renkler		
Ana renklerin karıştırılmasıyla elde edilen üç renk: yeşil, turuncu ve mor.		
		
4. Nötr Renkler		
Siyah, beyaz ve bu iki rengin karışımı ile oluşan gri tonlar.		
		

Bilgi Konusu	Renk	Bilgi Konusu No: II
5. Tamamlayıcı Renkler Renk çemberinde karşılıklı olan renklerdir. Bir ana rengin tamamlayıcısı kendisi dışındaki iki rengin karışımı ile oluşur. 6. Sıcak ve Soğuk Renkler Renkler, yapısal özelliklerinin insanda oluşturduğu etkiye göre ikiye ayrılmıştır: <i>Sıcak renkler:</i> kırmızı, sarı ve turuncu <i>Soğuk renkler:</i> mavi, yeşil, mor 		

Bilgi Konusu	Renk	Bilgi Konusu No: II
7. Renk Çemberi Ana ve ara renkler arasındaki ilişkiyi gösteren çember biçimindeki yapı. 		
8. Renk Skalası Ana ve ara renklerin beyaz ve siyah ile karıştırılması sonucu oluşan değerlerini gösteren çizelge. 		

Bilgi Konusu	Renk	Bilgi Konusu No: II
B. RENK KONTRASTLARI		
Kontrast kısaca renkler arasındaki zıtlık olarak ifade edilebilir. Johannes Itten'in teorisinde 7 renk kontrastı belirlenmiştir:		
1. Yalın Renk Kontrastı (Hue)		
Renk çemberindeki renklerin yalın hâlde, en parlak biçimleriyle kullanılması yoluyla oluşturulan kontrasttır.		
2. Açık-Koyu Kontrastı (Light-Dark)		
Renklerin değerleri arasındaki farkların vurgulanması ile oluşturulan kontrasttır.		
3. Sıcak-Soğuk Kontrastı (Cold-Warm)		
Sıcak ve soğuk renklerin karşıtlığını ortaya çıkaracak biçimde kullanılmasıyla oluşturulan kontrasttır.		
4. Tamamlayıcı Kontrast (Complementary)		
Renk çemberindeki tamamlayıcı renklerin bütünlük oluşturacak biçimde kullanılmasıyla oluşturulan kontrasttır.		
5. Yanıltıcı Kontrast (Simultaneous)		
Bir araya geldiklerinde görsel yanılsama etkisi bırakan renklerin birlikte kullanılmasıyla oluşturulan kontrasttır.		
6. Kalite (Doygunluk) Kontrastı (Saturation)		
Renklerin saflık ve doygunluk özelliklerini vurgulamak amacıyla renklerin en parlak biçimleri ile gri değerler ile karıştırılmış tonlarının birlikte kullanılmasıyla oluşturulan kontrasttır.		
7. Miktar Kontrastı (Extension)		
Renklerin yüzey üzerinde farklı miktarlarda kullanılarak dengelenmesi yoluyla oluşturulan kontrasttır.		

Bilgi Konusu	Ritim	Bilgi Konusu No: III
A. TANIM Görsel sanatlarda ritim, yapıttaki çeşitli öğelerin belli bir düzen içerisinde ve âhenk oluşturacak biçimde yinelenmesi olarak ifade edilebilmektedir. Yapıtta etkin bir ritim duygusu oluşturabilmek için nokta, çizgi renk gibi çeşitli öğelerden ve tekrar, koram gibi yöntemlerden yararlanılması mümkündür. B. TEKRAR Bir kompozisyonda bir öğenin aynı veya yakın değerlerde birden fazla sayıda kullanılmasıdır. Tekrarın dört türü vardır: 1. Tam Tekrar Aynı öğenin ölçü, biçim, renk ve doku özelliklerinin sabit tutularak eşit aralıkla ve aynı yönde kullanıldığı yöntemdir. 2. Tekrar Aynı öğenin ölçü, biçim, renk ve doku özelliklerinin sabit tutulduğu ancak aralık ve yönünün değiştirilerek kullanıldığı yöntemdir. 		

Bilgi Konusu	Ritim	Bilgi Konusu No: III
3. Değişken Tekrar Aynı öğenin bazı özelliklerinin değiştirilerek kullanıldığı yöntemdir. 		
4. Aralıklı Tekrar Farklı öğelerin belli bir düzen içinde, belirli aralık ve yönlerde kullanıldığı yöntemdir. 		

Bilgi Konusu	Ritim	Bilgi Konusu No: III
C. KORAM İki zıt uçtaki öğelerin kademeli geçişini ifade eder. Koram renk, ölçü yön gibi özelliklere göre uygulanabilir. İki çeşit koram vardır: 1. Eksensel Koram Ögelerin belli bir eksen üzerinde sıralandığı düzendir. 2. Merkezsel (Odaksal) Koram Ögelerin bir merkezden kenarlara doğru sıralandığı düzendir. 		

İşlem Konusu	Renk Çemberi	İşlem No: I
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
Öğretmenin Getirecekleri	Öğrencinin Getirecekleri	
- Boyamaya hazır renk çemberi çıktıları - Guaj boya - Fırçalar - Palet - Su kabı - Kâğıt havlu		
İşlem Basamakları		
1) Boya ve fırçaları hazırlayarak su kabını doldurun. 2) Sarı renkten bir miktar boyayı palete alarak istenilen kıvama gelinceye kadar sulandırın ve çember üzerinde boyayın. Fırçayı temizleyerek aynı işlemi diğer ana renkler için (kırmızı ve mavi) uygulayın. 3) Daha sonra paletin bir gözünde kırmızı ve sarı renkleri eşit miktarda karıştırarak çember üzerinde turuncu olması gereken alanı boyayın. 4) Sarı ve mavi renkleri paletin bir gözünde eşit miktarda karıştırarak çember üzerinde yeşil olması gereken alanı boyayın. 5) Mavi ve kırmızı renkleri paletin bir gözünde eşit miktarda karıştırarak çember üzerinde mor olması gereken alanı boyayın.		

İşlem Konusu	Renk Skalası	İşlem No: II
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- Boyamaya hazır renk skalası çıktıları - Guaj boya - Fırçalar - Palet - Su kabı - Kâğıt havlu		
İşlem Basamakları		
1) Boya ve fırçaları hazırlayarak su kabını doldurun. 2) Paletteki ilk göze beyaz boyayı alıp istenilen kıvama gelinceye kadar sulandırın ve skalada beyaz olması gereken kısımları boyayın. 3) Arada iki göz bırakarak diğer göze kırmızı boyayı alın ve skaladaki yerini boyayın. 4) Boş olan gözlere beyaz boya alın ve her göze artan miktarda kırmızı boya ekleyerek kırmızı ile beyaz renkleri arasında eşit aralıklı geçişi sağlayacak iki ton oluşturun. 5) Oluşan tonları skalada boyayın ve fırçalar ile su kabını temizleyin. 6) Kırmızı boyadan sağa doğru iki göze kırmızı boya ve sonuncu göze siyah boya alın. 7) İki göze artan miktarda siyah boya ekleyerek kırmızı ile siyah renkleri arasında eşit aralıklı geçişi sağlayacak iki ton oluşturun. 8) Oluşan tonları ve siyah rengi skalada boyayın. 9) Fırça, su kabı ve paleti temizleyerek aynı işlemi diğer renklere uygulayın.		

İşlem Konusu	Tamamlayıcı Kontrast İçin Eskiz Çalışması	İşlem No: III
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- A4 boyutunda suluboya kâğıdı - Üzerinde 15x15 cm boyutunda kare çizilmiş olan eskiz kâğıtları - Çizim kalemleri - Silgi - Kalemtraş		
İşlem Basamakları		
1) Eskiz kâğıdı ve kalemleri hazırlayın. 2) Çalışmak istediğiniz kontrast renkler ve tonlarını belirleyin. 3) İki farklı kompozisyon eskizi çalışın. 4) Seçtiğiniz eskizi boyama yapılacak kâğıda aktarın.		

İşlem Konusu	Tamamlayıcı Kontrast Renklendirme Çalışması	İşlem No: IV
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
Öğretmenin Getirecekleri	Öğrencinin Getirecekleri	
- Eskizlerin aktarıldığı boyamaya hazır suluboya kâğıtları - Guaj boya - Fırçalar - Palet - Su kabı - Kâğıt havlu		
İşlem Basamakları		
1) Boya ve fırçaları hazırlayarak su kabını doldurun. 2) Seçtiğiniz renkleri palete alın. 3) İsteddiğiniz tonları palet üzerinde oluşturun. 4) Kompozisyonda plânladığınız bölgeleri istediğiniz renkler ile boyayın.		

İşlem Konusu	Tekrar Kompozisyonu İçin Eskiz Çalışması	İşlem No: V
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- A4 boyutunda suluboya kâğıdı - Üzerinde 15x15 cm boyutunda kare çizilmiş olan eskiz kâğıtları - Çizim kalemleri - Silgi - Kalemtraş		
İşlem Basamakları		
1) Eskiz kâğıdı ve kalemleri hazırlayın. 2) Bir form oluşturun. 3) Bu formu 15x15 cm boyutundaki karede çeşitli büyüklük ve yönlerde tekrarlayıp yerleştirerek iki farklı kompozisyon çalışın. 4) Seçtiğiniz eskizi boyama yapılacak kâğıda aktarın.		

İşlem Konusu	Tekrar Kompozisyonu Renklendirme Çalışması	İşlem No: VI
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- Eskizlerin aktarıldığı boyamaya hazır suluboya kâğıtları - Guaj boya - Fırçalar - Palet - Su kabı - Kâğıt havlu		
İşlem Basamakları		
1) Boya ve fırçaları hazırlayarak su kabını doldurun. 2) Seçtiğiniz renkleri palete alın. 3) İsteddiğiniz tonları palet üzerinde oluşturun. 4) Kompozisyonda plânladığınız bölgeleri istediğiniz renkler ile boyayın.		

İşlem Konusu	Koram Kompozisyonu İçin Eskiz Çalışması	İşlem No: VII
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- A4 boyutunda suluboya kâğıdı - Üzerinde 15x15 cm boyutunda kare çizilmiş olan eskiz kâğıtları - Çizim kalemleri - Silgi - Kalemtıraş		
İşlem Basamakları		
1) Eskiz kâğıdı ve kalemleri hazırlayın. 2) Bir form oluşturun. 3) Bu formu 15x15 cm boyutundaki koram ilkesine uygun olarak tekrarlayıp iki farklı kompozisyon çalışın. 4) Seçtiğiniz eskizi boyama yapılacak kâğıda aktarın.		

İşlem Konusu	Koram Kompozisyonu Renklendirme Çalışması	İşlem No: VIII
Öğretmen ve Öğrencinin Getirmesi Gereken Araç-Gereçler		
<i>Öğretmenin Getirecekleri</i>	<i>Öğrencinin Getirecekleri</i>	
- Eskizlerin aktarıldığı boyamaya hazır suluboya kâğıtları - Guaj boya - Fırçalar - Palet - Su kabı - Kâğıt havlu		
İşlem Basamakları		
1) Boya ve fırçaları hazırlayarak su kabını doldurun. 2) Seçtiğiniz renkleri palete alın. 3) İsteddiğiniz tonları palet üzerinde oluşturun. 4) Kompozisyonda plânladığınız bölgeleri istediğiniz renkler ile boyayın.		

GÜNLÜK PLAN 1

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Renk

Konu: Renk Çemberi

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Kompozisyon ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

1.11 Kompozisyon öğeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kompozisyon ögesinin tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kompozisyon ögesine ait olduğunu yazma / söyleme

1.11 Renk ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

2.20 Ana ve ara renkler arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Gösterilen ara rengi oluşturan ana renk oranlarını yazma / söyleme
- Verilen ana renklerin kullanıldığı miktarın oluşan ara rengi nasıl etkileyeceğini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Renk çemberi çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Guaj boya, palet ve fırçaları hazırlama
- Dağıtılan hazır renk çemberi şablonunda ana ve ara renklerin doğru yerlerini belirleme
- Ana ve ara renkleri guaj boya tekniğine uygun olarak dağıtılan hazır renk çemberi şablonunda boyama

Duyuşsal Hedefler

1.10 Resmin sanattaki yerini fark etme

- Resmin sanattaki yerine dair örnekler verme
- Resim eserleriyle ilgili örnekler verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Renk çemberi
- Örnek resim çıktıları

Bilgi Konuları:**I. Kompozisyon****A. Tanım****B. Kompozisyon Öğeleri****II. Renk****A. Tanımlar**

1. Renk
2. Ana Renkler
3. Ara Renkler
4. Nötr Renkler
5. Tamamlayıcı Renkler
6. Sıcak ve Soğuk Renkler
7. Renk Çemberi

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Kendini tanıtırma
- Resim yapan müzisyenlerin (Ronnie Wood, Paul McCartney, John Lennon, Bob Dylan) tablolarından örnekleri öğrencilere göstererek dikkat çekme
- Öğrencilere “Hangi görsel sanatlar alanına ilgi duyuyorsunuz?”, “Tanıdığınız ressam, heykeltıraş veya mimarlar kimlerdir?”, “Hiç görsel sanatlar alanında çalışma yaptınız mı?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların nasıl işleneceğini ve neler yapılacağını açıklama
- Power Point sunusu ve ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemiyle konuyu anlatma
 - o Kompozisyon öğelerini içeren örnek çalışmalar gösterilerek kompozisyonun tanımını yapma
 - o Kompozisyon öğelerini Power Point sunusundaki örnekleri göstererek anlatma
 - o Her kompozisyon ögesi anlatılırken öğrencilere “Doğada bu ögenin örnekleri nelerdir?”, “Gösterilen örnekte yer alan ögenin özellikleri nelerdir?” gibi sorular sorarak derse katılımlarını sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama

-- Renk çemberi çalışması hakkında açıklama yapma:

- Çemberin hangi alanlarının hangi renklerle (ana ve ara renkler) boyanacağını açıklama
- Çember alanlarının boyanma sırasını açıklama

-- Değerlendirme ölçütlerini açıklama

-- Guaj boya hazırlanmasını ve kullanımını uygulayarak gösterme

- Öğrenciler, öğretmen masasına çağırılır.
- Sarı renkteki guaj boyadan çemberin iki dilimini boyamak için gerekli olan miktar, çubuk yardımıyla şişeden palete alınır. Üzerine su eklenerek fırçayla karıştırılır ve istenen kıvam öğrencilere gösterilir.
- Çemberin sarı renge ait olan dilimi guaj boya tekniğine uygun olarak boyanır.
- Palette kalan boyaya ara renk (turuncu) oluşturmak için gerekli miktarda kırmızı boya eklenir ve istenen kıvama ulaşmaya kadar su eklenerek fırçayla karıştırılır.
- Çemberin turuncu renge ait olan dilimi boyanır.
- Fırça ve palet temizliği yapılır.

-- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma

-- Öğrenciler çalışırken onları izleyerek teknik ve görsel sorunları konusunda gerekli düzeltmeleri yapma

--- Ders sonunda, öğrencilerin renk çemberi çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama

--- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma

--- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme

--- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama

--- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 2

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Renk

Konu: Renk Skalası

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Renk ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Renk skalası çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Guaj boya, palet ve fırçaları hazırlama
- Dağıtılan renk skalası şablonu üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Sırayla her renk için palet üzerinde beyaz boya ekleyerek istenen sayıda açık renk tonu oluşturma
- Sırayla her renk için palet üzerinde siyah boya ekleyerek istenen sayıda koyu renk tonu oluşturma
- Renk tonlarını oluştururken tonlama derecelerindeki hiyerarşiye dikkat etme
- Hazırlanan renk tonlarını sırasıyla dağıtılan renk skalası şablonu üzerinde boyama

Duyuşsal Hedefler

1.20 Resimle ilgili çalışmalara dikkatini verme

- Resimle ilgili anlatılan bilgileri dikkatle dinleme
- Yapılacak uygulama çalışmasını dikkatle gerçekleştirme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Renk skalası
- Örnek resim çıktıları

Bilgi Konuları:

I. Renk

A. Tanımlar

8. Renk Skalası

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Büyük renk skalası çıktısı ile dikkat çekme
- Öğrencilere “Bir ormanda dolaşırken ağaçların renk tonlarına dikkat ettiniz mi?”, “Gökyüzünde mavi rengin hangi tonlarını görürsünüz?”, “Bir nesnenin ışık vuran ve gölgede kalan alanları arasında renk farklılıkları nasıldır?” gibi sorular sorarak konuya katılmalarını sağlama
- Derste hangi konuların nasıl işleneceğini ve neler yapılacağını açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak, soru-cevap yöntemi ile konuyu anlatma
 - o Renk skalasını gösterip öğrencilere “Bir rengin koyu tonlarını elde etmek için hangi rengi eklemeliyiz?”, “Bir rengin açık tonlarını elde etmek için hangi rengi eklemeliyiz?”, “Her rengin açık ve koyu tonlarını elde etmek için eklememiz gereken beyaz ve siyah miktarı eşit midir?” gibi sorular sorarak derse katılımlarını sağlama

- Örnek resim çıktılarını göstererek öğrencilerden resimlerdeki renk tonlarını bulmalarını isteme
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- Renk skalası çalışması hakkında açıklama yapma
 - Renk skalası boyanırken izlenecek sırayı açıklama
 - Her renk için uygulanacak açık ve koyu tonlama aşamalarını açıklama
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Guaj boya ile renk tonlamasını uygulayarak gösterme
 - Öğrenciler, öğretmen masasına çağırılır.
 - Örnek olarak seçilen kırmızı boyadan bir miktar çubuk yardımıyla palete alınır ve su eklenip karıştırılarak istenen kıvam elde edilir.
 - Skalada kırmızı renk için ayrılan kutucuk boyanır.
 - Fırça temizlenir ve su değiştirilir.
 - Çubuk yardımıyla paletin üç yuvasına beyaz boya alınır ve su eklenip karıştırılarak istenen kıvam elde edilir.
 - Skala üzerinde beyaz renk için ayrılan kutucuk boyanır.
 - Paletin kırmızı boyanın yer aldığı yuvasından fırça ile bir miktar alınarak beyaz boyanın yer aldığı üç yuvadan ikisine dağıtılır ve beyaz renk ile kırmızı renk arasında kademeli geçiş sağlanacak biçimde dengelenir.
 - Önce açık olan, sonra koyu tonun kutucuğu boyanır.
 - Fırça ile palet temizlenir ve su değiştirilir.
 - Çubuk yardımıyla paletin üç yuvasına kırmızı boya alınır.
 - Paletin bir yuvasına siyah boya alınır ve su eklenip karıştırılarak istenen kıvam elde edilir.
 - Paletin siyah boyanın yer aldığı yuvasından fırça ile bir miktar alınarak kırmızı boyanın yer aldığı üç yuvadan ikisine dağıtılır ve kırmızı renk ile siyah renk arasında kademeli geçiş sağlanacak biçimde dengelenir.
 - Önce açık olan, sonra koyu tonun kutucuğu boyanır.
 - Fırça, palet ve su kabı temizlenir.
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma

- Ders sonunda, öğrencilerin renk skalası çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 3

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Renk

Konu: Renk Kontrastları

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Renk kontrastları ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir renk kontrastının tanımını yazma / söyleme
- Verilen renk kontrastı tanımının hangi kontrasta ait olduğunu yazma / söyleme

1.11 Kompozisyon ilkeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kompozisyon ilkesinin tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kompozisyon ilkesine ait olduğunu yazma / söyleme

2.20 Kompozisyon ilkeleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Verilen bir kompozisyon ilkesinin hangi ilkelere etkisi olduğunu yazma / söyleme
- Verilen bir kompozisyon ilkesinin sağlanması için hangi ilkelere yararlanılabileceğini yazma / söyleme

4.10 Gösterilen bir örnekte hangi renk kontrastının kullanıldığını ayırt edebilme

- Gösterilen bir örnekte hangi renk kontrastından yararlanıldığını yazma / söyleme
- Gösterilen farklı örnekler arasından sorulan renk kontrastının kullanıldığı örnekleri seçip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Tamamlayıcı kontrast çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, guaj boya ve fırçaları hazırlama
- Tamamlayıcı kontrastın uygulanabileceği özgün bir kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

2.20 Çizim yapmaya isteklilik

- Çizim çalışmasını isteyerek yapma
- Çizim çalışmasını istenilen nitelikte yapma

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Örnek resim çıktıları

Bilgi Konuları:

I. Kompozisyon

C. Kompozisyon İlkeleri

II. Renk

B. Renk Kontrastları

1. Yalın Renk Kontrastı
2. Açık-Koyu Kontrastı
3. Sıcak-Soğuk Kontrastı
4. Tamamlayıcı Kontrast
5. Yanıltıcı Kontrast
6. Kalite (Doygunluk) Kontrastı
7. Miktar Kontrastı

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Renk kontrastları ile ilgili örnek çıktılar ile dikkat çekme
- Öğrencilere “Menekşe çiçeğinde hangi renkler vardır?”, “Lale tarlasında dikkatinizi ne çeker?”, “Güneş batarken gökyüzünün maviliğine en çok hangi renk yakışır?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların nasıl işleneceğini ve neler yapılacağını açıklama
- Power Point sunusu ve ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ile konuyu anlatma
 - o Kompozisyon ilkelerini Power Point sunusundaki örnekleri göstererek anlatma
 - o Her kompozisyon ilkesi anlatılırken öğrencilere “Doğada bu ilkelerin örnekleri nelerdir?”, “Gösterilen örnekte yer alan ilke nasıl sağlanmıştır?” gibi sorular sorarak derse katılımlarını sağlama
 - o Renk kontrastlarını Power Point sunusundaki görseller ile örnek resim çıktılarını göstererek ve doğadaki örneklerden yararlanarak anlatma
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- Tamamlayıcı kontrast çalışması ve kompozisyonu hakkında açıklama yapma
- Tamamlayıcı kontrast örneklerini gösterme
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma

- Kompozisyon eskizlerini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Seçilen kompozisyonun temiz kâğıda aktarılmasını sağlama

- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 4

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Renk

Konu: Renk Kontrastları

Süre: 1 saat

Hedefler:

Psikomotor Hedefler

2.20 Tamamlayıcı kontrast çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, guaj boya ve fırçaları hazırlama
- Tamamlayıcı kontrastın uygulanabileceği özgün bir kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

2.20 Boyama yapmaya isteklilik

- Boyaları istekle hazırlama
- Boyama çalışmasını istekle yapma

Öğretim Yöntemleri:

- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Örnek resim çıktıları

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Renk kontrastları ile ilgili örnek çıktılar ile dikkat çekme
- Derste yapılacak çalışmaları açıklama
- Tamamlayıcı kontrast çalışmasının renklendirmesi hakkında açıklama yapma
 - o Tamamlayıcı kontrastta hangi renklerin birlikte kullanılabileceğini açıklama
 - o Kompozisyonda kullanılacak renklerin miktar, tonlama gibi özellikler bakımından seçiminde dikkat edilecek özellikleri açıklama
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Kompozisyonların renklendirmesini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon renklendirme çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 5

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Ritim

Konu: Tekrar

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Ritm ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Tekrar ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Tekrar ilkesinin uygulanabileceği motif çizme
- Çizilen motifi tekrar ilkesine uygun biçimde kullanarak kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

2.30 Resim eğitimine katılmaktan zevk alma

- Yaptığı örnek çizim sayısını artırma
- Yaptığı örnek renklendirme sayısını artırma

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Örnek resim çıktıları

Bilgi Konuları:

III. Ritim

- A. Tanım
- B. Tekrar

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- M. C. Escher'in çalışmalarından örnekler göstererek dikkat çekme
- Öğrencilere "Ritim sizce nedir?", "Müzikte ritim nasıl oluşur?", "Müzikteki ritmi görsel olarak nasıl ifade edebilirsiniz?", "Görsel sanat eserlerinde ritim nasıl sağlanabilir?" gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların nasıl işleneceğini ve neler yapılacağını açıklama

-- Power Point sunusu ve ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ile konuyu anlatma

- o Power Point sunusundaki örneklerden yola çıkarak ritim kavramının tanımını yapma
- o Örnek resim çıktılarını göstererek tekrar türlerini anlatma
- o Öğrencilere "Doğadaki görsel ritim örnekleri nelerdir?", "Doğada hangi tekrar türleri görülür?" gibi sorular sorarak derse katılımlarını sağlama

- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- Tekrar ilkesi kompozisyonu hakkında açıklama yapma
 - o Kompozisyonun hangi tekrar türlerinde yapılabileceğini açıklama
 - o Kompozisyonun hazırlık aşamalarını açıklama
- Tekrar ilkesi örneklerini gösterme
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Kompozisyon eskizlerini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Seçilen kompozisyonun temiz kâğıda aktarılmasını yaptırma

- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 6

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Ritim

Konu: Tekrar

Süre: 1 saat

Hedefler:

Psikomotor Hedefler

2.20 Tekrar ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Tekrar ilkesinin uygulanabileceği motif çizme
- Çizilen motifi tekrar ilkesine uygun biçimde kullanarak kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

2.30 Resim eğitimine katılmaktan zevk alma

- Yaptığı örnek çizim sayısını artırma
- Yaptığı örnek renklendirme sayısını artırma

3.10 Resim eserlerine değer verme

- Yaptığı resim çalışmalarını özenle saklama
- Derste anlatılan eserlerle ilgili konuları not alma

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Örnek resim çıktıları

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Tekrar ilkesiyle yapılan çalışmaları göstererek dikkat çekme
- Derste neler yapılacağını açıklama
- Tekrar çalışmasının renklendirmesi hakkında açıklama yapma
 - o Hangi bölgelerin hangi renkler ile boyanacağını belirlenmesi ve işaretlenmesini sağlama
 - o Kompozisyondaki renklerin boyanma sırasının belirlenmesini sağlama
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Kompozisyonların renklendirmesini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon renklendirme çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 7

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Ritim

Konu: Koram

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Ritm ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir kavramın tanımını seçenekler arasından seçip işaretleme
- Verilen bir dizi kavramla tanımları eşleştirip işaretleme

4.10 Gösterilen bir örnekte tekrar veya koram yöntemlerinden hangisinin kullanıldığını ayırt edebilme

- Gösterilen bir örnekte tekrar veya koram yöntemlerinden hangisinin kullanıldığını yazma / söyleme
- Gösterilen farklı örnekler arasından sorulan tekrar veya koram yönteminin kullanıldığı örnekleri seçip işaretleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Koram ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Koram çalışmasına uygun kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

3.10 Resim eserlerine değer verme

- Yaptığı resim çalışmalarını özenle saklama
- Derste anlatılan eserlerle ilgili konuları not alma

3.20 Resim yaparken düzenli olmayı iş ediniş

- Yapılan resim çalışmalarında aşamalara uygun çalışmaya özen gösterme
- Araç gereçleri düzenli ve temiz kullanmaya önem verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Örnek resim çıktıları

Bilgi Konuları:

III. Ritim

C. Koram

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Öğrencilere kozalaklar dağıtarak dikkat çekme
- Öğrencilere “Hiyerarşi sizce nedir?”, “Müzikte hiyerarşi örnekleri nelerdir?”, “Doğada görsel hiyerarşiye örnek neler vardır?” gibi sorular sorarak katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların nasıl işleneceğini ve neler yapılacağını açıklama

- Power Point sunusu ve ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ile konuyu anlatma
 - o Power Point sunusu ve örnek resim çıktılarını göstererek koram kavramını anlatma
 - o Öğrencilere “Doğadaki koram örnekleri nelerdir?”, “Doğada koram türleri nasıl görülür?” gibi sorular sorarak derse katılımlarını sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- Koram ilkesi kompozisyonu hakkında açıklama yapma
 - o Kompozisyonun hangi koram türlerinde yapılabileceğini açıklama
 - o Kompozisyonun hazırlık aşamalarını açıklama
- Tekrar ilkesi örneklerini gösterme
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Kompozisyon eskizlerini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Seçilen kompozisyonun temiz kâğıda aktarılmasını sağlama

- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 8

Tarih:

Grup: Müzik Eğitimi

Ünite: Ritim

Konu: Tekrar

Süre: 1 saat

Hedefler:

Psikomotor Hedefler

2.20 Koram ilkesine uygun kompozisyon çalışmasını öğretmen gözetiminde kendi başına yapabilme

- Kâğıt, kalem, boya ve fırçaları hazırlama
- Koram çalışmasına uygun kompozisyon oluşturma
- Oluşturulan kompozisyon üzerinde hangi alanların hangi renkte boyanacağını belirleme
- Oluşturulan kompozisyonu belirlenen renklere göre guaj boya tekniğine uygun olarak boyama

Duyuşsal Hedefler

3.20 Resim yaparken düzenli olmayı iş ediniş

- Yapılan resim çalışmalarında aşamalara uygun çalışmaya özen gösterme
- Araç gereçleri düzenli ve temiz kullanmaya önem verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Power Point sunusu
- Örnek resim çıktıları

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Koram ilkesiyle yapılan çalışmaları göstererek dikkat çekme
- Derste neler yapılacağını açıklama
- Koram çalışmasının renklendirmesi hakkında açıklama yapma
- Tekrar ilkesi kompozisyonu hakkında açıklama yapma
 - o Hangi bölgelerin hangi renkler ile boyanacağını belirlenmesi ve işaretlenmesini sağlama
 - o Kompozisyonadaki renklerin boyanma sırasının belirlenmesini sağlama
- Değerlendirme ölçütlerini açıklama
- Derste kullanılacak malzemeleri dağıtma
- Kompozisyonların renklendirmesini yaptırma
- Yapılan çalışmalardaki teknik ve görsel sorunları inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapma
- Ders sonunda, öğrencilerin kompozisyon renklendirme çalışmalarını ölçüt doğrultusunda eleştirmelerini sağlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

Müzik Eğitimi Öğrencilerine Uygulanacak Görsel Sanatlar Eğitimi Programı

Belirtke Tablosu

	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme
Kompozisyon ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Kompozisyon öğeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Kompozisyon ilkeleri ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Renk ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Renk kontrastları ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Ana ve ara renkler arasındaki ilişkiyi kavrayabilme		x				
Kompozisyon ilkeleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme		x				
Gösterilen bir örnekte hangi renk kontrastının kullanıldığını ayırt edebilme				x		
Ritim ünitesi ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Gösterilen bir örnekte tekrar veya koram yöntemlerinden hangisinin kullanıldığını ayırt edebilme				x		

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

Tezin Adı

Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının
Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

Değerlendirme Konusu

Müzik Eğitimi öğrencilerine uygulanacak Görsel Sanatlar Eğitimi Programı'nın uygunluğu

Değerlendirici Bilgileri

Ad - Soyadı :

Görev :

Değerlendirme Sonucu

Uygun ()

Uygun değil ()

Açıklama ve Öneriler

Tarih

İmza

EK 2. MÜZİK EĞİTİMİ PROGRAMI

Resim-İş Eğitimi Öğrencilerine Uygulanacak Müzik Eğitimi Programı

Ünite: Makamlar

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Konular:

	Anlatım - Uygulama
1. Hafta	1. Türk Müziğinde Makamlar 1.1. Türk Müziği Ses Sistemi
2. Hafta	1.2. Türk Müziğinde Dörtlü ve Beşliler
3. Hafta	1.3. Türk Müziğinde Ana Makamlar (Çargâh, Büselik, Kürdi)
4. Hafta	1.3. Türk Müziğinde Ana Makamlar (Rast, Uşşak, Hüseyinî Hicaz)

Ünite: Usûller

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Konular:

	Anlatım - Uygulama
5. Hafta	2. Türk Müziğinde Usûller 2.1. Usûller ile İlgili Tanımlar
6. Hafta	2.2. Küçük Usûller (2, 3 ve 4 zamanlı)
7. Hafta	2.2. Küçük Usûller (5, 6 ve 7 zamanlı)
8. Hafta	2.2. Küçük Usûller (8, 9 ve 10 zamanlı)

MÜZİK EĞİTİMİ PROGRAMI HEDEFLERİ

Ünite: Makamlar

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Bilişsel Hedefler

1.11 Türk Müziği ses sistemi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kavrama âit olduğunu yazma / söyleme

1.21 Türk Müziği ses sistemi ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir sembolün karşıladığı değeri yazma / söyleme
- Verilen bir sembolün ismini yazma / söyleme

1.21 Türk Müziği tam dörtlü / beşlileri ile ilgili alışılar bilgisi

- İsmi belirtilen tam dörtlü / beşlinin formülünü yazma / söyleme
- Formülü verilen tam dörtlü / beşlinin ismini yazma / söyleme

1.21 Türk Müziği ana makamları ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir makamın formülünü yazma / söyleme
- Formülü verilen bir makamın ismini yazma / söyleme

2.20 Türk Müziği tam dörtlü ve beşlileri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Verilen bir tam dörtlünün nasıl tam beşliye dönüşebileceğini yazma / söyleme
- Verilen bir tam beşlinin içindeki tam dörtlüyü yazma / söyleme

3.00 Türk Müziği dörtlü / beşlilerini farklı perdelere göçürebilme

- Verilen bir dörtlüyü / beşliyi porte üzerinde istenen perdeden formülüne uygun olarak yazma
- Porte üzerinde herhangi bir perdede yazılmış dörtlü / beşlinin ses değiştirici işaretlerinin doğru olup olmadığını yazma / söyleme

4.10 Türk Müziği ana makamlarını oluşturan tam dörtlü / beşlileri ayırt edebilme

- Verilen bir ana makam dizisinin hangi tam dörtlü / beşliden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen tam dörtlü / beşlilerin hangi ana makam dizisini oluşturduğunu yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Türk Müziği tam dörtlü / beşlilerini öğretmen gözetiminde kendi başına seslendirebilme

- Türk müziği tam dörtlü / beşlilerini saz eşliği ile seslendirme
- Türk müziği tam dörtlü / beşlilerini saz eşliği olmadan seslendirme

2.20 Türk Müziği ana makam dizilerini öğretmen gözetiminde kendi başına seslendirebilme

- Türk Müziği ana makam dizilerini saz eşliği ile seslendirme
- Türk Müziği ana makam dizilerini saz eşliği olmadan seslendirme

Duyuşsal Hedefler

1.10 Müziğin günlük yaşamdaki yerini fark etme

- Müziğin günlük yaşamdaki yerine dair örnekler verme
- Müzik türleriyle ilgili örnekler verme

1.20 Müzikle ilgili çalışmalara dikkatini verme

- Dinletilen müzik eserlerini dikkatle dinleme
- Müzikle ilgili anlatılan bilgileri dikkatle dinleme

2.20 Müzik çalışması yapmaya isteklilik

- Müzik eserlerine isteyerek eşlik etme
- Müzik eserlerini istenilen nitelikte söyleme

Ünite: Usûller

Süre: 4 hafta - Haftada 1 saat

Bilişsel Hedefler

1.11 Usûller ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kavrama âit olduğunu yazma / söyleme

1.21 Usûller ile ilgili alışlar bilgisi

- Verilen bir usûlün darplarını yazma / söyleme
- Darpları verilen bir usûlün ismini yazma / söyleme

4.10 Birleşik usûlleri oluşturan basit usûlleri ayırt edebilme

- Verilen bir usûlün hangi basit usûllerden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen bir usûl oluşturulan basit usûllerin darp değişimlerini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Usûlleri öğretmen gözetiminde kendi başına vurabilme

- Usûlleri darp lafızları ile seslendirerek vurma
- Dinlediği bir esere usûl darplarını vurarak eşlik etme

Duyuşsal Hedefler

2.20 Ritim vurmaya isteklilik

- Ritim vurma çalışmasına isteyerek eşlik etme
- Ritim vururken şarkı söylemeyi istekle yapma

2.30 Müzik eğitimine katılmaktan zevk alma

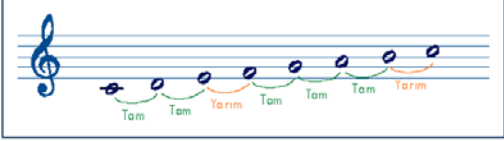
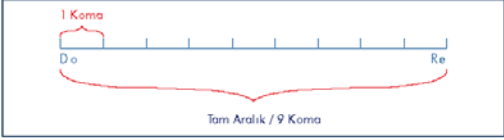
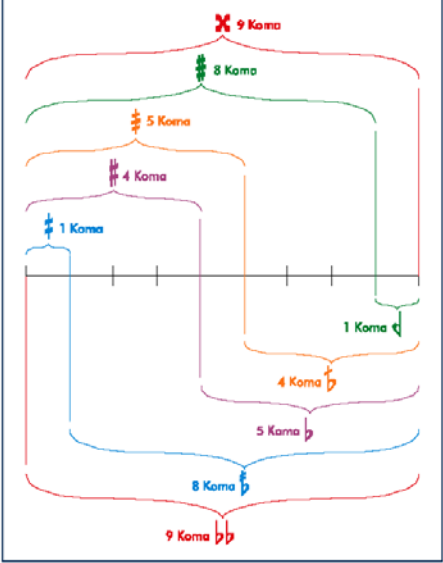
- Derste sorulan soruları yanıtlamaya çalışma
- Derste seslendirmek için örnek eserler söyleme

3.10 Müzik eserlerine değer verme

- Müzik eserlerinin notalarını özenle saklama
- Derste anlatılan eserlerle ilgili detayları not alma

3.20 Müzik çalışmalarında düzenli olmayı iş ediniş

- Müzik eserlerine eşlik ederken nota takibine özen gösterme
- Müzik eserlerine eşlik ederken arkadaşlarıyla uyumlu olmaya önem verme

Bilgi Konusu	Ses Sistemi	Bilgi Konusu No: I
1) Türk Müziğinde Aralık Kavramı Aralık, sesler arasındaki mesafe biçiminde tanımlanabilmektedir. Ardışık iki ses arasındaki mesafe ikili aralık olarak adlandırılır. Tampere sistemde ikili aralıklar tam ve yarım olmak üzere iki çeşittir. Türk müziğinde ikili aralıklar koma ismi verilen küçük parçalardan meydana gelmektedir. Koma, kulağın duyabildiği en küçük aralık olarak tanımlanmaktadır. Bir tam ikili aralık 9 komadan oluşur. Bilindiği gibi tampere sistemde tam ikili aralık iki eşit parçaya bölünür ve ilk notanın diyezi ikinci notanın bemolüne tekabül eder. Ancak Türk Müziği'nde 9 komadan oluşan tam ikili aralığın belirli dereceleri kullanılmaktadır. Böylece birinci notanın 1., 4., 5., 8. ve 9. komalarda diyezleri ve ikinci notanın aynı değerlerde bemolleri oluşur. 		

Bilgi Konusu

Ses Sistemi

Bilgi Konusu No: I

2) Türk Müziğinde Ses Değiştirici İşaretler

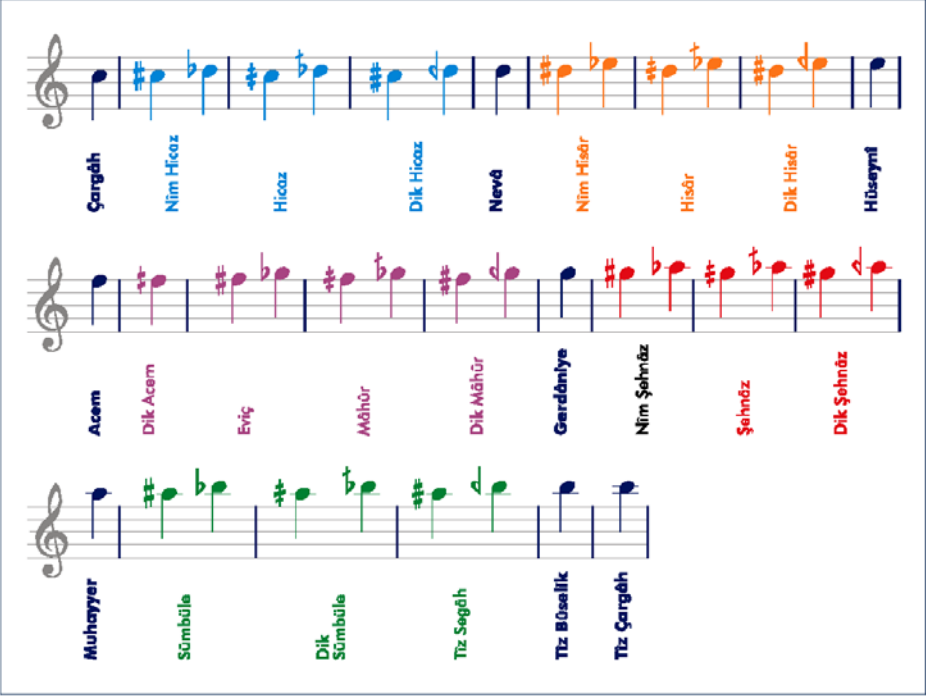
Türk müziğinde kullanılan ikili aralıkların kendilerine özgü isimleri ve harfle gösterilen sembolleri vardır.

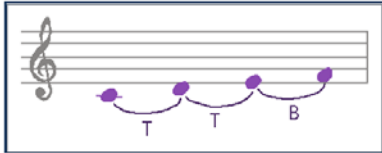
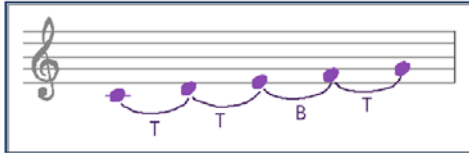
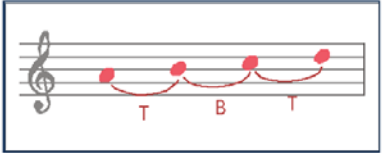
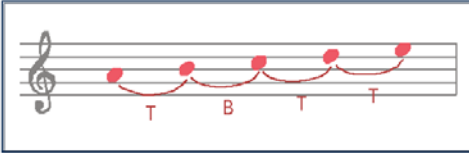
Bu sembollerden makam dörtlü ve beşlilerin formüllerinde yararlanılmaktadır.

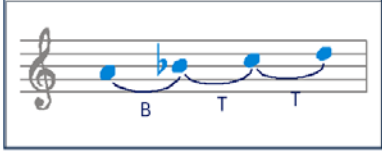
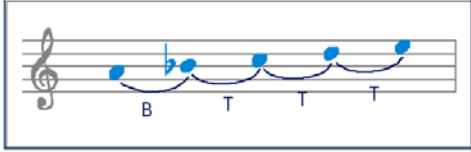
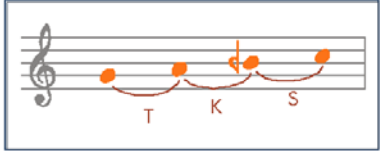
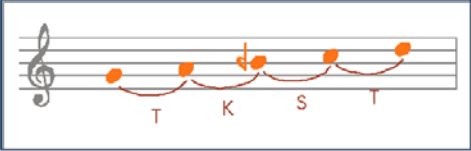
Aralık Adı	Değer	Diyez	Bemol	Simge
Koma (Fazla)	1	#	b	f
Bakiye	4	##	bb	B
Küçük Mücennep (Mücenneb-i Sagîr)	5	###	bbb	S
Büyük Mücennep (Mücenneb-i Kebîr)	8	####	bbbb	K
Tanîni	9	XXXX	bbbb	T
Artık İkili *	10-14	-	-	A

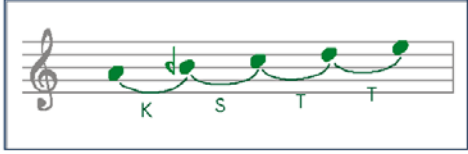
* Artık İkili aralığı tam ses olan 9 komayı aşan bir aralık olduğundan bemol ve diyezi yoktur. Kullanım durumuna göre değeri 10-14 koma arasında değişmektedir.

Bilgi Konusu	Ses Sistemi	Bilgi Konusu No: I
3) Türk Müziği Perdeleri Türk müziğinde bir sekizlide 24 eşit olmayan aralık ve 25 perde bulunmaktadır. Aşağıdaki çizimlerde orta ve tiz sekizlideki perdeler gösterilmiştir. <i>Orta Sekizli</i>		

Bilgi Konusu	Ses Sistemi	Bilgi Konusu No: I
<i>Tiz Sekizli</i> 		

Bilgi Konusu	Dörtlü ve Beşliler	Bilgi Konusu No: II
Dörtlü ve Beşliler Türk müziğinde makam dizileri, dörtlü ve beşlilerin birleşimiyle oluşur. Tam Dörtlüler: Aralıklarının toplamı 22 koma olan dörtlülerdir. Tam Beşliler : Aralıklarının toplamı 31 koma olan beşlilerdir. 1) Çargâh Dörtlüsü ve Beşlisi 2) Bûselik Dörtlüsü ve Beşlisi 3) Kürdî Dörtlüsü ve Beşlisi 4) Rast Dörtlüsü ve Beşlisi 5) Uşşak Dörtlüsü ve Hüseynî Beşlisi 6) Hicaz Dörtlüsü ve Beşlisi 1) Çargâh Dörtlüsü ve Beşlisi Çargâh dörtlüsü, iki tanîni ve bir bakiye aralığından oluşur. Formülü TTB'dir. Çargâh beşlisi, Çargâh dörtlüsüne bir tanîni aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü TTBT'dir. 2) Bûselik Dörtlüsü ve Beşlisi Bûselik dörtlüsü, tanîni, bakiye ve tanîni aralıklarından oluşur. Formülü TBT'dir. Bûselik beşlisi, Bûselik dörtlüsüne bir tanîni aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü TBT'T'dir. 		

Bilgi Konusu	Dörtlü ve Beşliler	Bilgi Konusu No: II
3) Kürdî Dörtlüsü ve Beşlisi Kürdî dörtlüsü, bir bakiye ve iki tanîni aralıklarından oluşur. Formülü BTT'dir. Kürdî beşlisi, Kürdî dörtlüsüne bir tanîni aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü BTTT'dir. 4) Rast Dörtlüsü ve Beşlisi Rast dörtlüsü, tanîni, büyük mücennep ve küçük mücennep aralıklarından oluşur. Formülü TKS'dir. Rast beşlisi, Rast dörtlüsüne bir tanîni aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü TKST'dir. 		

Bilgi Konusu	Dörtlü ve Beşliler	Bilgi Konusu No: II
5) Uşşak Dörtlüsü ve Hüseyinî Beşlisi* Uşşak dörtlüsü, büyük mücennep, küçük mücennep ve taninî aralıklarından oluşur. Formülü KST'dir.** Hüseyinî beşlisi, Uşşak dörtlüsüne bir taninî aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü KSTT'dir. <i>* Diğer tam dörtlü ve beşlilerden farklı olarak Uşşak dörtlüsünün beşlisi ve Hüseyinî beşlisinin dörtlüsü yoktur.</i> <i>** Uşşak dörtlüsünde ve Hüseyinî beşlisinde yer alan 'Segâh' perdesi teoride 1 koma olarak ifade edilmekte ancak uygulamada baskılar 2-3 koma arasında değişmektedir.</i> 6) Hicaz Dörtlüsü ve Beşlisi Hicaz dörtlüsü, küçük mücennep, artık ikili ve küçük mücennep aralıklarından oluşur. Formülü SAS'dir.* Hicaz beşlisi, Hicaz dörtlüsüne bir taninî aralığının eklenmesiyle oluşur. Formülü SAST'dir. <i>* Hicaz dörtlüsü veya beşlisinin farklı perdelere göçürülmesi durumunda artık ikili aralığının değeri değişebilir. Bu sebeple formül BAS, SAB ya da BAB biçimine dönüşebilir.</i>		

Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
1. TANIMLAR 1.1. Makam Dörtlü ve beşlilerin farklı biçimlerde birbirine eklenmesi ile makam dizileri, makam dizilerinin belli kurallar çerçevesinde kullanılmasıyla da makamlar oluşur. Türk müziğinde makamlar yapıları bakımından üçe ayrılır: 1) <i>Ana (Basit) Makamlar</i> Tam dörtlü ve beşlilerin birleşimiyle oluşan makamlardır. Birleşimlerinde başka makam bulunmadığından 'Basit Makamlar' olarak da adlandırılırlar. 2) <i>Şedd (Göçürülmüş) Makamlar</i> Ana makamların farklı perdelere göçürülerek seyir özelliklerinin değişmesi yoluyla oluşan makamlardır. 3) <i>Bileşik (Mürekkab) Makamlar</i> Farklı makam dizilerinin birleşimiyle oluşan makamlardır. 1.2. Karar Türk müziğinde 3 çeşit karar bulunmaktadır. 1) <i>Tam Karar</i>: Eser bitiminde makamların ilk derecesi üzerinde yapılan karardır. Makamların ilk sesi karar perdesidir. 2) <i>Yarım Karar</i>: Güçlü perdeleri üzerinde yapılan kısmî kararlardır. 3) <i>Asma Karar</i>: Farklı perdeler üzerinde yapılan yarım karardan daha hafif bitiş duygusu veren kararlardır. 1.3. Güçlü Ana makamlarda dörtlü ve beşlinin birleştiği ses güçlü perdesidir. Birleşik makamlarda birden fazla güçlü bulunabilmektedir. 1.4. Tiz Durak Ana makamlarda makam dizisinin son sesidir. 1.5. Yeden Karar etkisini güçlendiren ve yumuşatan perdedir. Ana makamlarda, makam dizisinin yedinci derecesinin bir oktav pes perdesidir. 1.6. Seyir Türk müziğinde üç çeşit seyir vardır. 1) <i>Çıkıcı</i>: Karar perdesi ve civârından başlayan seyirdir. 2) <i>İnici-Çıkıcı</i>: Güçlü ve civârından başlayan seyirdir. 3) <i>İnici</i>: Tiz durak ve civârından başlayan seyirdir.		

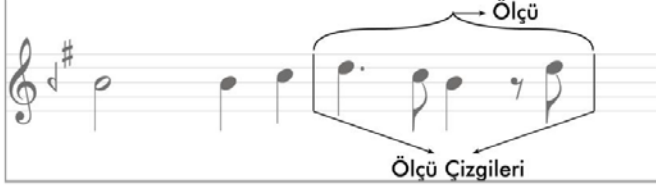
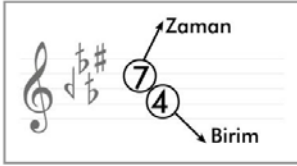
Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
1.7. Transpozisyon Dörtlü ve beşliler, makam dizileri ve eserlerin aralıklar sâbit tutularak farklı perdelere taşınması, transpozisyon olarak adlandırılır. Makam dizileri oluşurken dörtlü ve beşlilerin farklı perdelere transpoze edilmesinden yararlanılmaktadır. Transpozisyon konusunu bir örnekle açıklamak için yerinde (Dügâh perdesi) olan Hicaz dörtlüsünü Hüseyinî perdesi üzerine göçürelim. Yerinde (Dügâh Perdesi) Hicaz Dörtlüsü Yerinde (Dügâh Perdesi) Hicaz Dörtlüsü Hüseyinî Perdesi'nde Hicaz Dörtlüsü Hüseyinî Perdesi'nde Hicaz Dörtlüsü		

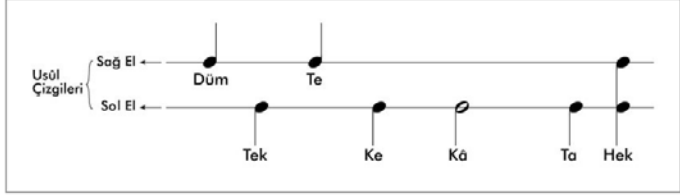
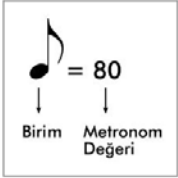
Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
2. ANA MAKAMLAR (<i>�nite pl�nı kapsamında alınan</i>) 1. �arg�h Makamı 2. B�selik Makamı 3. Kürdî Makamı 4. Rast Makamı 5. U��ak Makamı 6. Karcı�ar Makamı 7. H�sey�n� Makamı 8. Hicaz Makamı 2.1. �arg�h Makamı �arg�h makamı dizisi, yerinde �arg�h be�lisine Rast perdesi üzerinde �arg�h dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Kaba �arg�h, güçlüsü Rast, t�z durağı �arg�h ve yedeni Kaba B�selik perdeleridir. Seyri �ıkıcı veya inici-�ıkıcıdır.		

Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
2.2. Büselik Makamı Büselik makamında iki çeşit dizi vardır. Birinci türde, yerinde Büselik beşlisine Hüseyinî perdesi üzerinde Kürdî dörtlüsü eklenirken ikinci türde Hüseyinî perdesi üzerinde Hicaz dörtlüsü ilâve olmaktadır. Karar sesi Dügâh, güçlüsü Hüseyinî, tiz durağı Muhayyer perdeleridir. Her iki dizinin de yedeni Nîm Zirgüle perdesidir. Seyri çıkıcıdır.		
2.3. Kürdî Makamı Kürdî makamı dizisi, yerinde Kürdî dörtlüsüne Nevâ perdesi üzerinde Büselik beşlisinin eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Dügâh, güçlüsü Nevâ, tiz durağı Muhayyer ve yedeni Rast perdeleridir. Seyri çıkıcıdır.		

Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
2.4. Rast Makamı Rast makamı dizisi, yerinde Rast beşlisine Nevâ perdesi üzerinde Rast dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Rast, güçlüsü Nevâ, tiz durağı Gerdâniye ve yedeni Irak perdeleridir. Seyri çıkıcıdır.		
2.5. Uşşak Makamı Uşşak makamı dizisi, yerinde Uşşak dörtlüsüne Nevâ perdesi üzerinde Büselik beşlisinin eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Dügâh, güçlüsü Nevâ, tiz durağı Muhayyer ve yedeni Rast perdeleridir. Seyri çıkıcıdır.		
2.6. Karcıgar Makamı Karcıgar makamı dizisi, yerinde Uşşak dörtlüsüne Nevâ perdesi üzerinde Hicaz beşlisinin eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Dügâh, güçlüsü Nevâ, tiz durağı Muhayyer ve yedeni Rast perdeleridir. Seyri inici-çıkıcıdır.		

Bilgi Konusu	Ana Makamlar	Bilgi Konusu No: III
2.7. Hüseyinî Makamı Hüseyinî makamı dizisi, yerinde Hüseyinî beşlisine Hüseyinî perdesi üzerinde Uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur. Karar sesi D�ğ�h, güçlüsü Hüseyinî, tiz durağı Muhayyer ve yedeni Rast perdeleridir. Seyri inici-�ıkıcıdır.		
2.8. Hicaz Makamı Hicaz makamı dizisi, yerinde Hicaz dörtlüsüne Nevâ perdesi üzerinde Rast beşlisinin eklenmesiyle oluşur. Karar sesi D�ğ�h, güçlüsü Nevâ, tiz durağı Muhayyer ve yedeni Rast perdeleridir. Seyri inici-�ıkıcıdır.		

Bilgi Konusu	Usûller	Bilgi Konusu No: IV
1. TANIMLAR 1.1. Usûl Değişik kuvvetteki darpların, farklı zaman birimlerinin belli bir biçimde sıralanmasıyla oluşan vuruş gruplarına usûl denir. 1.2. Darp Usûlün vurulan her parçasına darp adı verilir. 1.3. Ölçü Müzik eserinin zamanca birbirine eşit uzunlukta bölünen parçalarına ölçü denir. 1.4. Usûl Rakamları Bir ölçüde yer alan vuruş değerlerini belirten rakamlardır. Üstteki sayı, usûlün zaman değerini, alttaki ise birim değerini gösterir. <i>Çizim 2. Usûl Rakamları</i> 1.5. Mertebe Usûllerde birimin değişmesiyle farklı mertebeler elde edilir. Misâlen Semâî usûlünün 3/8, 3/4 ve 3/2'lik mertebeleri mevcuttur. Birim sayısı küçüldükçe usûl ağırlışır.		

Bilgi Konusu	Us�ller	Bilgi Konusu No: IV
1.6. Usûl çizgileri ve Darp Lafızları Türk M�sikisi usûl darpları, sağ ve sol elin sağ ve sol dize vurulması ile uygulanır. Vuruşların hangi biçimde gerçekleşeceğini göstermek için sağ ve sol eli temsil eden usûl çizgilerinden yararlanılır. Aynı zamanda darpları if�de eden ve hangi elle, hangi dize vurulacağın belirten lafızlar bulunmaktadır. a) <u>D�m</u> : Sağ el - Sağ diz - üst çizgi b) <u>Tek</u> : Sol el - Sol diz - Alt �izgi c) <u>Te</u> : Sağ el - Sol diz - üst çizgi d) <u>Ke</u> : Sol el - Sol diz - Alt �izgi e) <u>K�</u> : Sol el - Sol diz - Alt �izgi f) <u>Ta-hek</u> : “Ta” hecesinde iki el kalkar - Alt �izgi “hek” hecesinde ikisi de iner - İki �izgi		
 <i>Usûl çizgileri ve Darp Lafızları</i>		
1.7. Metronom Metronom, sabit bir ritm elde etmek amacıyla belli aralıklarla vuruş sesleri çıkartan bir cihazdır. Eserin hızının bilinmesi için metronom değerinin belirlenmesi gereklidir. Bestekâr tarafından birim değer ve metronom rakamı yazılarak eserin gideri gösterilir.		
		

Bilgi Konusu	Usûller	Bilgi Konusu No: IV
2. USÛLLERİN GRUPLANDIRILMASI		
2.1. Bileşkelerine Göre Usûller		
Türk Mûsikîsinde usûller bileşkesine göre, <u>basit</u> ve <u>bileşik</u> olarak ikiye ayrılır.		
a) <u>Basit Usûller</u>		
Bileşiminde hiçbir usûl bulunmayan usûllerdir. Nîm Sofyân, Semâî, Sofyân.		
b) <u>Bileşik Usûller</u>		
Basit usûllerin farklı biçimlerde birleşimiyle oluşan usûllerdir. Beş zamanlı Türk Aksağı usûlünden başlayarak tüm usûller birleşik yapıdadır.		
2.2. Zamanlarına Göre Usûller		
Türk Mûsikîsinde usûller zamanlarına göre, <u>küçük</u> ve <u>büyük</u> olarak ikiye ayrılır.		
A. <u>Küçük Usûller</u>		
2 zamanlıdan 15 zamanlıya kadar olan usûllerdir.		
B. <u>Büyük Usûller:</u>		
16 zamanlıdan 120 zamanlıya kadar olan usûllerdir.		

Bilgi Konusu	Usûller	Bilgi Konusu No: IV
3. KÜÇÜK USÛLLER 3.1. İki Zamanlı Usûller ☞ <u>Nîm Sofyân</u> İki zamanlı, iki darplı, basit küçük usûldür. 2/8 ve 2/4'lük mertebeleri bulunmaktadır. 3.2. Üç Zamanlı Usûller ☞ <u>Semâî</u> Üç zamanlı, üç darplı, basit, küçük usûldür. 3/8 ve 3/4'lük mertebeleri vardır. 3.3 Dört Zamanlı Usûller ☞ <u>Sofyân</u> Dört zamanlı, üç darplı, basit, küçük usûldür. 4/8, 4/4 ve 4/2'lik mertebeleri kullanılmaktadır.		

Bilgi Konusu	Usûller	Bilgi Konusu No: IV
3.4. Beş Zamanlı Usûller ☞ <u>Türk Aksağı</u> Beş zamanlı, üç darplı, birleşik, küçük usûldür. Nîm Sofyân ve Semâî usûllerinden oluşmuştur. 5/8 ve 5/4'lük mertebeleri mevcuttur. 3.5. Altı Zamanlı Usûller ☞ <u>Yürük Semâî</u> Altı zamanlı, beş darplı, birleşik, küçük usûldür. Bileşkesini iki adet Semâî usûlü oluşturur. 6/8 ve 6/4'lük mertebeleri kullanılmaktadır. ☞ <u>Sengin Semâî</u> Altı zamanlı, beş darplı, birleşik, küçük usûldür. Bileşkesini iki Semâî usûlü oluşturur. 6/4 ve 6/2'lik mertebeleri vardır. 6/2'lik mertebe Ağır Sengin Semâî'dir.		

Bilgi Konusu	Us�ller	Bilgi Konusu No: IV
3.6. Yedi Zamanlı Us�ller œ <u>Devr-i Hind�</u> Yedi zamanlı, be� darplı, birleşik, küçük usûldür. Semâi ve Sofyân us�llerinin birleşimiyle meydana gelmiştir. 7/8 ve 7/4'l�k mertebeleri bulunmaktadır. œ <u>Devr-i T�r�n</u> Yedi zamanlı, be� darplı, birleşik, küçük usûldür. Sofyân ve Semâi us�llerinin birleşimiyle meydana gelmiştir. 7/16 ve 7/8'lik mertebeleri mevcuttur.		

Bilgi Konusu	Us�ller	Bilgi Konusu No: IV
3.7. Sekiz Zamanlı Us�ller ∞ <u>Düyek</u> Sekiz zamanlı, beş darplı, birleşik, küçük usûldür. İki adet Sofyân usûlünün birleşimi ile oluşur. 8/8 ve 8/4'l�k mertebeleri vardır. 8/4'l�k mertebesi Ağır Düyek adını alır. ∞ <u>Müsemmen</u> (Katakofti) 3.8. Dokuz Zamanlı Us�ller ∞ <u>Aksak</u> Dokuz zamanlı, altı darplı, birleşik, küçük usûldür. Bileşkesini Sofyân ve Türk Aksağı us�lleri oluşturur. 9/8 ve 9/4'l�k mertebeleri mevcuttur.		

Bilgi Konusu	Us�ller	Bilgi Konusu No: IV
☞ <u>Evfer</u> Dokuz zamanlı, altı darplı, birleşik, küçük usûldür. Sofyân ve Türk Aksağı usûllerinden meydana gelmiştir. Aksak usûlünün son iki darbının yer değiştirilmesiyle oluşur. 9/8 ve 9/4'l�k mertebeleri bulunmaktadır. “Evfer” kelimesi aynı zamanda farklı us�llerde son darbının yer değiştirilmesiyle elde edilen usûller için de kullanılır. Örneğin; Türk Aksağı Evferi, Aksak Semâi Evferi vb.		
☞ <u>Raks Aksağı</u>		
☞ <u>Oynak</u>		

Bilgi Konusu	Usûller	Bilgi Konusu No: IV
3.9. On Zamanlı Usûller ☞ <u>Aksak Semâî</u> On zamanlı, altı darplı, birleşik, küçük usûldür. İki Türk Aksağı usûlünün birleşiminden meydana gelmiştir. 10/8 ve 10/4'lük mertebeleri bulunmaktadır. ☞ <u>Curcuna</u> On zamanlı, altı darplı, birleşik, küçük usûldür. İki Türk Aksağı usûlünün birleşimiyle oluşmuştur. 10/16 ve 10/8'lik mertebeleri mevcuttur. ☞ <u>Lenk Fahte</u> ☞ <u>Cengi Harbi</u>		

GÜNLÜK PLAN 1

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Makamlar

Konu: Türk Müziği Ses Sistemi

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Türk müziği ses sistemi ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kavrama ait olduğunu yazma / söyleme

1.21 Türk müziği ses sistemi ile ilgili alışlar bilgisi

- Verilen bir sembolün karşıladığı değeri yazma / söyleme
- Verilen bir sembolün ismini yazma / söyleme

Duyuşsal Hedefler

1.10 Müziğin günlük yaşamdaki yerini fark etme

- Müziğin günlük yaşamdaki yerine dair örnekler verme
- Müzik türleriyle ilgili örnekler verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası
- Kânûn sazı

Bilgi Konuları:**I. Ses Sistemi**

- 1) Türk Müziğinde Aralık Kavramı
- 2) Türk Müziğinde Ses Değiştirici İşaretler
- 3) Türk Müziği Perdeleri

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Kendini tanıtmak
- Kânûn ile “Çeçen Kızı” adlı eseri çalarak dikkat çekme
- Aynı zamanda müzisyen olan ressamlardan bahsederek Leonardo da Vinci, Paul Klee ve Wassily Kandinsky’nin tablolarından örnekleri öğrencilere gösterme
- Öğrencilere “Hangi müzik türlerini seviyorsunuz?”, “En sevdiğiniz şarkılar hangileridir?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların işleneceğini açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - o Batı müziği ve Türk Müziği’ndeki aralık kavramlarını ve farklarını anlatma
 - o Türk Müziği’ndeki aralıkları ve ses değiştirici işaretleri tahtada yazarak, öğrencilere hesaplamalar ile ilgili “1 komalık diyezın karşılığı kaç komalık bemol olabilir?”, “9 komalık bemol neden 10 koma olarak görünüyor?” gibi sorular sorarak ve kânûn sazıyla seslendirerek anlatma
 - o Türk Müziği perdelerini tahtada yazarak ve kânûn sazıyla seslendirerek ve öğrencilere sesleri tekrar ettirerek anlatma
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Havada Bulut Yok” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 2

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Makamlar

Konu: Türk Müziğinde Dörtlü ve Beşliler

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Türk müziği tam dörtlü / beşlileri ile ilgili alışılar bilgisi

- İsmi belirtilen tam dörtlü / beşlinin formülünü yazma / söyleme
- Formülü verilen dörtlü / beşlinin ismini yazma / söyleme

2.20 Türk Müziği tam dörtlü ve beşlileri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme

- Verilen bir tam dörtlünün nasıl tam beşliye dönüşebileceğini yazma / söyleme
- Verilen bir tam beşlinin içindeki tam dörtlüyü yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Türk müziği tam dörtlü / beşlilerini öğretmen gözetiminde kendi başına seslendirebilme

- Türk müziği tam dörtlü / beşlilerini saz eşliği ile seslendirme
- Türk müziği tam dörtlü / beşlilerini saz eşliği olmadan seslendirme

Duyuşsal Hedefler

1.20 Müzikle ilgili çalışmalara dikkatini verme

- Dinletilen müzik eserlerini dikkatle dinleme
- Müzikle ilgili anlatılan bilgileri dikkatle dinleme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası
- Kânûn sazı

Bilgi Konuları:**II. Dörtlü ve Beşliler**

- 1) Çargâh Dörtlüsü ve Beşlisi
- 2) Bûselik Dörtlüsü ve Beşlisi
- 3) Kürdi Dörtlüsü ve Beşlisi
- 4) Rast Dörtlüsü ve Beşlisi
- 5) Uşşak Dörtlüsü ve Hüseyinî Beşlisi
- 6) Hicaz Dörtlüsü ve Beşlisi

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Kânûn sazı ile “Fikrimin ince gülü” adlı eseri çalıp birlikte söyleyerek dikkat çekme
- Öğrencilere “Hangi Türk Müziği eserlerini biliyorsunuz?”, “Türk Müziği bestekârlarından kimleri tanıyorsunuz?”, “En sevdiğiniz Türk Müziği eserleri hangileridir?” gibi sorular sorarak katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların işleneceğini ve nasıl uygulamalar yapılacağını açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - Dörtlü ve beşlileri yazı tahtasında çizerek, hesaplamalar konusunda öğrencilere “Bu iki perde arasındaki aralık kaç komadır?”, “Bu aralığın sembolü nedir?” gibi sorular yönelterek anlatma
 - Her dörtlü ve beşliyi kânûn sazıyla seslendirerek ve öğrencilere sesleri tekrar ettirerek pekiştirme
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama

- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Fikrimin İnce Gülü” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 3

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Makamlar

Konu: Türk Müziğinde Ana Makamlar (Çargâh, Bûselik, Kürdi)

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Türk müziği ana makamları ile ilgili alışlar bilgisi

- Verilen bir makamın formülünü yazma / söyleme
- Formülü verilen bir makamın ismini yazma / söyleme

3.00 Türk Müziği tam dörtlü / beşlilerini farklı perdelere göçürebilme

- Verilen bir tam dörtlüyü / beşliyi porte üzerinde istenen perdeden formülüne uygun olarak yazma
- Porte üzerinde herhangi bir perdede yazılmış tam dörtlü / beşlinin ses değiştirici işaretlerinin doğru olup olmadığını yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Türk müziği ana makam dizilerini öğretmen gözetiminde kendi başına seslendirebilme

- Türk müziği ana makam dizilerini saz eşliği ile seslendirme
- Türk müziği ana makam dizilerini saz eşliği olmadan seslendirme

Duyuşsal Hedefler

1.20 Müzikle ilgili çalışmalara dikkatini verme

- Dinletilen müzik eserlerini dikkatle dinleme
- Müzikle ilgili anlatılan bilgileri dikkatle dinleme

2.20 Müzik çalışması yapmaya isteklilik

- Müzik eserlerine isteyerek eşlik etme
- Müzik eserlerini istenilen nitelikte söyleme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası
- Kânûn sazı
- Eser kayıtları

Bilgi Konuları:

III. Ana Makamlar

1. Tanımlar
2. Ana Makamlar
 - 1) Çargâh Makamı
 - 2) Bûselik Makamı
 - 3) Kürdî Makamı

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Kânûn sazı ile önceki hafta öğrenilen dörtlü ve beşlileri çalıp birlikte seslendirerek dikkat çekme
- Öğrencilere “Hangi Türk Müziği makamlarını biliyorsunuz?”, “En sevdiğiniz makam hangisidir?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste işlenecek konuları ve yapılacak uygulamaları açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak, soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - o Yazı tahtasında şemalar çizerek ilgili tanımları anlatma

- Öğrencilere “Bu makam hangi dörtlü ve beşliden oluşuyor olabilir?”, “Bu makamın başlangıç perdesi Dügâh ise güçlüsü hangi perdedir?”, “Bu makamlar arasında nasıl bir ilişki olabilir?” gibi sorular sorarak konuyu anlatma
 - Anlatılan her makamı kânûn sazı ile seslendirme ve öğrencilere sesleri tekrar ettirerek pekiştirme
 - Anlatılan her makam için örnek eser (*Çargâh: Çargâh Sirto, Bûselik: Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle, Kürdî: Seninle Tattım Ben Her Mutluluğu*) dinletme
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Görünce Aşık Oldum” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 4

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Makamlar

Konu: Türk Müziğinde Ana Makamlar (Rast, Uşşak, Hüseynî, Hicaz)

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Türk müziği ana makamları ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir makamın formülünü yazma / söyleme
- Formülü verilen bir makamın ismini yazma / söyleme

4.10 Türk Müziği ana makamlarını oluşturan tam dörtlü / beşlileri ayırt edebilme

- Verilen bir ana makam dizisinin hangi tam dörtlü / beşliden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen tam dörtlü / beşlilerin hangi ana makam dizisini oluşturduğunu yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Türk müziği ana makam dizilerini öğretmen gözetiminde kendi başına seslendirebilme

- Türk müziği ana makam dizilerini saz eşliği ile seslendirme
- Türk müziği ana makam dizilerini saz eşliği olmadan seslendirme

Duyuşsal Hedefler

2.20 Müzik çalışması yapmaya isteklilik

- Müzik eserlerine isteyerek eşlik etme
- Müzik eserlerini istenilen nitelikte söyleme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası
- Kânûn sazı
- Eser kayıtları

Bilgi Konuları:

III. Ana Makamlar

B) Ana Makamlar

- 4) Rast Makamı
- 5) Uşşak Makamı
- 6) Karcığar Makamı
- 7) Hüseyinî Makamı
- 8) Hicaz Makamı

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Kânûn sazı ile önceki hafta öğrenilen makamlardan birinde taksim yaparak dikkat çekme
- Öğrencilere “Taksim hangi makamdaydı?”, “İçinde farklı bir makama âit melodi hissettiniz mi?” gibi sorular sorarak katılımlarını sağlama
- Derste işlenecek konuları ve yapılacak uygulamaları açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak, soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - o Öğrencilere “Bu makamda hangi dörtlü ve beşliler kullanılıyor olabilir?”, “Bu makamlardan hangisinin karar sesi farklıdır?”, “Dörtlü veya beşli birleşirken taşıyorsa hangi ses değiştirici işaretleri almalıdır?” gibi sorular sorarak konuyu anlatma
 - o Anlatılan her makamı kânûn sazı ile seslendirme ve öğrencilere sesleri tekrar ettirerek pekiştirme
 - o Anlatılan her makam için örnek eser (*Rast: Yine Bir Gölñihal, Uşşak: Gemim Gidiyor Baştan, Karıcığar: Kara Bulutları Kaldır Aradan, Hüseyinî: Yanık Ömer, Hicaz: Benim Yârim Gelişinden Bellidir*) dinletme
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Gemim Gidiyor Baştan” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 5

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Usûller

Konu: Usûller ile İlgili Tanımlar

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.11 Usûller ile ilgili temel kavramlar bilgisi

- Verilen bir kavramın tanımını yazma / söyleme
- Verilen bir tanımın hangi kavrama âit olduğunu yazma / söyleme

1.21 Usûller ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir usûlün darplarını yazma / söyleme
- Darpları verilen bir usûlün ismini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Usûlleri öğretmen gözetiminde kendi başına vurabilme

- Usûlleri darp lafızları ile seslendirerek vurma
- Dinlediği bir esere usûl darplarını vurarak eşlik etme

Duyuşsal Hedefler

2.20 Ritim vurmaya isteklilik

- Ritim vurma çalışmasına isteyerek eşlik etme
- Ritim vururken şarkı söylemeyi istekle yapma

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası
- Örnek notalar

Bilgi Konuları:**IV. Usûller**

1. Tanımlar
2. Usûllerin Gruplandırılması
3. Küçük Usûller
 - 3.1. İki Zamanlı Usûller
 - 3.2. Üç Zamanlı Usûller
 - 3.3. Dört Zamanlı Usûller

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Burhan Öcal'ın perküsyon performanslarından bir video izleterek dikkat çekme
- Öğrencilere “Ritim sizce nedir?”, “Görsel sanat eserlerinde ritim nasıl oluşur?”, “Görsel bir sanat eserindeki ritmi müzikal olarak nasıl ifade edebilirsiniz?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste hangi konuların işleneceğini açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak konuyu anlatma
 - Yazı tahtasında çizerek ve notalar üzerinde örnek göstererek usûller ile ilgili temel bilgileri anlatma
 - Öğrencilere örnek notaları gösterip “Bu eserin zaman ve birim değerleri nelerdir?”, “Bu eserin metronomu kaçtır?” gibi sorular yönelterek derse katılımlarını sağlama
 - Anlatılan usûl darplarının nasıl vurulacağını göstererek öğrencilere vurdurma

- Anlatılan her usûl için örnek eser (*Nim Sofyân: Üsküdar’a Gider İken, Semâi: Bak Yine Geçti Bahar, Sofyan: İndim Havuz Başına*) dinletip usûl vurarak eşlik edilmesini sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
-
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Bak Yine Geçti Bahar” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 6

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Usûller

Konu: Küçük Usûller

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Usûller ile ilgili alışlar bilgisi

- Verilen bir usûlün darplarını yazma / söyleme
- Darpları verilen bir usûlün ismini yazma / söyleme

4.10 Birleşik usûlleri oluşturan basit usûlleri ayırt edebilme

- Verilen bir usûlün hangi basit usûllerden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen bir usûl oluşturan basit usûllerin darp değişimlerini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Usûlleri öğretmen gözetiminde kendi başına vurabilme

- Usûlleri darp lafızları ile seslendirerek vurma
- Dinlediği bir esere usûl darplarını vurarak eşlik etme

Duyuşsal Hedefler

2.20 Ritim vurmaya isteklilik

- Ritim vurma çalışmasına isteyerek eşlik etme
- Ritim vururken şarkı söylemeyi istekle yapma

2.30 Müzik eğitimine katılmaktan zevk alma

- Derste sorulan soruları yanıtlamaya çalışma
- Derste seslendirmek için örnek eserler söyleme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası

Bilgi Konuları:

IV. Usûller

3. Küçük Usûller

3.4. Beş Zamanlı Usûller

3.5. Altı Zamanlı Usûller

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Strokes Perküsyon Grubu'nun performanslarından bir video izleterek dikkat çekme
- Öğrencilere “Tanıdığınız başka perküsyon sanatçıları var mı?”, “Bildığınız usûller var mı?”, “Hangi eserlerin ritimleri sizi çok etkiler?” gibi sorular sorarak katılımlarını sağlama
- Derste işlenecek konuları ve yapılacak uygulamaları açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - o Usûlleri yazı tahtasında çizerek anlatma
 - o Anlatılan her usûlün nasıl vurulacağını göstererek öğrencilere vurdurma
 - o Anlatılan her usûl için örnek eser (*Türk Aksağı: Hicran Oku, Yürük Semâi: Yüzündür Cihanı Münevver Eden*) dinletip usûl vurarak eşlik edilmesini sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama

- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Unutulmuş Birer Birer” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 7

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Usûller

Konu: Küçük Usûller

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Usûller ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir usûlün darplarını yazma / söyleme
- Darpları verilen bir usûlün ismini yazma / söyleme

4.10 Birleşik usûlleri oluşturan basit usûlleri ayırt edebilme

- Verilen bir usûlün hangi basit usûllerden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen bir usûl oluşturan basit usûllerin darp değişimlerini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Usûlleri öğretmen gözetiminde kendi başına vurabilme

- Usûlleri darp lafızları ile seslendirerek vurma
- Dinlediği bir esere usûl darplarını vurarak eşlik etme

Duyuşsal Hedefler

3.10 Müzik eserlerine değer verme

- Müzik eserlerinin notalarını özenle saklama
- Derste anlatılan eserlerle ilgili detayları not alma

3.20 Müzik çalışmalarında düzenli olmayı iş ediniş

- Müzik eserlerine eşlik ederken nota takibine özen gösterme
- Müzik eserlerine eşlik ederken arkadaşlarıyla uyumlu olmaya önem verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası

Bilgi Konuları:

IV. Usûller

3. Küçük Usûller

3.6. Yedi Zamanlı Usûller

3.7. Sekiz Zamanlı Usûller

İşleyiş:

- Öğrencileri karşılama
- Önceki hafta öğrenilen “Yürük Semâî” usûlündeki “Unutulmuş Birer Birer” adlı eseri kânûn ile çalıp öğrencilerin ritim vurarak eşlik etmelerini isteyerek dikkat çekme
- Öğrencilere “Bu usûlde başka hangi şarkılar biliyorsunuz?”, “Usûl vurarak okumak istediğiniz bir şarkı var mı?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste işlenecek konuları ve yapılacak uygulamaları açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarları ile konuyu anlatma
 - o Usûlleri yazı tahtasında çizerek anlatma
 - o Anlatılan her usûlün nasıl vurulacağını göstererek öğrencilere vurdurma
 - o Anlatılan her usûl için örnek eser (*Devr-i Hindî: Bir Vefâsız Yâre Dülştüm, Devr-i Tûrân: Hicaz Mandıra, Düyek: Bir Demet Yasemen*) dinletip usûl vurarak eşlik edilmesini sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama

- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Gelecek dersin konusu hakkında öğrencileri bilgilendirme
- Öğrencilere “Gül Dalında Öten Bülbülün Olsam” adlı eserin notasını dağıtma
- Notası dağıtılan eseri öğrencilere enstrüman ve sesle eşlik ederek hep birlikte seslendirme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

GÜNLÜK PLAN 8

Tarih:

Grup: Resim-İş Eğitimi

Ünite: Usûller

Konu: Küçük Usûller

Süre: 1 saat

Hedefler:

Bilişsel Hedefler

1.21 Usûller ile ilgili alışılar bilgisi

- Verilen bir usûlün darplarını yazma / söyleme
- Darpları verilen bir usûlün ismini yazma / söyleme

4.10 Birleşik usûlleri oluşturan basit usûlleri ayırt edebilme

- Verilen bir usûlün hangi basit usûllerden oluştuğunu yazma / söyleme
- Verilen bir usûl oluşturan basit usûllerin darp değişimlerini yazma / söyleme

Psikomotor Hedefler

2.20 Usûlleri öğretmen gözetiminde kendi başına vurabilme

- Usûlleri darp lafızları ile seslendirerek vurma
- Dinlediği bir esere usûl darplarını vurarak eşlik etme

Duyuşsal Hedefler

3.20 Müzik çalışmalarında düzenli olmayı iş ediniş

- Müzik eserlerine eşlik ederken nota takibine özen gösterme
- Müzik eserlerine eşlik ederken arkadaşlarıyla uyumlu olmaya önem verme

Öğretim Yöntemleri:

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gösterip Yaptırma

Öğretim Materyali:

- Yazı tahtası

Bilgi Konuları:**IV. Usûller****3. Küçük Usûller****3.8. Dokuz Zamanlı Usûller****3.9. On Zamanlı Usûller****İşleyiş:**

- Öğrencileri karşılama
- Önceki hafta öğrenilen “Düyek” usûlündeki “Gül dalında öten bülbülün olsam” adlı eseri kânûn ile çalıp öğrencilerin ritim vurarak eşlik etmelerini isteyerek dikkat çekme
- Öğrencilere “Bu usûlde başka hangi şarkılar biliyorsunuz?”, “Usûl vurarak okumak istediğiniz bir şarkı var mı?” gibi sorular yönelterek katılımlarını sağlama
- Derste işlenecek konuları ve yapılacak uygulamaları açıklama
- Ders araçlarından yararlanarak soru-cevap yöntemi ve seslendirme tekrarlarıyla konuyu anlatma
 - o Usûlleri yazı tahtasında çizerek anlatma
 - o Anlatılan her usûlün nasıl vurulacağını göstererek öğrencilere vurdurma
 - o Anlatılan her usûl için örnek eser (*Aksak: Gönüm Düşüyor Çırpınarak, Evfer: Kordon Boyu Seyrine Düştü, Aksak Semâi: Mâsum Aşk, Curcuna: Bu Güلزârın Yine Bir Nevbahârı*) dinletip usûl vurarak eşlik edilmesini sağlama
- Anlatım bitiminde öğrencilerin sorularını ayrıntılı olarak yanıtlama
- İşlenen konuların özetini ve genel değerlendirmesini yapma
- Daha önceki derslerde öğrenilen şarkıları hep birlikte söyleme
- Sınıfın temizlenip düzenlenmesini sağlama
- Öğrencilere iyi dileklerde bulunarak vedalaşma

Resim-İş Eğitimi Öğrencilerine Uygulanacak Müzik Eğitimi Programı

Belirtke Tablosu

	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme
Türk Müziği ses sistemi ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Türk Müziği ses sistemi ile ilgili alışırlar bilgisi	x					
Türk Müziği tam dörtlü / beşlileri ile ilgili alışırlar bilgisi	x					
Türk Müziği ana makamları ile ilgili alışırlar bilgisi	x					
Türk Müziği tam dörtlü ve beşlileri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme		x				
Türk Müziği dörtlü / beşlilerini farklı perdelere göçürebilme			x			
Türk Müziği ana makamlarını oluşturan tam dörtlü / beşlileri ayırt edebilme				x		
Usüller ile ilgili temel kavramlar bilgisi	x					
Usüller ile ilgili alışırlar bilgisi	x					
Birleşik usülleri oluşturan küçük usülleri ayırt edebilme				x		

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

Tezin Adı

Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının
Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

Değerlendirme Konusu

Resim-İş Eğitimi öğrencilerine uygulanacak Müzik Eğitimi Programı'nın uygunluğu

Değerlendirici Bilgileri

Ad - Soyadı :

Görev :

Değerlendirme Sonucu

Uygun ()

Uygun değil ()

Açıklama ve Öneriler

Tarih

İmza

EK 3. GÖRSEL ALGI ÖLÇEĞİ

GÖRSEL ALGI TESTİ HAZIRLIĞI

1. Görsel algı ölçümü kapsamında incelenecek kategoriler

- 1.1. Görsel hafıza (biçim, renk, yön)
- 1.2. Görsel-uzaysal algı
- 1.3. Şekil-zemin ilişkisi (siyah-beyaz, renkli)
- 1.4. Görsel tamamlama
- 1.5. Görsel-motor algılama

2. Seçilen DTVP-A testinin kategorileri

<i>Visual Figure-Ground</i>	- Görsel şekil-zemin
<i>Visual Closure</i>	- Görsel tamamlama
<i>Form Constancy</i>	- Biçim değişmezliği
<i>Visual Motor Copying</i>	- Görsel tekrarlama
<i>Visual Motor Speed</i>	- Görsel-motor hız
<i>Visual Motor Search</i>	- Görsel-motor arama

GÖRSEL ALGI ÖLÇEĞİ
UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

Tezın Adı: Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının
Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

Ölçek Bilgileri

Türkçe Adı: Görsel Algı Gelişimsel Ölçeği (Gençler ve Yetişkinler)

Orijinal Adı: Developmental Test of Visual Perception (Adolescent and Adult)

Sorular:

Alt Test 1: Kopyalama	– 12 soru
Alt Test 2: Şekil Zemin	– 14 soru
Alt Test 3: Görsel-Motor Arama	– 1 Soru
Alt Test 4: Görsel Tamamlama	– 16 Soru
Alt Test 5: Görsel-Motor Hız	– 1 Soru
Alt Test 6: Biçim Değişmezliği	– 19 Soru
Renk İzleme	– 1 Soru

TOPLAM – 64 Soru

Değerlendirici Bilgileri

Ad - Soyadı :

Unvan :

Bölüm ve Anabilim Dalı:

Meslekî Kıdem:

1. Alt Test: Kopyalama

Gerekenler: Çizim Kitabı ve kalem (silgisiz)

Bitiş Sınırı: Üç ardışık ögeden 0 puan alınması

1. Alt Teste (Kopyalama) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Çizim Kitabı'nı açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Sayfaya bakın. Kutucukların hepsini görüyor musunuz? Her kutucuğun üst kısmında bir çizim var ve alt kısmı boş. Üstte gördüğünüz şeklin aynısını alt kısma çizmenizi istiyorum. Çizimin kutucuğun dışına taşmadığından emin olun. Silgi kullanmayın. Çizime üst sıradan başlayın. Üst sıradaki çizimleri tamamladıktan sonra alt sıraya geçin. Ben size durmanızı söyleyinceye veya son kutucuğu tamamlayıncaya kadar çizime devam edin.”

Puanlama:

Katılımcı her öge için 0, 1, 2 ya da 3 puan alabilir. Boyut değişiklikleri (orijinal ögeden büyük veya küçük çizimler) puanlamayı etkilemez. Ek-C'deki çizimler bu testin puanlaması için kılavuz olarak kullanılabilir. Bu ekte puanlanmış çizim örnekleri vardır.

Ek-C'de her öge için ilk satırda orijinal öge, Çizim Kitabı'nda yer aldığı hâli ve kabul edilebilir olası boyut ve açı çeşitlendirmeleri ile birlikte gösterilir. Ögenin çizimi ile birlikte ögeyi oluşturan bileşenlerin açıklaması ile 3 puan alınması için kabul edilebilir çizgi farklılıkları ve açı sapmaları gibi bilgiler yer alır.

İkinci satırda neredeyse mükemmel olan ve 3 puan alan örnek çizimler yer alır. Bu çizimlerin oranları ve şekli orijinal öge ile neredeyse aynıdır. Çizimlerin dikkatli bir şekilde incelenmesi sonucu ortaya aşağıdaki kriterlerin karşılandığı sonucu çıkmalıdır:

1. Düz çizgileri gösteren kısımlar yaklaşık olarak düz olmalıdır.
2. Dairesel şekilleri oluşturan çizgiler düzgün bir yay biçiminde çizilmelidir.
3. Çizgiler kesişme noktasını 1,5 mm'den daha fazla geçmemeli, aynı şekilde kesişme noktasına 1,5 mm'den daha uzak olmamalıdır.
4. Açılar orijinal ögedekinden en fazla 2 derece farklı olabilir.

Üçüncü satırda 2 puan alan örnek çizimler yer alır. Bu çizimler orijinal ögeye iyi derecede benzer. Fakat puanlar, 3 puan alabilmek için listelenen dört genel kriterden birine uyulmadığı için düşürülmüştür. Buna ek olarak, aşağıda verilen ve sıkça karşılaşılan hatalar diğer bir 3 puanlık çizimin 1 puan kaybetmesine neden olmuştur:

- * Eklemeler (örneğin fazladan bir çizgi eklenmiştir)
- * Çizimler kutucuğun sınırına dokunmuş ya da sınırı geçmiştir
- * Üstünden geçme

Dördüncü satırda orijinal ögenin başarısız çizimleri vardır. Bu çizimler 1 puan alır. Katılımcının 1 puan alması, kişi Gestalt'a (temel fikir) sahip olsa da çiziminin yetersiz olmasından (yani Gestalt'ın bozulması) kaynaklanır. Bu satırda gösterilen çizimler 1 puan alması muhtemel çizimlerin en iyi örnekleridir.

Beşinci satır en yetersiz düzeydeki çizimleri içerir. Bu kalitedeki çizimler, katılımcının orijinal ögenin Gestalt'ını kaçırdığını gösterir ve bu yüzden 0 puan alır. Her bir ögenin Gestalt'ı için tanımlar Tablo 3.1.'de açıklanmıştır.

Katılımcının Kopyalama Alt Testi'nin her bir ögesinden aldığı puanı Uygulayıcı Kayıt Formu'ndaki numaralandırılmış kutucuklara kaydedin. Bu rakamların toplamı, katılımcının Kopyalama Alt Testi'nden aldığı ham puandır.

1. Alt Test: Kopyalama – 1. Öge

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama a			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

2. Alt Test: Şekil-Zemin

Gerekenler: Görsel Kitabı

Bitiş Sınırı: Üç ardışık ögeden 0 puan alınması

2. Alt Teste (Şekil-Zemin) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Görsel Kitabı’nda ilgili testin Örnek A sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Sayfaya bakın. Sayfanın yukarısındaki görseli ve aşağısındaki biçimleri görüyor musunuz? Aşağıdaki biçimlerden hangilerinin üstteki görselin parçaları olduğunu gösterebilir misiniz?” Katılımcı yanlış seçenekleri (Doğru cevap A ve D) gösterirse gerekli düzeltmeyi yapın. Katılımcı konuyu anlamazsa tekrar edin. Katılımcı Örnek A’yı anladıktan sonra sayfayı çevirin ve Örnek B’yi göstererek aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Şimdi başka bir tane daha deneyelim. Bu sayfada da aşağıdaki biçimlerden hangilerinin üstteki görselin parçaları olduğunu gösterebilir misiniz?” Katılımcının B ve E seçeneklerini göstermesi gerekir. Katılımcı iki örneği de tamamladıktan sonra sayfayı çevirin ve “Başka bir tane daha deneyelim.” diyerek test sorularına geçin.

Puanlama:

Katılımcı cevapları gösterdikçe Uygulayıcı Kayıt Formu’ndaki ilgili kutucuğa 1 veya 0 yazın. Doğru cevaplar kutucukların altında yer alıyor. Katılımcı 1 alabilmek için görselde yer alan her parçayı göstermeli ve yer almayan hiçbir parçayı göstermemelidir. Diğer bir deyişle katılımcının cevabı kutucuğun altındaki yanıtla birebir aynı olmalıdır. Alt testin ham puanı Bitiş Sınırı’na ulaşmaya kadar aldığı puanların toplamıdır.

2. Alt Test: Şekil-Zemin – 1. Öge

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

3. Alt Test: Görsel-Motor Arama

Gerekenler: Çizim Kitabı ve kronometre

Bitiş Sınırı: 3 dakika

3. Alt Teste (Görsel-Motor Arama) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Çizim Kitabı'nda ilgili testin Örnek A sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Numaralı daireler arasında çizgi çizerek bir yol oluşturmanızı istiyorum. 1’den 2’ye sonra 3’e çizgi çizin ve bu şekilde devam edin. Dairelerin arasından geçebilirsiniz. ‘Bitiş’ yazan daireye varıncaya kadar çizimi sürdürün. Numarasız dairelere dokunmamaya çalışın. Bu işlemi hatasız bir biçimde ve mümkün olduğunca çabuk yapın. Hazır mısınız? Başlayın!”

Katılımcıyı gözlemleyin ve gerekirse hataları düzeltin. Katılımcı yönergeyi anlamazsa yapması gerekeni tekrar açıklayabilirsiniz. Katılımcı örneği anladıktan sonra sayfayı çevirin ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Buradan başlayın (1 numaralı daireyi göstererek) ve hata yapmadan olabildiğince hızlı bir biçimde ilerleyin. Hazır mısınız? Başlayın!” Gerekirse katılımcıya hatalarını aşağıda anlatıldığı gibi açıklayın.

Düzeltilme:

Katılımcıyı dikkatle gözlemleyin ve hataları ya da yanlış anlaşılan noktaları düzeltin. Katılımcı istenenin dışında bir şey yaparsa veya doğru hedeften 0,5 mm’den daha fazla uzaklaşırsa, hemen temel ve hedef noktaları göstererek “Buradan bir sonrakine gitmeniz gerekiyor. Her birine dokunmalı ve bunu sırayla yapmalısınız.” deyin. Bu alt testte silgi kullanılmamalıdır. Eğer katılımcı silgi kullanmak isterse “Silmeyin. Sadece bu noktadan diğerine gidin ve bunu mümkün olduğunca çabuk yapın.” deyin.

Puanlama:

Ham puan katılımcının testi tamamlamak için harcadığı saniyelerin toplamı (1 dakika 20 saniyede tamamlanan bir test, 80 saniye olarak yazılır) veya en fazla 3 dakikadır. “Başlayın!” dediğinizde süreyi başlatın ve katılımcıyı gerektiğinde düzeltme yapabilmek için dikkatle izleyin. Katılımcı son daireye ulaştığında süreyi durdurun. 3 dakika içinde test tamamlanamazsa katılımcıyı durdurun.

3. Alt Test: Görsel-Motor Arama

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

4. Alt Test: Görsel Tamamlama

Gerekenler: Görsel Kitabı

Bitiş Sınırı: Üç ardışık ögeden 0 puan alınması

4. Alt Teste (Görsel Tamamlama) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Görsel Kitabı'nda ilgili testin Örnek A sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Sayfaya bakın. Sayfanın yukarısındaki bir kutucuğu ve altındaki üç kutucuğu görüyor musunuz? Üst kutucuktaki görsele bakın. Şimdi alttaki kutucuklarda yer alan görselleri inceleyin. Bu görseller tamamlanmamış. Tamamlansalardı nasıl görüneceklerini gözünüzde canlandırmaya çalışın. Bu görseller tamamlansaydı hangisi üst kutucuktaki çizime benzerdi?” Katılımcının B seçeneğini işaretlemesi gerekir. Katılımcı yönergeyi anlamazsa yapması gerekeni tekrar açıklayabilirsiniz. Katılımcı örneği anladıktan sonra Örnek B'yi açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Şimdi başka bir tane daha deneyelim. Bu çizimler tamamlansaydı hangisi üsttekine benzerdi?” Katılımcının C seçeneğini işaretlemesi gerekir. Katılımcı iki örneği de tamamladıktan sonra sayfayı çevirin ve “Başka bir tane daha deneyelim.” diyerek test sorularına geçin.

Puanlama:

Katılımcı yanıtları gösterdikçe ilgili kutucuğa 1 veya 0 yazın. Doğru yanıtlar Uygulayıcı Kayıt Formu'ndaki kutucukların altında yer almaktadır.

4. Alt Test: Görsel Tamamlama – 1. Öge

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

5. Alt Test: Görsel-Motor Hız

Gerekenler: Çizim Kitabı ve kronometre

Bitiş Sınırı: 1 dakika

5. Alt Teste (Görsel-Motor Hız) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Çizim Kitabı'nda ilgili testin Örnek A ve B sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Bu biçimlerin içine farklı işaretleri ne kadar sürede çizebileceğinizi görmek istiyorum. Sayfanın üst kısmına bakın (Örnek A'yı gösterin). Büyük dairenin içine çizilmiş iki çizgiyi ve küçük karenin içine çizilmiş X işaretini görüyor musunuz? Büyük karenin ve küçük dairenin içindeyse hiçbir çizim yok. Kalem al ve büyük dairenin içine iki çizgi çizin (Katılımcı çizerken açıklamaya ara verin.). Şimdi de küçük karenin içine X çizin (Katılımcı çizerken açıklamaya ara verin.). İşaretlerin biçimlerin dışına taşmamasına dikkat edin.”

“Şimdi Örnek B'ye bakın (işaret edin). Sizden yine aynı çizimi yapmanızı isteyeceğim ama bu kez mümkün olan en hızlı biçimde çizin. İşaretlerin biçimlerin dışına taşmamasına dikkat edin.” Katılımcı örneği tamamladıktan sonra aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Sayfayı çevirdiğimde aynı biçimleri göreceksiniz. Ben “Başlayın!” deyinceye kadar bekleyin ve komutu duyduktan sonra yapabildiğiniz kadar çok işaret çizin.” Sayfayı çevirin ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Unutmayın, büyük dairelerin içine iki çizgi, küçük karelerin içine C işareti çizeceksiniz. İşaretlerin biçimlerin dışına çıkmamasına özen gösterin. Mümkün olan en hızlı biçimde çizin. Size bir dakika vereceğim ve sonra “Durun!” diyeceğim. Hazır mısınız? Başlayın!” Katılımcıyı bir dakika sonra durdurun.

Puanlama:

Doğru işaretlenen her biçim için 1 puan yazın. İşaretler eğer örneğe birebir uyuyorsa doğru sayılabilir. İşaretler mükemmel olmayabilir veya biçimlerin dışına taşabilir. Örneğin büyük dairenin içindeki paralel çizgiler birbirine değebilir ama yine de doğru sayılır. Aynı şekilde küçük karelerin içindeki X işaretlerinin de doğru sayılmaları için mükemmel olmalarına gerek yoktur. X işaretlerinin doğru sayılmaları için sadece çapraz çizgilerden oluşmaları yeterlidir. Yanlış konulan işaretlerden puan kesintisi yapılmaz. Bazen katılımcı bu alt testi tamamlamak için sıra dışı bir strateji uygulayabilir (önce bütün büyük çemberlere paralel çizgiler koymak, sonra başa dönmek ve X'leri küçük karelerin içine koymak vb.). Bu alt testi tamamlamak için herhangi sıra dışı bir stratejinin kullanımı puanlamayı etkilemez. Katılımcının ham puanı, doğru işaretlenmiş öğelerin toplam sayısıdır.

5. Alt Test: Görsel-Motor Hız

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama a			
Uygulama a Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

6. Alt Test: Biçim Değişmezliği

Gerekenler: Görsel Kitabı

Bitiş Sınırı: Üç ardışık ögeden 0 puan alınması

6. Alt Teste (Biçim Değişmezliği) İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Görsel Kitabı'nda ilgili testin Örnek A sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Önünüzdeki sayfaya bakın. Sayfanın yukarısındaki biçimi ve aşağıdaki diğer biçimleri göreceksiniz. Aşağıdaki biçimlerden (seçenekleri gösterin) hangisinin yukarıdakinin (asıl biçimi gösterin) aynısı olduğunu bulun. Aşağıdaki görseller daha büyük, daha küçük, daha koyu, daha açık, döndürülmüş veya ters çevrilmiş olabilir. Aşağıda, yukarıdakinin aynısı iki biçim saklı. Bunlar hangileri olabilir?” Katılımcının A ve C seçeneklerini işaretlemesi gerekir. Katılımcı yönergeyi anlamazsa tekrar açıklayabilirsiniz. Katılımcı örneği anladıktan sonra Örnek B'yi açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Şimdi başka bir tane daha deneyelim. Bu biçimlerden hangileri yukarıdakinin aynısı?” Katılımcının A ve B seçeneklerini işaretlemesi gerekir. Katılımcı iki örneği de tamamladıktan sonra sayfayı çevirin ve “Başka bir tane daha deneyelim.” diyerek test sorularına geçin.

Puanlama:

Bu testteki her öge 1 veya 0 olarak puanlanır. Katılımcı doğru yanıtladığı her öge için 1 puan alır. Katılımcı yanıtları gösterdikçe ilgili kutucuğa 1 veya 0 yazın. Doğru yanıtlar Uygulayıcı Kayıt Formu'ndaki kutucukların altında yer almaktadır. Katılımcının 1 alabilmesi için istenen doğru yanıtı tam olarak vermesi gerekir. Bu alt test için ham puan doğru yanıtlanan ögelerin toplamıdır.

6. Alt Test: Biçim Değişmezliği – 1. Öge

1. Öge	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

Renk İzleme Testi

Gerekenler: Çizim sayfaları ve kurşun kalem

Süre: 1 dakika

Renk İzleme Testine İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Örnek A sayfasını açın ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Burada renkli daireler görüyorsunuz. Bu dairelerin arasında ana renkler ve ara renklerden yararlanarak oluşturulan geçiş daireleri var. Bunun için önce sarı renge belirli miktarlarda mavi renk eklenerek yeşil renge ulaşılmış daha sonra yeşil renkten sarı renk adım adım çıkarılarak mavi renge varılmış. Sizden sarı renkli daireden başlayıp bu geçiş dairelerinden yararlanarak mavi renkli daireye varan bir yol çizmenizi istiyorum. Bunun için önce sarı renkli daireden 2 adımda yeşil renkli daireye, daha sonra yeşil renkli daireden yine iki adımda mavi renkli daireye ulaşabilirsiniz. Geçiş rengi özelliği taşımayan dairelere dokunmamaya çalışın. Bu işlemi hatasız bir biçimde ve mümkün olduğunca çabuk yapın. Hazır mısınız? Başlayın!”

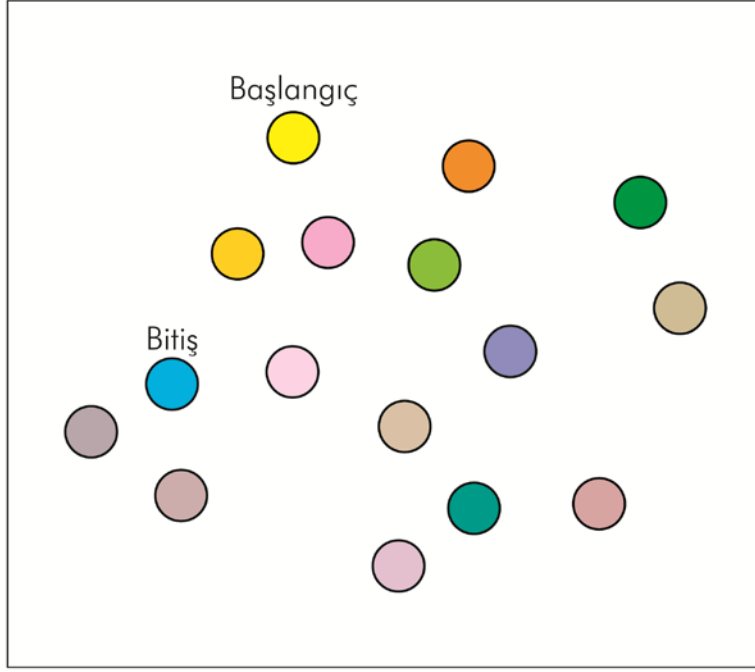
Katılımcıyı gözlemleyin ve gerekirse hataları düzeltin. Katılımcı yönergeyi anlamazsa yapması gerekeni tekrar açıklayabilirsiniz. Katılımcı örneği doğru biçimde tamamladıktan sonra sayfayı çevirin ve aşağıdaki açıklamayı yapın:

“Burada yine renkli daireler var. Bu sefer sarı renkten mor renge geçiş yapılmış. Bunun için önce sarı renge belirli miktarlarda kırmızı renk eklenerek turuncu renge ulaşılmış daha sonra sarı renk adım adım çıkarılarak kırmızı renge varılmış. Daha sonra kırmızı renge yavaşça mavi renk eklenerek mor renge ulaşılmış ve ardından kırmızı renk gittikçe azaltılarak mavi renge varılmıştır. Sizden sarı renkli daireden başlayıp mavi renkli daireye varan bir yol çizmenizi istiyorum. Bunun için her defasında 3 adım ilerleyerek sırasıyla turuncu, kırmızı, mor ve mavi renkli dairelere ulaşabilirsiniz. Geçiş rengi olmayan dairelere dokunmamaya çalışın. Bu işlemi yine hatasız bir biçimde ve mümkün olduğunca çabuk yapın. Hazır mısınız? Başlayın!”

Puanlama:

Katılımcının testi tamamlamak için harcadığı saniyelerin toplamı katılımcının puanını verir. “Başlayın!” dediğinizde süreyi başlatın ve katılımcıyı gerektiğinde düzeltme yapabilmek için dikkatle izleyin. Katılımcı son daireye ulaştığında süreyi durdurun. 1 dakika içinde test tamamlanamazsa katılımcıyı durdurun. Sorudaki tüm adımlar doğru ise 1, yanlış adım varsa 0 puan yazın.

Renk İzleme Testi – Örnek

215

EK 4. MÜZİKSEL ALGI ÖLÇEĞİ

MÜZİKSEL ALGI ÖLÇEĞİ HAZIRLIĞI

1. Müziksel algı ölçümü kapsamında incelenecek kategoriler

1.1. Müziksel işitme

1.1.1. Tek ses işitme

1.1.2. Çok ses işitme

1.2. Müziksel hafıza

1.2.1. Ezgi hafızası

1.2.2. Ritim hafızası

2. Müziksel algı ölçeği soru dağılımı (Resim-İş Eğitimi Öğrencileri İçin)

Soru türü	Soru Sayısı
Tek ses işitme	4
Çok ses işitme	3
Ezgi işitme	2 (1 tonal, 1 makamsal) x 2 ölçü
Ritim işitme	2 x 2 ölçü

3. Müziksel algı ölçeği soru türleri (Müzik Eğitimi Öğrencileri İçin)

Soru türü	Soru Sayısı
Tek ses işitme	4 (nota ismiyle)
Çok ses işitme	9 (3x2ses) (3x3 ses) (3x4 ses) (nota ismiyle)
Ezgi işitme	4 (2 tonal, 2 makamsal) x 4 ölçü (nota ismiyle)
Ritim işitme	3x4 ölçü

MÜZİKSEL ALGI ÖLÇEĞİ

1. Tek Ses İşitme

Sesler kânûn enstrümanı ile Bolâhenk akorttan verilecektir.
Si bemol, Uşşak perdesi gibi seslendirilecektir.

2. Çok Ses İşitme

Sesler kânûn enstrümanı ile Bolâhenk akorttan verilecektir.

3. Ezgi İşitme

3a. Tonal - G Minör

Sesler kânûn enstrümanı ile Kız akordundan verilecektir.

3b. Makamsal - Hicaz

Sesler kânûn enstrümanı ile Kız akordundan verilecektir.

4. Ritim İşitme

4a.

4b.

1. Resim-İş Eğitimi öğrencileri ilk üç soruyu "na" hecesiyle seslendirerek yanıtlayacaktır.
2. Müzik Eğitimi öğrencileri ilk üç soruyu nota adları ile yanıtlayacaktır. Bunun için sorulara başlamadan önce "do" sesi referans olarak uygulayıcı tarafından dinletilecektir.
3. Resim İş Eğitimi öğrencileri dördüncü soruyu uygulayıcının ardından vurarak yanıtlayacaktır.
4. Müzik Eğitimi öğrencileri dördüncü soruyu boş porte üzerine çizerek yanıtlayacaktır.

Müziksel Algı Testi Puanlama Formu

Grup:

No	Rumuz	1. Tek Ses İşitme			Notlar	2. Çok Ses İşitme			Notlar
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

No	Rumuz	3a. Ezgi İşıtme	3b. Ezgi İşıtme	Notlar	4a. Ritim İşıtme	4b. Ritim İşıtme	Notlar
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

MÜZİKSEL ALGI TESTİ (RESİM-İŞ EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİ)

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

Tezin Adı: Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının

Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

Test Bilgileri

Türkçe Adı: Müziksel Algı Testi (Resim-İş Eğitimi Öğrencileri)

Sorular:

Tek ses işitme – 4 soru

Çok ses işitme – 3 soru

Ezgi işitme – 2 Soru

Ritim işitme – 2 Soru

TOPLAM – 11 Soru

Değerlendirici Bilgileri

Ad - Soyadı :

Unvan :

Bölüm ve Anabilim Dalı:

Meslekî Kıdem:

1. Tek Ses İşitme

Gerekenler: Kânûn sazi

Tek Ses İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır:

“Şimdi size enstrüman ile bir nota vereceğim.
Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu notayı “na”
hecesini kullanarak sesinizle tekrar edin. Şimdi size
bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim.”

Katılımcıya sorulacak olan notalardan farklı bir
nota seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu
anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.

Puanlama:

Katılımcı notayı doğru seslendirirse 1 puan, doğru
seslendiremezse 0 puan alır.

1. Tek Ses İşitme

	Uygun				Uygun değil				Düzeltilmeli
Uygulama	1	2	3	4	1	2	3	4	
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:									
Puanlama	1	2	3	4	1	2	3	4	
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:									
Öneriler:									

2. Çok Ses İşıtme

Gerekenler: Kânûn sazi

Çok Ses İşıtme Sorularına İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır:

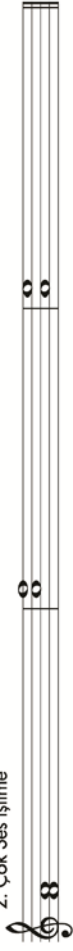
“Şimdi size enstrüman ile aynı anda iki nota vereceğim. Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu iki notayı “na” hecesini kullanarak sesinizle art arda tekrar edin. Önce pes olan sesi, daha sonra tiz olan sesi seslendirin. Şimdi size bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim.”

Katılımcıya sorulacak olan notalardan farklı notalar seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.

Puanlama:

Katılımcı iki notayı da doğru seslendirirse 2 puan, birisini doğru seslendirirse 1 puan, ikisini de doğru seslendiremezse 0 puan alır.

2. Çok Ses İşıtme

	Uygun			Uygun değil			Düzeltilmeli
Uygulama	1	2	3	1	2	3	
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:							
Puanlama	1	2	3	1	2	3	
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:							
Öneriler:							

3. Ezgi İşitme

Gerekenler: Kânûn sazi

Ezgi İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler
Uygulama: Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır: “şimdi size enstrüman ile bir ezgi çalacağım. Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu ezgiyi “na” hecesini kullanarak sesinizle tekrar edin. şimdi size bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim.” Katılımcıya sorulacak olan ezgilerden farklı bir ezgi seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.
Puanlama: Katılımcı ezginin doğru seslendirdiğı her notası için 1 puan alır.

3a. Tonal - G Minör

	Uygun	Uygun değıl	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değılse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değılse Açıklama:			
Öneriler:			

3b. Makamsal - Hicaz

	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

Gerekenler: İki adet kurşun kalem

225

4b.

4b.

	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

MÜZİKSEL ALGI TESTİ (MÜZİK EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİ)

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

Tezin Adı: Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının

Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi

Test Bilgileri

Türkçe Adı: Müziksel Algı Testi (M Eğitimi Öğrencileri)

Sorular:

Tek ses işitme – 4 soru

Çok ses işitme – 3 soru

Ezgi işitme – 2 Soru

Ritim işitme – 2 Soru

TOPLAM – 11 Soru

Değerlendirici Bilgileri

Ad - Soyadı :

Unvan :

Bölüm ve Anabilim Dalı:

Meslekî Kıdem:

1. Tek Ses İşitme

Gerekenler: Kânûn sazi

Tek Ses İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır:

“Öncelikle size referans almanız için ‘do’ sesini vereceğim. Daha sonra enstrüman ile bir nota seslendireceğim Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu sesi nota adıyla tekrar edin. Şimdi size bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim. Bu aşamada siz tekrar etmeyin.”

Katılımcıya sorulacak olan notalardan farklı bir nota seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.

Puanlama:

Katılımcı nota adını doğru söyleyorsa 1 puan, doğru söylemezse 0 puan alır.

1. Tek Ses İşitme

Uygun				Uygun değil				Düzeltilmeli	
Uygulama	1	2	3	4	1	2	3		4
	Uygulama Uygun Değilse Açıklama:								
Puanlama	1	2	3	4	1	2	3	4	
	Puanlama Uygun Değilse Açıklama:								
Öneriler:									

2. Çok Ses İşitme

Gerekenler: Kânûn sazi

Çok Ses İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler

Uygulama:

Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır:

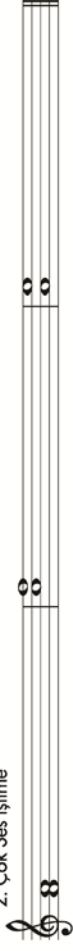
“ Öncelikle size referans almanız için ‘do’ sesini vereceğim. Daha sonra enstrüman ile aynı anda iki nota vereceğim. Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu iki notayı adlarıyla art arda tekrar edin. Önce pes olan sesi, daha sonra tiz olan sesi seslendirin. Şimdi size bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim.”

Katılımcıya sorulacak olan notalardan farklı notalar seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.

Puanlama:

Katılımcı iki notanın adını da doğru söylese 2 puan, birisini doğru söylese 1 puan, ikisini de doğru söyleyemezse 0 puan alır.

2. Çok Ses İşitme

	Uygun			Uygun değil			Düzeltilmeli
Uygulama	1	2	3	1	2	3	
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:							
Puanlama	1	2	3	1	2	3	
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:							
Öneriler:							

3. Ezgi İşitme

Gerekenler: Kânûn sazı

Ezgi İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler
Uygulama: Katılımcıya aşağıdaki açıklama yapılır: “ Öncelikle size referans almanız için ‘do’ sesini vereceğim. Daha sonra enstrüman ile bir ezgi çalacağım. Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda bu ezgiyi nota adlarıyla tekrar edin. Şimdi size bunu nasıl yapacağınızı örnekleyeceğim.” Katılımcıya sorulacak olan ezgilerden farklı bir ezgi seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.
Puanlama: Katılımcı ezginin doğru söylediği her notası için 1 puan alır.

3a. Tonal - G Minör

	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

3b. Makamsal - Hicaz

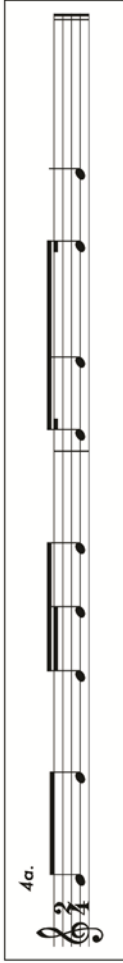

	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

4. Ritim İşitme

Gerekenler: İki adet kurşun kalem

Ritim İşitme Sorularına İlişkin Bilgiler
Uygulama: Katılımcıya yanıtı yazacağı boş porte verilir. Uygulayıcı eline kurşun kalem alır ve aşğıdaki açıklamayı yapar: “şimdi bu kalemin ucuyla masaya vurarak size bir ritim seslendireceğim. Dikkatle dinleyin. Hazır olduğunuzda elinizdeki káğıda ritimi yazın.” Katılımcıya sorulacak olan ritimlerden farklı bir ritim seçilerek örnekleme yapılır. Katılımcının soruyu anladığından emin olunca uygulamaya başlanır.
Puanlama: Katılımcı doğru yazdığı her vuruş için 1 puan alır.

	Uygun	Uygun değil	Düzeltmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

[illegible]

	Uygun	Uygun değil	Düzeltilmeli
Uygulama			
Uygulama Uygun Değilse Açıklama:			
Puanlama			
Puanlama Uygun Değilse Açıklama:			
Öneriler:			

EK 5. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme formu, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı doktora programı kapsamında yürütülen “Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi” adlı araştırmanın katılımcı görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmaya sağladığınız katkı için teşekkür ederiz.

Elnara Ahmetzade

1. Hangi bölümde okuyorsunuz?

2. Yapılan çalışmanın toplam süresi ve haftalık ders süresi hakkında ne düşünüyorsunuz?

3. Verilen eğitimin içeriği konusunda görüşleriniz nelerdir?

4. Verilen eğitimin görsel algı gelişiminize ne tür etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

5. Verilen eğitimin müziksel algı gelişiminize ne tür etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

6. Verilen eğitimin yaratıcı düşünme düzeyinizi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

7. Katıldığınız çalışmayla ilgili görüş ve önerilerinizi paylaşır mısınız?

EK 6. TORRANCE YARATICI DÜŞÜNCE TESTİ EĞİTİMİ BELGELERİ

25 Aralık 2016

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri okulöncesi, ilkokul, lise ve üniversite yaş grupları için Türkçe Versiyonu kullanım hakkı sahibi olarak Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri (Form A ve B)'nin Türkçe formunu, Enstitünüzün Güzel Sanatlar Eğitimi A.B.D. Resim-İş eğitimi Bilim dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Sayın Elnara Ahmedzade'nın tezi, bilimsel araştırmaları kapsamında kullanmasına tarafımdan izin verilmiştir.

Gereğini emir ve müsaadelerinize arz ederim.

TAAHÜTNAME

Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri A ve B Formu'nu bilimsel araştırmalarımda kullanmayı test formları, testin kullanım, puanlama kılavuzu vb. gibi test ilişkin materyalleri üçüncü şahıslara vermemeyi, basmamayı, yaymamayı ve öğretmemeyi kabul ve taahhüt ederim. İş bu taahhütname Türkçe versiyonu kullanım hakkı sahibi Prof. Dr. A. Esra Aslan'a tarafımdan verilmiştir.

Tarih ve imza

Ad soyadı

T.C. kimlik

Adres.

Tel:

E-mail:

Ek: adet araştırma önerisi

Bu belge

Sayın ELNARA AHMEDZÂDE

Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri Puanlama eğitim
atölyesine katılarak başarıyla tamamlaması nedeniyle

25 Aralık 2016 tarihinde verilmiştir.

EK 7. GÖRSEL ALGI ÖLÇEĞİ (DTVP-A) SÖZLEŞMESİ (İZİN BELGESİ)*

Permission Date: June 20, 2018

Fee: Waived

Termination Date: June 20, 2020

STUDENT TRANSLATION PERMISSION

THIS PERMISSION effective as of **June 20, 2018** (the "Effective Date") is by and between **PRO-ED, Inc.** ("Publisher") and **Elnara Ahmetzade** ("Requestor") **Gazi University**.

WHEREAS, Requestor acknowledges that Publisher is the publisher and owner of all right, title, and interest in and to the product known as the *Developmental Test of Visual Perception – Adolescent and Adult (DTVP-A)* (the "Publication"), including the exclusive right to distribute translations thereof; and

WHEREAS, Requestor wishes to obtain Publisher's permission to translate the Publication into the **Turkish** language (the "Subject Language") as part of Requestor's dissertation or master's thesis for **Gazi University** and as described further in the **Exhibit "A"** attached hereto (the "Research Purpose"); and

WHEREAS, Requestor wishes to prepare the translation, in consideration of a limited license to use and reproduce such translation,

NOW, THEREFORE, the parties agree as follows:

1. Requestor acknowledges that the Translated Publication, defined below, shall be a commissioned work made for hire, and agrees that all rights in and to the Translated Publication, including any copyright in any work created by Requestor, a part of preparation of the Translated Publication, shall be the property of the Publisher. Requestor shall execute at Publisher's request any further documents necessary and appropriate to confirm Publisher's ownership of all rights to the Translated Publication.
2. Subject to the limitations specified in Section 3 below, **Publisher hereby grants to Requestor a nonexclusive, nontransferable permission to translate and adapt the Publication in the Subject Language including the creation of a local normative sample in the Territory defined below (the "Translated Publication").**

3. Requestor agrees that:

- (a) Requestor shall not copy, translate, publish, market, distribute, license, or sell the Translated Publication for any use other than the Research Purpose;
- (b) Requestor shall not under any circumstance use, sell, market, distribute, or license the Translated Publication for any commercial use.

* Sözleşme süresi bitiş tarihinden sonra e-posta aracılığıyla Kasım 2022 tarihine kadar uzatılmıştır.

4. The Publisher hereby grants to the Requestor a nonexclusive, nontransferable permission to use the trademarks identified in **Exhibit “B”** attached hereto (the “Licensed Marks”) in association with the translation, adaptation, and printing of the Translated Publication in the Territory. It is understood and agreed that Publisher shall retain all right, title and interest in the Licensed Marks. Requestor shall not, at any time during or after the effective permission dispute or contest, directly or indirectly, Publisher’s exclusive right in and to the Licensed Marks or the validity thereof, and shall not file or seek to file any trademark applications or registrations related to any of the Licensed Marks at any time. Requestor agrees that its use of the Licensed Marks inures to the benefit of Publisher and its licensors, and that Requestor shall not acquire any rights in the Licensed Marks, except as expressly provided in this permission. Requestor acknowledges and agrees that the Licensed Marks shall only be used with notices or legends with respect to the ownership of the licensed Marks as may be required by Publisher.

5. The permission granted herein is limited as noted below:

(a) **Reproductions:** Requestor is authorized to reproduce the Translated Publication a maximum of:

- i. **Examiner Manuals:** **1**
- ii. **Forms:** **up to 500 Profile/Examiner Record Forms and up to 500 Response Booklets**
- iii. **Miscellaneous (i.e., Picture Book, etc.):** **none**

(b) **Term:** The permission granted shall run for a period of **two years** from the Effective Date, after which time the Requestor shall cease all reproduction of the Translated Publication.

(c) **Administrations:** If the Translated Product is a test or assessment, the Requestor shall be limited to **500** test administrations of the Translated Product.

(d) **Territory:** The Translated Product shall be used only in the country **Turkey (the “Territory”)**.

6. Requestor hereby agrees to deliver to the Publisher an electronic copy of the Translated Publication immediately upon its completion and a copy of the results of the Requestor’s study. Copies shall be forwarded to the Publisher at:

7. Except as provided herein, there will be no deletions, additions, or other changes in the text without the prior written permission of the Publisher. Any subsequent use beyond that specifically for the use of the Translated Publication in the Research Purpose is subject to review, approval, and grant of permission by the Publisher.

8. Requestor acknowledges that the information and data disclosed to him/her in connection with the Translated Publication is confidential and proprietary to the Publisher. Requestor agrees that he/she shall not disclose, directly or indirectly, in whole or in part to any person, firm, corporation or other entity, any confidential information that he/she receives. Requestor shall not use the confidential information for his/her own monetary benefit, or copy, or reproduce the confidential information. In the event the Publisher were to use or publish the Requestor’s Translated Publication in or for a future publication, the Publisher will cite the Requestor in the acknowledgements of such work provided, however, Requestor shall not receive any compensation, payment, or royalty for the Publisher’s use of the Translated Work. In the event the Publisher or a Licensee of the Publisher creates its own adaptation of the Publication, the Publisher is not obligated to acknowledge or cite the Requestor or the Translated Work.

9. DESTINATION / EXPORT CONTROL: PROHIBITED COUNTRIES; LICENSES AND PERMISSIONS EXCLUSIVELY TO PERSONS IN APPROVED TERRITORY: The Foreign Adapted Work or any products or licenses related to the Agreement shall not be sold or licensed as the case may be in the countries of Cuba, Iraq, Libya,

or North Korea (the "Prohibited Countries). Products purchased or intellectual property rights licensed from the Licensor are controlled by the United States government and authorized for export only to the countries corresponding to the Licensed Territory for use by consignee, licensee, or end-user customers within the Licensed Territory. Products or licenses, including products created under the license, may not be resold, transferred, sublicensed, or otherwise disposed of, to any other country or to any other person not within the Licensed Territory, either in their original form or after being incorporated into other items without first obtaining approval from the U.S. Government or as otherwise authorized by U.S. law and regulations.

10. Credit will be given as follows:

"Copyright ©2002 PRO-ED, Inc. *Developmental Test of Visual Perception – Adolescent and Adult* (DTVP-A) translated with permission of the Publisher. All rights reserved.

No part of this work may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic, or mechanical, including photocopying and recording or by any information storage or retrieval system without the proper written permission of PRO-ED, Inc., unless such copying is expressly permitted by federal copyright law. Address inquiries to Foreign Rights Department, PRO-ED,

11. This Permission contains the entire permission between the parties with respect to its subject matter and supersedes any and all prior permissions, arrangements or understandings between the parties.

12. This Permission will be construed, and the performance hereunder governed, in accordance with the laws of the State of Texas, without regard to its principles of conflicts of laws.

Approved:

Exhibit A

Student/Dissertation Request Form

Date: 07.08.2017

translations@proedinc.com

Dear Foreign Translations Editor:

I am requesting permission for (check all that apply):

☒ translation ☒ dissertation ☐ master's thesis
☒ use in an academic journal ☐ research under a grant ☐ course material

Language of translation: Turkish Country of circulation: Turkey

I am requesting permission for the following Test, Book, or Material:

PRO-ED Publication:

pplicable): _____

Requestor Information:

Name: Elnara Ahmetzade

University: Gazi University

Fax: _____

Address: _____

Email: _____

Proposed Usage of Material:

Number of individuals to be tested: 500

Number of reproductions to be made of each item: 500

How long do you need to use the translation? 3 years

Name of Grantor: _____

Additional Information – What is the general nature of your study? (Attach page if needed)

SUMMARY

**THE EFFECT OF VISUAL AND AUDITORY ARTS EDUCATION INTERACTION
ON PRESERVICE TEACHERS' CREATIVE THINKING, VISUAL AND MUSICAL
PERCEPTION LEVELS**

The main purpose of the study is to investigate the effects of visual and auditory arts education interaction on the creative thinking, visual perception and musical perception of preservice teachers. This research is important since it is the first applied study on the interaction of visual and auditory education and it is valuable because it will bring new perspectives to the art education.

The model of study is pretest—posttest control group random experimental design. In the working group, students in the 3rd grade of Department of Art Education and Department of Music Education will take place. For the two experiment and two control groups of the study, 10 students for each group will be selected based on volunteerism. At the beginning of the process, Torrance Tests of Creative Thinking, Visual Perception Test and Musical Perception Test will be applied to the experimental and control groups of both fields as a pretest.

During the application phase of the research by the researcher, music education will be given to the visual field experiment group (Art Education students) and visual art education will be given to the auditory field experiment group (Music Education students) for 8 week and 1 hour per week. At the end of the application, the same data collection tools will be applied to both experimental and control groups as a posttest. After the application, semi-structured interviews will be conducted to take the views of the students in both experimental groups about the effects of the process.

In the course of analysis of the research data, the results obtained from the Torrance Test of Creative Thinking and the Visual Perception Test will be calculated using their own scoring methods. Sound recordings obtained from the Musical Perception Test will be evaluated by musical field experts. All data will be transferred to the computer environment and the data will be analyzed using non-parametric tests considering the number of working groups. A descriptive analysis will be made on the qualitative data of the study.

EK 8. ETİK KOMİSYON İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/04/2019-E.55332

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 04/03/2019 tarih ve E.29177 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı **Doktora Öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof.Dr.Gürcü ERDAMAR'ın** danışmanlığında yürüttüğü **"Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **24.04.2019** tarih ve **04** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Araştırma Kod No: 2019-074

Ek: 1 Liste

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU
KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 24/04/2019

TOPLANTI SAYISI : 04

ADI-SOYADI
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN Başkan
Doç.Dr.İsmail KARAKAYA Başkan Yrd.
Prof.Dr.Galip YÜKSEL
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER
Prof.Dr. C. Haluk BODUR
Prof.Dr.İbrahim DOĞAN
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA
Doç.Dr.Nihan KAFA
Doç.Dr.İlyas OKUR
Doç.Dr.Necdet KARASU

EK 9. GAZİ ÜNİVERSİTESİ UYGULAMA İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 17/05/2019-E.62861

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 17311665-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı İzin
(Elnara AHMETZADE)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 03/05/2019 tarihli ve 80287700-044- 56454 sayılı yazı.

Enstitünüz Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebine ilişkin Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığının yazısı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Ek: Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığının yazısı (4 sayfa)

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 89377925-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 09/05/2019 tarihli ve 17311665-302.08.01- 59047 sayılı yazı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteğine ilişkin bölüm görüşü yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Ek: 3 sayfa

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölüm Başkanlığı

Sayı : 87908266-044-
Konu : Anketler

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 10/05/2019 tarihli ve E.59717 tarihli yazı

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği eğitim öğretimi aksatmamak koşuluyla Başkanlığımızca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

e-imzalıdır

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı

Sayı : 96000795-044-
Konu : Anketler

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIğINA

İlgi : 10/05/2019 tarihli ve E.59717 sayılı yazı

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği eğitim öğretimi aksatmamak koşuluyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı

Sayı : 84355210-044-
Konu : Anketler

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAşKANLIğINA

İlgi : 10/05/2019 tarihli ve 89377925-044- 59717 sayılı yazı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Elnara AHMETZADE'nin, Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Görsel ve İşitsel Sanatlar Eğitimi Etkileşiminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme, Görsel ve Müziksel Algı Düzeylerine Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği uygun bulunmuştur.
Gereğini bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

“GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..”